सङ्घीय निजामती सेवाको गठन, सञ्चालन र सेवाका शर्त सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना: सङ्घीय निजामती सेवालाई सक्षम, सुदृढ, सेवामूलक र उत्तरदायी बनाउँदै सङ्घीय निजामती सेवाको गठन, सञ्चालन र सेवाका शर्त सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले,

सङ्घीय संसदले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद–१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम "सङ्घीय निजामती सेवा ऐन, २०७५" रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,–

(क) "अख्तियारवाला" भन्नाले दफा १४ बमोजिम नियुक्ति गर्न सक्ने अधिकारी सम्झनु पर्छ।

(ख) "कार्यालय प्रमुख" भन्नाले कार्यालयको प्रमुख भई कामकाज गर्न तोकिएको कर्मचारी सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विभागीय प्रमुखलाई समेत जनाउँछ ।

(ग) "तलब" भन्नाले निजामती कर्मचारीले मासिक रुपमा पाउने तलब र तलबवृद्धि (ग्रेड) सहितको रकम सम्झनु पर्छ ।

(घ) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "निजामती कर्मचारी" भन्नाले सङ्घीय निजामती सेवाको पदमा बहाल रहेको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

(च) "परिवार" भन्नाले निजामती कर्मचारीको पति, पत्नी, छोरा, अविवाहिता छोरी, बाबु आमा वा सौतेनी आमा सम्झनु पर्छ र सो शब्दले पुरुष र अविवाहिता महिला कर्मचारीको हकमा निजको बाजे, बज्यै तथा विवाहिता महिला कर्मचारीको हकमा निजको सासू, ससूरालाई समेत जनाउँछ ।

(छ) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकारको सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(ज) "राष्ट्रिय किताबखाना" भन्नाले निजामती तथा सरकारी सेवाका कर्मचारीको अभिलेख राख्ने निकाय सम्झनु पर्छ ।

(झ) "विभागीय प्रमुख" भन्नाले तोकिएको अधिकारी सम्झनु पर्छ।

(ञ) “विशेषज्ञ पद” भन्नाले विशेष योग्यता भएको र विशेष प्रकृतिको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी भएको सङ्घीय निजामती सेवाको पद सम्झनु पर्छ ।

(ट) “सङ्घीय निजामती सेवा” भन्नाले दफा ४ बमोजिम गठित सङ्घीय निजामती सेवा सम्झनु पर्छ ।

(ठ) “स्थायी आवासीय अनुमति” भन्नाले विदेशी मुलुकले कुनै शर्त तोकी वा नतोकी सो मुलुकमा स्थायी रुपले बसोबास गर्न पाउने गरी उपलब्ध गराएको डाइभरसिटी इमिग्रेन्ट भिसा (डी.भी.), परमानेन्ट रेजिडेन्ट भिसा (पी.आर.) वा ग्रीन कार्ड सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विदेशमा स्थायी रुपमा बसोबास गर्न दिइएको जुनसुकै नामको स्थायी आवासीय अनुमतिलाई समेत जनाउँछ।

(ड) “स्थायी पद” भन्नाले निवृत्तभरण वा योगदानमा आधारित निवृत्तभरण पाउने र म्याद नतोकिएको सङ्घीय निजामती सेवाको पद सम्झनु पर्छ ।

३. **सङ्घीय निजामती सेवा सम्बन्धी केन्द्रीय निकाय**: (१) सङ्घीय निजामती सेवाको गठन, सञ्चालन र सेवाका शर्त तथा निजामती कर्मचारीको व्यवस्थापनका सम्बन्धमा मन्त्रालयले केन्द्रीय निकायको रुपमा काम गर्नेछ ।

(२) यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा उल्लेख भएको विषय बाहेकको सङ्घीय निजामती प्रशासन सम्बन्धी काम मन्त्रालयको स्वीकृति लिएर मात्र गर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद- २

सङ्घीय निजामती सेवाको गठन

४. **सङ्घीय निजामती सेवाको गठन**: (१) सङ्घीय निजामती सेवा अन्तर्गत देहाय बमोजिमका सेवाहरु रहनेछन् :-

(क) नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा,

(ख) नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा,

(ग) नेपाल कृषि सेवा,

(घ) नेपाल न्याय सेवा,

(ङ) नेपाल परराष्ट्र सेवा,

(च) नेपाल प्रशासन सेवा,

(छ) नेपाल लेखापरीक्षण सेवा,

(ज) नेपाल वन सेवा,

(झ) नेपाल विविध सेवा,

(ञ) नेपाल शिक्षा सेवा, र

(ट) नेपाल स्वास्थ्य सेवा।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीमा सेवा रहने छैन ।

तर बढुवा प्रयोजनको लागि नेपाल न्याय सेवा, नेपाल परराष्ट्र सेवा र नेपाल लेखा परीक्षण सेवामा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीमा समेत सेवा रहनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नेपाल न्याय सेवा, नेपाल परराष्ट्र सेवा र नेपाल लेखापरीक्षण सेवाका विशिष्ट श्रेणी वा सो सरहका पदहरूमा तत् तत् सेवाका राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहका कर्मचारी मात्र बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेद्वार हुनेछन् र सो सेवाका राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहका कर्मचारीहरु अन्य सेवाको राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुने छैनन् ।

(४) उपदफा (३) मा उल्लिखित सेवा बाहेक अन्य सेवाको राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा बढुवा गर्ने प्रयोजनको लागि देहाय बमोजिमका सेवाको समूहीकरण (क्लष्टर) गरिएको छः-

(क) नेपाल इन्जिनियरिङ सेवा,

(ख) नेपाल कृषि तथा वन सेवा,

(ग) नेपाल प्रशासन सेवा,

(घ) नेपाल स्वास्थ्य सेवा ।

(५) उपदफा (४) बमोजिमको इन्जिनियरिङ सेवाको समूह (क्लष्टर) बाट राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा बढुवाका लागि सो सेवाका राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीका कर्मचारीहरु सम्भाव्य उम्मेवार हुनेछन् ।

(६) उपदफा (४) बमोजिमको नेपाल कृषि तथा वन सेवाको समूह (क्लष्टर) बाट राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा बढुवाका लागि नेपाल कृषि सेवा र नेपाल वन सेवाका राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीका कर्मचारीहरु सम्भाव्य उम्मेवार हुनेछन् ।

(७) उपदफा (४) बमोजिमको नेपाल प्रशासन सेवाको समूह (क्लष्टर) बाट राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा बढुवाका लागि नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, नेपाल प्रशासन सेवा, नेपाल शिक्षा सेवा र नेपाल विविध सेवाका राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीका कर्मचारीहरु सम्भाव्य उम्मेवार हुनेछन् ।

(८) उपदफा (४) बमोजिमको नेपाल स्वास्थ्य सेवाको समूह (क्लष्टर) बाट राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव पदमा दफा ११२ बमोजिम बढुवा हुनेछ ।

(९) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उल्लिखित समूह (क्लष्टर) बाट बढुवा भएका राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीका कर्मचारीको सरुवा तथा पदस्थापना गर्ने प्रयोजनको लागि समूहीकरण (क्लष्टर) को व्यवस्था लागू हुने छैन ।

(१०) उपदफा (५), (६), (७) र (८) बमोजिम बढुवा भएको कर्मचारी जुनसुकै कारणले सेवामा नरहेमा सोही समूह (क्लष्टर) बाट बढुवा गरी पदपूर्ति गरिनेछ ।

(११) उपदफा (४) बमोजिमको समूहबाट बढुवा हुने राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदसङ्ख्या तोकिए बमोजिम हुनेछ । यसरी पदसङ्ख्या नतोकिएसम्म यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत कायम रहेका समूहगत पदसङ्ख्याको आधारमा बढुवा गरिनेछ ।

(१२) उपदफा (२) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सो उपदफामा उल्लिखित सेवाका सचिव वा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीका निजामती कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले आवश्यक ठानेमा नेपाल सरकारको जुनसुकै निकायको सचिव वा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा र नेपाल सरकारको सचिव वा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको जुनसुकै कर्मचारीलाई सो उपदफा बमोजिमको सेवाको सचिव वा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा समेत सरुवा गर्न सक्नेछ ।

तर नेपाल न्याय सेवाका सचिव वा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको कर्मचारीलाई नेपाल सरकारको सचिव वा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा र नेपाल सरकारको सचिव वा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको कर्मचारीलाई नेपाल न्याय सेवाको सचिव वा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा सरुवा गर्दा त्यस्तो दुवै सरुवाको सम्वन्धमा एकैसाथ नेपाल सरकारले न्याय सेवा आयोगको परामर्श लिएर मात्र गर्नु पर्नेछ ।

(१३) उपदफा (१२) बमोजिम कुनै निजामती कर्मचारीलाई सरुवा गरिएको कारणले मात्र निजको साविकको सेवाको पद रिक्त मानी सो पदमा बढुवा गर्न पाइने छैन । त्यस्तो कर्मचारी जुनसुकै कारणले सङ्घीय निजामती सेवामा नरहेमा निज सरुवा हुनु भन्दा अगाडिको सेवाको पदमा यस ऐन बमोजिम बढुवा गरी पदपूर्ति गरिनेछ ।

(१४) उपदफा (१) बमोजिमका सेवा अन्तर्गत तोकिए बमोजिमका विभिन्न समूह तथा उपसमूह रहने छन् ।

५. <u>श्रेणी र तह</u>: (१) नेपाल स्वास्थ्य सेवा बाहेक सङ्घीय निजामती सेवाका अन्य सेवाहरुमा देहाय बमोजिमका श्रेणी रहनेछन्:-

राजपत्राङ्कित	राजपत्र अनङ्कित
विशिष्ट	प्रथम
प्रथम	द्वितीय
द्वितीय	तृतीय
तृतीय	चतुर्थ
	पाँचौं

(२) नेपाल स्वास्थ्य सेवामा देहाय बमोजिमका तह रहनेछन्:-

अधिकृत तह	सहायक तह
बाह्रौं	पाँचौ
एघारौ	चौथौ
दशौं	तेस्रो

नवौं
आठौं
सातौं
छैठौं

(३) नेपाल स्वास्थ्य सेवामा रहने तहको समकक्षता देहाय बमोजिम हुनेछ :–

नेपाल स्वास्थ्य सेवाको तह	**सङ्घीय निजामती सेवाको श्रेणी**
अधिकृत बाह्रौं	राजपत्राङ्कित विशिष्ट
अधिकृत एघारौं	राजपत्राङ्कित प्रथम
अधिकृत दशौं र नवौं	राजपत्राङ्कित द्वितीय
अधिकृत आठौं, सातौं र छैठौ	राजपत्राङ्कित तृतीय
सहायक पाँचौ	राजपत्र अनङ्कित प्रथम
सहायक चौथो	राजपत्र अनङ्कित द्वितीय
सहायक तेस्रो	राजपत्र अनङ्कित तृतीय

(४) सङ्घीय निजामती सेवाका विभिन्न श्रेणी तथा तहमा तोकिए बमोजिमका प्राविधिक तथा अप्राविधिक पदहरु रहनेछन्।

(५) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राजपत्र अनङ्कित तृतीय श्रेणी र सहायक तेस्रो तहमा कुनै कर्मचारीको पदाधिकार नरहेमा सो श्रेणी वा तहको पद स्वतः खारेज हुनेछ ।

(६) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत श्रेणी विहीन पदमा बहाल रहेको कर्मचारीलाई तोकिए बमोजिम राजपत्र अनङ्कित पाँचौं श्रेणीमा कायम गरिनेछ ।

(७) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको मितिदेखि सङ्घीय निजामती सेवाको श्रेणीगत व्यवस्थालाई तहगत प्रणालीमा रुपान्तरण गरी एकीकृत निजामती सेवा प्रणाली लागू गर्न सक्नेछ ।

६. **कार्यविवरण र कार्यसम्पादन सम्झौता**: (१) नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेको सङ्गठनको कार्यविवरणको आधारमा प्रत्येक निकायले प्रत्येक पदको काम, कर्तव्य, उत्तरदायित्व, अधिकार र कामको मूल्याङ्कन गर्ने सूचक समेत उल्लेख गरी सङ्गठनका लागि स्वीकृत पदको कार्यविवरण स्वीकृत गरी लागू गर्नु पर्नेछ ।

तर राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीका पदको कार्यविवरण नेपाल सरकारले स्वीकृत गरे बमोजिम हुनेछ ।

(२) निजामती कर्मचारीलाई पदस्थापन गर्दा निजको कार्यविवरण समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम उपलब्ध गराइएको कार्यविवरणको आधारमा निजामती कर्मचारीसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गरी काममा लगाउन सकिनेछ ।

तर आयोजना प्रमुख तथा तोकिए बमोजिमका विभागीय प्रमुख र कार्यालय प्रमुखसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गर्नु पर्नेछ ।

(४) प्रत्येक सुपरीवेक्षकले आर्थिक वर्ष सुरु भएको एक महिनाभित्र आफ्नो मातहतमा काम गर्ने राजपत्र अनङ्कित पाँचौं श्रेणी बाहेकका अन्य कर्मचारीलाई उपदफा (१) बमोजिमको कार्यविवरणको आधारमा त्यस्तो कर्मचारीले सम्पादन गर्नु पर्ने कार्यको वार्षिक लक्ष्य निर्धारण गरी जिम्मेवारी तोकी काम लगाउनु पर्नेछ । त्यस्तो वार्षिक लक्ष्य बमोजिम सम्पादित काम समेतको आधारमा कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्याङकन गरिनेछ ।

परिच्छेद-३
<u>दरबन्दी सिर्जना तथा पदपूर्ति</u>

७. **<u>दरबन्दी सिर्जना</u>**: (१) कुनै सरकारी कार्यालयको सङ्गठन संरचना वा दरबन्दी सिर्जना गर्न तथा त्यस्तो सङ्गठन संरचना वा दरबन्दीमा पुनरावलोकन वा हेरफेर गर्न सम्बन्धित मन्त्रालय वा केन्द्रीय निकायले तोकिए बमोजिम सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सर्वेक्षण गर्दा सर्वेक्षण गरिने कार्यालयको कार्य प्रकृति र कार्यबोझ विश्लेषण गरी दरबन्दी सिर्जना, पुनरावलोकन वा हेरफेर गर्नुपर्ने देखिएमा सो को कारण र औचित्य समेत खुलाई प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम सर्वेक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन सम्बन्धित मन्त्रालय वा केन्द्रीय निकायले नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयको सहमतिको लागि पठाई सो मन्त्रालयको सहमति प्राप्त भएपछि मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ र मन्त्रालयले सोको औचित्य समेतको आधारमा मूल्याङ्कन गरी उपयुक्त सङ्गठन संरचना वा दरबन्दी प्रस्ताव गरी स्वीकृतिको लागि एक महिनाभित्र नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम पेश भएको प्रस्ताव बमोजिम नेपाल सरकारले सङ्गठन संरचना वा दरबन्दी स्वीकृत गर्न सक्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम सङ्गठन संरचना वा दरबन्दी स्वीकृत भएपछि सम्बन्धित केन्द्रीय निकायले राष्ट्रिय किताबखानामा पद दर्ता गरी पदपूर्तिको प्रक्रिया अगाडि बढाउनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम कुनै नयाँ पद सिर्जना भएकोमा उपदफा (५) बमोजिम राष्ट्रिय किताबखानामा पद दर्ता भएपछि मात्र त्यस्तो पदमा पदपूर्ति गर्न सकिनेछ ।

(७) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अस्थायी प्रकृतिका आयोग, समिति, निकाय, सचिवालय, कार्यालय वा आयोजनामा स्थायी दरबन्दी सिर्जना गरिने छैन । त्यस्ता आयोग, समिति, निकाय, सचिवालय, कार्यालय वा आयोजनामा अस्थायी दरबन्दी रहन सक्नेछ ।

तर त्यस्ता आयोग, समिति, निकाय, सचिवालय, कार्यालय वा आयोजनामा रहेको अस्थायी दरबन्दीमा खटिएका वा काजमा गएका कर्मचारीको पद रिक्त मानी स्थायी पदपूर्ति गर्न पाईने छैन ।

(८) उपदफा (७) मा उल्लिखित निकायको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बमोजिम वार्षिक रुपमा आवश्यक पर्ने जनशक्तिको किसिम तथा सङ्ख्या यकिन गरी अस्थायी दरबन्दी सिफारिस गर्न तोकिए बमोजिमको समिति रहनेछ ।

(९) यस दफा बमोजिम सिर्जना भएको स्थायी पदमा नियुक्त वा बढुवा भएको निजामती कर्मचारीलाई पुल दरबन्दी वा अन्य कुनै किसिमले कुनै स्थानमा पदाधिकार राखी कुनै निकायमा खटाइएको वा नियुक्त गरिएको कारणले मात्र त्यस्तो दरबन्दी रिक्त मानी कुनै पनि व्यहोराले पदपूर्ति गर्न पाइने छैन।

८. **<u>सङ्घीय निजामती सेवाको पदपूर्ति</u>:** (१) सङ्घीय निजामती सेवाको रिक्त राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पद दफा २६ बमोजिम र अन्य पद देहाय बमोजिम पूर्ति गरिनेछ :-

पद		खुला प्रतियोगिताद्वारा	अन्तर सेवा प्रतिस्पर्धाद्वारा	बढुवाद्वारा		
				जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनद्वारा	कार्य क्षमता मूल्याङ्कनद्वारा	आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा
(क)	राजपत्र अनङ्कित पाँचौ श्रेणी	१००%	-	-	-	-
(ख)	राजपत्र अनङ्कित चतुर्थ श्रेणी	-	-	-	-	-
(ग)	राजपत्र अनङ्कित तृतीय श्रेणी	-	-	-	-	-
(घ)	राजपत्र अनङ्कित द्वितीय श्रेणी	७०%	-	२०%	-	१०%

(ङ)	राजपत्र अनङ्कित प्रथम श्रेणी	४०%	-	४०%	२०%	-
(च)	राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी	७०%	१०%	२०%	-	-
(छ)	राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी	१०%	१०%	३०%	३०%	२०%
(ज)	राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी	-	१०%	३५%	३५%	२०%

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल स्वास्थ्य सेवाको बाह्रौं तहको पद दफा १११ बमोजिम र सो सेवाका अन्य पदहरु देहाय बमोजिम पूर्ति गरिनेछ:-

तह		खुला प्रतियोगिताद्वारा	अन्तर सेवा प्रतियोगिताद्वारा	बढुवाद्वारा		
				आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा	कार्यक्षमता मूल्याङ्कनद्वारा	जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनद्वारा
(क)	चौथो	१००%	-	-		-
(ख)	पाँचौ	६५%	-	-	२०%	१५%
(ग)	छैठौं	-	-	-	७०%	३०%
(घ)	सातौं (चिकित्सक बाहेक)	७०%	१०%	१०%	-	१०%
(ङ)	आठौं (चिकित्सक)	१००%	-	-		-
(च)	नवौं (चिकित्सक र नर्सिङ)	२०%	२०%	३०%	३०%	-
(छ)	नवौं (चिकित्सक र नर्सिङबाहेक)	१०%	२०%	२०%	४०%	१०%
(ज)	एघारौं	-	२०%	१०%	५०%	२०%

(३) उपदफा (१) को खण्ड (छ) मा उल्लिखित खुला प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति गरिने राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको पदको लागि उम्मेदवार हुन सम्बन्धित विषयमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरेको र सङ्घीय निजामती सेवा, प्रदेश निजामती सेवा, स्थानीय सेवा वा अन्य कुनै सरकारी

सेवा वा प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको सङ्गठित संस्था वा अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्थाको अधिकृतस्तरको पदमा कम्तीमा पाँच वर्षको अनुभव प्राप्त गरेको हुन पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै पनि निकायमा आंशिक रुपमा काम गरेको अनुभव सो प्रयोजनको लागि गणना हुने छैन ।

(५) उपदफा (१) र (२) बमोजिमको अन्तर सेवा प्रतिस्पर्धाद्वारा पदपूर्ति हुने पदमा प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवाको एक श्रेणी वा तह मुनिको पदमा कम्तीमा सात वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेका र पूर्ति हुने पदका लागि तोकिए बमोजिमको शैक्षिक योग्यता हासिल गरेका देहायका कर्मचारी उम्मेदवार हुन सक्नेछन् :-

(क) कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भएका, वा

(ख) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि लोक सेवा आयोग वा प्रदेश लोक सेवा आयोगको सिफारिसमा प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवामा स्थायी नियुक्त भएका ।

(६) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (१) को खण्ड (ज) तथा उपदफा (२) को खण्ड (ज) बमोजिम अन्तरसेवा प्रतियोगिताबाट पूर्ति गरिने पदलाई शत प्रतिशत मानी सोको पचास प्रतिशत पदमा प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवाको सम्बन्धित सेवा, समूहको एघारौं तहको पदमा कम्तीमा तीन वर्ष सेवा अवधि पुरा भएका देहायका कर्मचारी उम्मेदवार हुन सक्नेछन् :-

(क) कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम सरकारी सेवाबाट प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भएका, वा

(ख) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि लोक सेवा आयोग वा प्रदेश लोक सेवा आयोगको सिफारिसमा प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवामा स्थायी नियुक्त भएका ।

(७) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल न्याय सेवा, नेपाल परराष्ट्र सेवा तथा नेपाल लेखापरीक्षण सेवाको पदमा अन्तरसेवा प्रतिस्पर्धाको लागि पदसङ्ख्या निर्धारण गरिने छैन र त्यस्तो पद राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीको हकमा खुला प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति हुने पदमा र राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी र राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीको हकमा जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनद्वारा बढुवा हुने पदमा समावेश गरिनेछ ।

(८) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (७) मा उल्लिखित सेवा बाहेक अन्य सेवाको अन्तर सेवा प्रतिस्पर्धाद्वारा हुने पदपूर्तिका लागि छुट्याइएको सबै वा केही पदमा उपयुक्त उम्मेदवार नभई पदपूर्ति हुन नसकेमा त्यस्तो बाँकी पद सोही वर्ष जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनद्वारा बढुवा हुने पदमा समावेश गरी पदपूर्ति गरिनेछ ।

(९) उपदफा (१) बमोजिमको आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति हुने पदका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता हासिल गरेको र सङ्घीय निजामती सेवाको एक श्रेणी मुनीको पदमा पाँच वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेको निजामती कर्मचारी उम्मेदवार हुन सक्नेछ।

(१०) उपदफा (२) बमोजिमको आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति हुने पदका लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता हासिल गरेको र नेपाल स्वास्थ्य सेवाको एक तह मुनीको पदमा पाँच वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेको निजामती कर्मचारी उम्मेदवार हुन सक्नेछ।

(११) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा हुने पदपूर्तिका लागि छुट्याईएको सबै वा केही पदमा उपयुक्त उम्मेदवार नभई पद पूर्ति हुन नसक्ने भएमा त्यस्तो बाँकी पद सोही वर्ष कार्यक्षमता मूल्याङ्कनद्वारा हुने बढुवामा समावेश गरी पदपूर्ति गरिनेछ ।

(१२) उपदफा (१) र (२) बमोजिम जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन तथा कार्यक्षमता मूल्याङ्कनद्वारा हुने बढुवाको लागि सम्बन्धित सेवा, समूह वा उपसमूहको एक श्रेणी वा तह मुनिको पदमा बहाल रहेका र बढुवाको लागि आवश्यक न्यूनतम सेवा अवधि र शैक्षिक योग्यता पूरा गरेका निजामती कर्मचारीहरु सम्भाव्य उम्मेदवार हुनेछन् ।

तर कुनै सेवाको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहको पद समूहीकृत नभएको अवस्थामा सो सेवा अन्तर्गतका जुनसुकै समूह वा उपसमूहका एक श्रेणी वा तह मुनिको पदमा बहाल रहेका र बढुवाको लागि आवश्यक न्यूनतम सेवा अवधि र शैक्षिक योग्यता पूरा गरेका निजामती कर्मचारीहरु सम्भाव्य उम्मेदवार हुनेछन् ।

(१३) उपदफा (९), (१०) र (१२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम निजामती सेवा तथा नेपाल स्वास्थ्य सेवाबाट प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भएका कर्मचारीहरु यस ऐन बमोजिम आन्तरिक प्रतियोगिता, जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन तथा कार्यक्षमता मूल्याङ्कनद्वारा हुने बढुवाको लागि त्यसरी समायोजन हुनु पूर्व बहाल रहेको सेवा, समूह वा उपसमूहको एक श्रेणी वा तह माथीको पदमा उम्मेदवार हुन सक्नेछन् ।

तर प्रदेश वा स्थानीय तहको देहायको तहमा समायोजन भएको कर्मचारी सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहको देहायको तहमा बढुवा भएमा त्यस्तो कर्मचारी यस ऐन बमोजिम हुने बढुवाको लागि उम्मेदवार हुने छैनः-

(क) राजपत्र अनङ्कित द्वितीय श्रेणी वा सो सरहको पदमा बहाल रही प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भएको कर्मचारी छैठौं तह वा सो भन्दा माथिको तहमा,

(ख) राजपत्र अनङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहको पदमा बहाल रही प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भएको कर्मचारी सातौं तह वा सो भन्दा माथिको तहमा,

(ग) राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी वा सो सरहको पदमा बहाल रही प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भएको कर्मचारी नवौं तह वा सो भन्दा माथिको तहमा,

(घ) राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी वा सो सरहको पदमा बहाल रही प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भएको कर्मचारी एघारौं तह वा सो भन्दा माथिको तहमा।

(१४) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पदपूर्ति हुने पदमा जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङकनद्वारा हुने बढुवा तथा कार्यक्षमताको मूल्याङ्कनद्वारा हुने बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार नभएमा त्यस्तो पद मध्ये राजपत्राङ्कित प्रथम र द्वितीय श्रेणीको पदमा सोही वर्ष आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा र अन्य पदमा खुला प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति गरिनेछ ।

(१५) उपदफा (९) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (१) को खण्ड (घ) बमोजिम आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति हुने पदमा तोकिए बमोजिमको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र दफा २७ को उपदफा (१) बमोजिमको न्यूनतम सेवा अवधि हासिल गरेको राजपत्र अनङ्कित पाँचौं श्रेणीको पदमा कार्यरत निजामती कर्मचारी वा कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम निजामती सेवाबाट प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भई तेस्रो तहमा कार्यरत कर्मचारीबाट प्रतिस्पर्धा गराई पदपूर्ति गरिनेछ ।

(१६) उपदफा (१२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (१) को खण्ड (घ) बमोजिम जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनद्वारा बढुवा हुने पदमा तोकिए बमोजिमको सेवा अवधि र न्यूनतम शैक्षिक योग्यता हासिल गरेको राजपत्र अनङ्कित पाँचौं श्रेणीको पदमा कार्यरत निजामती कर्मचारी वा कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम निजामती सेवाबाट प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भई तेस्रो तहमा कार्यरत कर्मचारी उम्मेदवार हुनेछ ।

(१७) उपदफा (२) को खण्ड (च) र (छ) बमोजिम खुला प्रतियोगिताद्वारा पूर्ति गरिने नेपाल स्वास्थ्य सेवाको नवौं तहको पदको लागि उम्मेदवार हुन सम्बन्धित विषयमा कम्तीमा स्नातकोत्तर तहको उपाधि हासिल गरेको र सङ्घीय निजामती सेवा, प्रदेश निजामती सेवा, स्थानीय सेवा वा अन्य कुनै सरकारी सेवा वा प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको स्वास्थ्य संस्थाको अधिकृतस्तरको पदमा पाँच वर्षको अनुभव प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ ।

(१८) कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम निजामती सेवा तथा नेपाल स्वास्थ्य सेवाबाट प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भएका कर्मचारीको हकमा उपदफा (५), (६), (९), (१३), (१५) र (१६) को प्रयोजनको लागि समायोजन हुनु पूर्वको सम्बन्धित पदको सेवा अवधि समेत गणना गरिनेछ ।

(१९) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको व्यक्ति देहायको अवधिभर खुला प्रतियोगिता, अन्तर सेवा प्रतिस्पर्धा वा आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा पूर्ति हुने पदको लागि समेत सम्भाव्य उम्मेदवार हुन सक्ने छैन :-

(क) प्रचलित कानून बमोजिम निलम्बन भएकोमा निलम्बन भएको अवधिभर,

(ख) यो ऐन तथा सेवा शर्त सम्बन्धी कानून बमोजिम विभागीय सजाय भई बढुवा रोक्का भएको अवधिभर ।

(२०) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ भएपछि साविकको नेपाल विविध सेवा अन्तर्गतको राजपत्र अनङ्कित प्रथम श्रेणीको कम्प्युटर अपरेटर पद र राजपत्र अनङ्कित द्वितीय श्रेणीको सहायक कम्प्युटर अपरेटर पद रिक्त भएमा स्थायी पदपूर्ति गरिने छैन ।

(२१) उपदफा (२०) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राजपत्र अनङ्कित द्वितीय श्रेणीका सहायक कम्प्युटर अपरेटर पदमा सात वर्ष सेवा अवधि पुरा गरेको र दफा ३७ बमोजिम नकारात्मक सूचीमा नपरेका कर्मचारीलाई राजपत्र अनङ्कित प्रथम श्रेणीको कम्प्युटर अपरेटर पदमा स्वतः बढुवा गरिनेछ । त्यसरी बढुवा गर्न एक श्रेणी माथिको पद सिर्जना हुनेछ र साविकको पद खारेज हुनेछ ।

(२२) उपदफा (१२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र बढुवाको लागि आवश्यक पर्ने सेवा अवधि पुरा गरेका राजपत्र अनङ्कित प्रथम श्रेणीका कम्प्यूटर अपरेटरहरु नेपाल प्रशासन सेवाको तोकिए बमोजिमको समूहको राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीको पदमा जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन तथा कार्यक्षमता मूल्याङ्कनद्वारा हुने बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुनेछन् ।

(२३) उपदफा (१) बमोजिमको राजपत्र अनङ्कित पाँचौं श्रेणीको पद रिक्त भएमा मुख्य कार्य गर्ने भनी नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेका पदहरु बाहेक अन्य रिक्त पदमा स्थायी पदपूर्ति गरिने छैन ।

(२४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ भएपछि सवारी चालक, इलेक्ट्रिसियन, प्लम्बर, माली, सरसफाई गर्ने कर्मचारी र यस्तै काम गर्ने तोकिए बमोजिमका पदमा स्थायी पदपूर्ति गरिने छैन ।

(२५) उपदफा (२०), (२३) र (२४) बमोजिमका कार्य गर्ने पदबाट सम्पादन गरिने कार्य संस्था वा व्यक्तिसँग करार गरी सेवा करारबाट सम्पादन गराउनु पर्नेछ ।

(२६) उपदफा (२५) बमोजिम व्यक्तिसँग सेवा करार गर्दा दिइने पारिश्रमिक तथा सुविधा नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयको सहमतिमा मन्त्रालयले स्वीकृत गरे बमोजिम हुनेछ ।

(२७) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत बहाल रहेका र यो ऐन प्रारम्भ भए पछि नियुक्त हुने नेपाल स्वास्थ्य सेवाको चौथौ र पाँचौ तहका निजामती कर्मचारीलाई तोकिए बमोजिम तत् तत् तहको प्रथम, द्वितीय र तृतीय स्तरमा कायम गरिनेछ ।

(२८) उपदफा (२७) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि माथिल्लो तहमा बढुवा हुन आवश्यक पर्ने तोकिएको सेवा अवधि र न्यूनतम शैक्षिक योग्यता भएको नेपाल स्वास्थ्य सेवाको चौथो तहको कर्मचारी पाँचौ तहमा र पाँचौ तहको कर्मचारी सातौं तहमा बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुनेछ ।

(२९) उपदफा (२) र (२८) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संवत् २०८० साल साउन १ गते पश्चात नेपाल स्वास्थ्य सेवाको चौथो तहको पद जुनसुकै कारणले रिक्त भएमा त्यस्तो पद स्वतः पाँचौ तहमा कायम हुनेछ ।

(३०) उपदफा (२) र (२८) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ भए पछि नेपाल स्वास्थ्य सेवाको छैठौं तहको पद जुनसुकै कारणले रिक्त भएमा त्यस्तो पद स्वतः पाँचौ तहमा कायम हुनेछ ।

(३१) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको आठौं (चिकित्सक बाहेक) र दशौं तहमा एक तह मुनीका कर्मचारीलाई दफा १०७ बमोजिम स्तरवृद्धि गरिनेछ ।

(३२) सङ्घीय निजामती सेवाको पदपूर्ति सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

९. <u>**पदपूर्ति सम्बन्धी विशेष व्यवस्था**</u>: (१) दफा ८ को उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सङ्घीय निजामती सेवालाई समावेशी बनाउन खुल्ला प्रतियोगिताद्वारा पूर्ति हुने पदमध्ये पैंतालीस प्रतिशत पद छुट्याई सो प्रतिशतलाई शतप्रतिशत मानी देहाय बमोजिमका उम्मेदवार बीचमा मात्र छुट्टाछुट्टै प्रतिस्पर्धा गराई पदपूर्ति गरिनेछः-

(क) महिला - तेत्तीस प्रतिशत

(ख) आदिवासी/जनजाति - चौबीस प्रतिशत

(ग) मधेशी - बीस प्रतिशत

(घ) दलित - नौ प्रतिशत

(ङ) थारु - चार प्रतिशत

(च) मुस्लिम - तीन प्रतिशत

(छ) पिछडिएको क्षेत्र - चार प्रतिशत

(ज) अपाङ्गता भएका व्यक्ति - तीन प्रतिशत

<u>स्पष्टीकरण</u> :

(१) यस उपदफाको प्रयोजनका लागि "पिछडिएको क्षेत्र" भन्नाले अछाम, कालिकोट, जाजरकोट, जुम्ला, डोल्पा, बझाङ्ग, बाजुरा, मुगु र हुम्ला जिल्ला सम्झनु पर्छ ।

(२) यस उपदफाको खण्ड (क), (ख), (ग), (घ), (ङ) र (च) को प्रयोजनको लागि "महिला, आदिवासी/जनजाति, मधेसी, दलित, थारु र मुस्लिम" भन्नाले आर्थिक र सामाजिक रुपमा पछाडि परेका महिला, आदिवासी/जनजाति, मधेसी, दलित, थारु र मुस्लिम सम्झनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस दफा बमोजिमको सुविधा एक व्यक्तिले सेवा अवधिभरमा राजपत्राङ्कित श्रेणी वा अधिकृतस्तरको पदमा एक पटक र राजपत्र अनङ्कित वा सहायकस्तरको पदमा एक पटक मात्र लिन पाउनेछ ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि एउटै व्यक्तिले सो उपदफा बमोजिमको एक भन्दा बढी समूहबाट प्रतिस्पर्धा गर्न पाउने अवस्था रहेछ भने निजले त्यस्ता समूहहरु मध्येबाट रोजेको कुनै एउटा समूहबाट मात्र यस दफा बमोजिमको प्रतिस्पर्धा गर्न पाउनेछ ।

(४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (१) बमोजिम अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि छुट्याइएको पदमा कुनै खास प्रकृतिको कामको लागि तोकिए बमोजिमका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुबीच मात्र प्रतिस्पर्धा गर्न पाउने गरी प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षाद्वारा पूर्ति गर्न सकिनेछ ।

(५) उपदफा (१) बमोजिमको समूहको लागि छुट्याइएको पदमा उम्मेदवार हुन चाहने व्यक्तिले आफूले बुझाउने दरखास्त फारामसँग आफू सम्बन्धित समूहको व्यक्ति भएको प्रमाणित हुने तोकिए बमोजिमको कागजात पेश गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस दफा बमोजिम अपाङ्गता भएका व्यक्तिको हैसियतमा सो समूहबाट प्रतिस्पर्धा गर्न चाहने उम्मेदवारले बुझाउने दरखास्तको साथमा प्रचलित कानून बमोजिमको "क", "ख" वा "ग" वर्गको अपाङ्गताको प्रमाणपत्र समेत पेश गर्नु पर्नेछ।

(७) उपदफा (१) बमोजिम कुनै पनि समूहका लागि छुट्याइएको पदमा उपयुक्त उम्मेदवार उपलब्ध हुन नसकेमा वा कुनै उम्मेदवारले न्यूनतम अङ्क हासिल गरी उत्तीर्ण हुन नसकेमा त्यस्तो पद अर्को वर्ष हुने सोही समूहको विज्ञापनमा समावेश गर्नु पर्नेछ र त्यसरी विज्ञापन गर्दा पनि उपयुक्त उम्मेदवार उपलब्ध हुन नसकेमा त्यस्तो पद सोही वर्ष खुल्ला प्रतियोगिताद्वारा पूर्ति हुने पदमा समावेश गरी पदपूर्ति गर्नु पर्नेछ ।

(८) उपदफा (१) बमोजिम प्रतिशत निर्धारण गर्दा एक प्रतिशतभन्दा कम घाताङ्क (फ्रयाक्सन) आएमा त्यस्तो घाताङ्क जुन समूहको हकमा घाताङ्क आएको हो सोभन्दा लगत्तै पछिको समूहमा सर्दै जानेछ ।

(९) दफा ८ र यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै खास प्रकृतिको कार्य वा पदका लागि महिलाले मात्र प्रतिस्पर्धा गर्न पाउने गरी नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी पद तोक्न सक्नेछ ।

१०. **लोक सेवा आयोगको सिफारिसमा नियुक्ति हुने**: (१) खुला प्रतियोगिता, अन्तर सेवा प्रतिस्पर्धा र आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा पूर्ति हुने पदमा लोक सेवा आयोगको सिफारिसमा नियुक्ति गरिनेछ।

(२) दफा ८ र ९ बमोजिम पदपूर्तिको लागि लोक सेवा आयोगले पदसङ्ख्या निर्धारण गरी विज्ञापन गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम पदसङ्ख्या निर्धारण गर्दा कुनै विवाद आएमा लोक सेवा आयोगको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

११. **पदपूर्तिका लागि माग गर्ने**: (१) सङ्घीय निजामती सेवाको कुनै पद रिक्त भएमा सम्बन्धित कार्यालयले त्यसरी पद रिक्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र सोको विवरण आफूभन्दा माथिल्लो निकाय समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम रिक्त पदको जानकारी प्राप्त भएपछि सो निकायले सरुवाद्वारा पूर्ति गर्न सकिने भए पूर्ति गर्ने र नसकिने भए राजपत्राङ्कित वा अधिकृतस्तरको पदको हकमा सेवा सञ्चालन गर्ने निकाय मार्फत माग फाराम भरी मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ र सहायकस्तरको पदको हकमा पदपूर्तिको लागि लोक सेवा आयोगमा पठाउन सम्बन्धित कार्यालयलाई लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(३) मन्त्रालयले राजपत्राङ्कित वा अधिकृतस्तरको रिक्त पदपूर्तिका लागि लोक सेवा आयोगको पदपूर्ति सम्बन्धी कार्यतालिका बमोजिम निर्धारित समयमा लोक सेवा आयोगमा पुग्ने गरी पदपूर्तिको लागि माग पठाई सेवा सञ्चालन गर्ने निकायलाई समेत जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम मन्त्रालयले सङ्घीय निजामती सेवाको पदपूर्तिका लागि माग गर्दा उपदफा (१) बमोजिम रिक्त हुन आएका पद र सो आर्थिक वर्षभित्र अनिवार्य अवकाश तथा बढुवाबाट रिक्त हुने पद समेत यकिन गरी माग गर्न सक्नेछ ।

(५) राजपत्र अनङ्कित वा सहायक स्तरको पदमा उपदफा (२) बमोजिम सम्बन्धित माथिल्लो निकायबाट लोक सेवा आयोगमा माग गर्न लेखी आएपछि सम्बन्धित कार्यालयले लोक सेवा आयोगको पदपूर्ति सम्बन्धी कार्यतालिका बमोजिम निर्धारित समयमा मागको आकृति फाराम भरी लोक सेवा आयोगमा पठाउनु पर्नेछ र सोको जानकारी सम्बन्धित माथिल्लो निकायमा पठाउनु पर्नेछ।

१२. **पदपूर्तिमा बन्देज**: (१) सङ्घीय निजामती सेवाको पदमा यस ऐनमा व्यवस्था भएदेखि बाहेक अन्य तरिकाबाट पदपूर्ति गरी नियुक्ति गरिने छैन ।

(२) उपदफा (१) विपरीत गरिएको नियुक्ति स्वत: बदर भएको मानिनेछ र त्यसरी नियुक्ति भएको व्यक्तिले पाएको तलब, भत्ता र अन्य सुविधा नियुक्ति गर्ने अधिकारीबाट असुल उपर गरिनेछ ।

१३. **ज्यालादारी वा करारमा नियुक्ति गर्न नपाइने** : (१) यस ऐनमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक निजामती कर्मचारीले गर्नुपर्ने कामको लागि कुनै पनि व्यक्तिलाई ज्यालादारी वा करारमा नियुक्ति गर्न पाइने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) दफा ८ को उपदफा (२५) बमोजिमका पदबाट सम्पादन गरिने कार्य न्यूनतम पारिश्रमिक तोकी संस्था वा व्यक्तिसँग करार गरी सेवा करारबाट कार्यसम्पादन गराउन सकिने,

(ख) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको कुनै चिकित्सक वा स्वास्थ्यकर्मी अध्ययन वा असाधारण विदामा रहेको कारण स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्न कठिनाइ परेमा नेपाल सरकारले त्यस्तो चिकित्सक वा स्वास्थ्यकर्मी विदामा बसेको अवधिभरको लागि निजको पदमा योग्यता प्राप्त चिकित्सक वा स्वास्थ्यकर्मीलाई करार सेवामा लिई काममा लगाउन सकिने।

१४. **नियुक्ति र पदस्थापन**: (१) सङ्घीय निजामती सेवाको राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणी र राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहको पदमा नेपाल सरकारले र राजपत्राङ्कित द्वितीय र तृतीय श्रेणी वा सो सरहको पदमा सेवा, समूह सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा निकायको राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव वा सो सरहको अधिकृतले नियुक्ति गर्नेछ । यसरी गरिएको नियुक्तिको सूचना सेवा, समूह सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा निकायले नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(२) सङ्घीय निजामती सेवाको राजपत्र अनङ्कित वा सो सरहको पदमा विभागीय प्रमुख वा राजपत्राङ्कित श्रेणीको कार्यालय प्रमुखले नियुक्ति गर्नेछ ।

१५. **व्यक्तिगत विवरण**: (१) सङ्घीय निजामती सेवामा नियुक्ति भएका कर्मचारीले नियुक्ति भएको एक महिनाभित्र तोकिएको ढाँचामा आफ्नो व्यक्तिगत विवरण (सिटरोल) तयार गरी कार्यरत कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको व्यक्तिगत विवरण सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखले प्राप्त गरेको पन्ध्र दिनभित्र प्रमाणित गरी आवश्यक कागजात सहित राष्ट्रिय किताबखानामा पठाउनु पर्नेछ।

(३) राष्ट्रिय किताबखानाले व्यक्तिगत विवरण प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र दर्ता गरी सम्बन्धित कर्मचारीलाई सङ्केत नम्बर उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । त्यस्तो सङ्केत नम्बर त्यस्ता कर्मचारीको सरूवा, बढुवा लगायत पत्राचारमा प्रयोग गरिनेछ ।

(४) कर्मचारीको व्यक्तिगत विवरण दुरुस्त राख्न लगाउने जिम्मेवारी सम्बन्धित विभागीय प्रमुख वा कार्यालय प्रमुखको हुनेछ ।

१६. **उम्मेदवार हुनको लागि अयोग्यता**: देहायको व्यक्ति सङ्घीय निजामती सेवाको पदमा उम्मेदवार हुन सक्ने छैन:-

(क) राजपत्र अनङ्कित वा सो सरहको पदमा अठार वर्ष उमेर पूरा नभएको,

(ख) राजपत्राङ्कित वा सो सरहको पदमा एक्काइस वर्ष उमेर पूरा नभएको,

(ग) पैंतीस वर्ष उमेर पूरा भएको,

तर,

(१) भूतपूर्व सैनिक वा प्रहरी नियुक्ति हुने भनी तोकिएको सङ्घीय निजामती सेवाको पदमा चालीस वर्ष ननाघेको व्यक्ति उम्मेदवार हुन सक्नेछ ।

(२) सङ्घीय निजामती सेवाका स्थायी कर्मचारी, कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम सरकारी सेवाबाट प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवामा समायोजन भएका कर्मचारी तथा यो ऐन प्रारम्भ भएपछि प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवामा स्थायी नियुक्ति भएका कर्मचारी पचास वर्ष उमेर पुरा नभएसम्म खुला प्रतियोगितामा उम्मेदवार हुन सक्नेछ ।

(३) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको नवौं तहको पद र अन्य सेवाको राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको पदको लागि हुने खुला प्रतियोगितामा चालीस वर्ष ननाघेको व्यक्ति उम्मेदवार हुन सक्नेछ ।

(घ) तोकिए बमोजिमको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता हासिल नगरेको,

(ङ) भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिएको,

(च) गैरनेपाली नागरिक,

(छ) भ्रष्टाचार, किर्ते, राष्ट्रविरुद्ध जासूसी, लागू औषध कारोबार, सम्पत्ति शुद्धीकरण, पुरातात्विक वस्तु बेचविखन, मानव बेचविखन, अपहरण, शरीर बन्धक, जबरजस्ती करणी वा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसूरदार ठहरिएको,

(ज) विदेशी मुलुकको स्थायी आवासीय अनुमति प्राप्त गरेको ।

१७. **पदाधिकार र जिम्मेवारी**: (१) देहायको अवस्थामा निजामती कर्मचारीको आफ्नो पद माथिको पदाधिकार कायम रहनेछ :-

(क) आफ्नो पदमा कामकाज गरिरहँदासम्म,

(ख) अर्को पदमा सरुवा भई कार्यभार सम्हाल्न पाइने म्यादसम्म,

(ग) विदामा रहेको अवधिभर,

(घ) निलम्बनमा रहेको अवधिभर,

(ङ) अर्को पदमा कायम मुकायम भई काम गरेको अवधिभर,

(च) काजमा खटिएको अवधिभर ।

(२) देहायको अवस्थामा बाहेक कुनै निजामती कर्मचारीलाई जिम्मेवारी नदिई साठी दिनभन्दा बढी अवधिसम्म राख्न सकिने छैनः-

(क) विदामा रहेकोमा,

(ख) निलम्बन भएकोमा,

(ग) सेवा समूह अनुसारको पद वा दरबन्दी नभई फाजिलमा परेकोमा।

(३) उपदफा (२) विपरीत कुनै निजामती कर्मचारीलाई पदीय जिम्मेवारी नदिई राखेमा जिम्मेवारी दिई काममा लगाउनु पर्ने दायित्व भएको पदाधिकारीलाई विभागीय कारबाही हुनेछ।

१८. **<u>शपथग्रहण</u>**: निजामती सेवामा पहिलो पटक नियुक्ति भई आफ्नो कार्यभार सम्हाल्नु अघि प्रत्येक निजामती कर्मचारीले तोकिए बमोजिम शपथ ग्रहण गर्नु पर्नेछ ।

१९. **<u>परीक्षणकाल</u>** : (१) निजामती सेवाको पदमा नियुक्ति गर्दा एक वर्ष परीक्षणकालमा रहने गरी गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको परीक्षणकालमा निजको काम सन्तोषजनक नभएमा वा यस ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली बमोजिमको आचरण विपरीतको कुनै काम गरेमा निजको नियुक्ति अख्तियारवालाले बदर गर्न सक्नेछ ।

(३) परीक्षणकालमा नियुक्ति बदर नगरिएका निजामती कर्मचारीको नियुक्ति परीक्षणकाल समाप्त भएपछि स्वतः सदर भएको मानिनेछ ।

तर निजामती सेवामा एक पटक परीक्षण काल पूरा गरेको कर्मचारीलाई पुनः परीक्षणकालमा राखिने छैन ।

२०. **<u>राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदावधि</u>** : (१) नेपाल सरकारको मुख्य सचिवको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(२) नेपाल न्याय सेवाको मुख्य रजिष्ट्रारको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा उल्लिखित पद बाहेक राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव वा सो सरहको पदको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ ।

(४) उपदफा (१), (२) र (३) बमोजिम पदावधि पुरा हुने निजामती कर्मचारीले अवकाश हुनुभन्दा पन्ध्र दिन अघि देखि विदामा बस्नु पर्नेछ । यसरी बसेको विदाको अवधि निजको कुनै पनि सञ्चित विदाबाट कट्टा हुने छैन ।

२१. **<u>कायम मुकायम र निमित्त</u>** : (१) विभागीय प्रमुख वा कार्यालय प्रमुखको पद रिक्त भएमा वा त्यस्तो पदमा बहालवाला कर्मचारी पन्ध्र दिनभन्दा बढी समयसम्म बिदामा बसेमा, विदा स्वीकृत नगराई

सात दिनभन्दा बढी अवधि कार्यालयमा अनुपस्थित भएमा वा प्रचलित कानून बमोजिम निलम्बनमा रहेमा सो पदमा तत्काल काम चलाउनका लागि समान श्रेणी वा तहको वा बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार भइसकेको एक श्रेणी वा तह मुनिको निजामती कर्मचारीलाई बढीमा छ महिनाको लागि कायम मुकायम मुकरर गर्न सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कुनै पदमा कायम मुकायम मुकरर गरिसकेपछि सोही वा अन्य कर्मचारीलाई पुनः सोही पदमा कायम मुकायम मुकरर गर्न सकिने छैन ।

(३) उपदफा (१) वा (२) विपरीत कुनै निजामती कर्मचारीलाई कायम मुकायम मुकरर गरेमा निजले सो पदमा रहँदा खाइपाई आएको तलव, भत्ता र अन्य सुविधा वापतको रकम कायम मुकायम मुकरर गर्ने पदाधिकारीबाट असुल उपर गरिनेछ ।

(४) कुनै कार्यालयको प्रमुख कुनै कारणले कार्यालयमा अनुपस्थित भएमा निज मातहतको दरबन्दी वा विशेष दरबन्दीभित्रको वा रिक्त दरबन्दीमा काजमा खटिएको निजामती कर्मचारीमध्ये वरिष्ठतम् कर्मचारीले निजको निमित्त जनाई दैनिक कार्य सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "दैनिक कार्य सञ्चालन" भन्नाले आर्थिक दायित्व पर्ने कार्य, अर्ध न्यायिक प्रकृतिको कार्य र प्रचलित कानूनमा कार्यालय प्रमुखले आफैंले गर्नु पर्ने भनी तोकिएका कार्य बाहेक त्यस्तो पदले दैनिकरुपमा सम्पादन गर्नु पर्ने सामान्य प्रशासनिक कार्य सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-४

सरुवा र काज

२२. **सरुवा गर्ने अधिकार**: (१) निजामती कर्मचारीलाई सरुवा गर्ने अधिकार तोकिएको अधिकारीलाई हुनेछ ।

तर,

(१) एक मन्त्रालय वा सङ्घीय निकाय वा अन्तर्गतको विभाग वा कार्यालयको कर्मचारीलाई अर्को मन्त्रालय वा सङ्घीय निकाय वा अन्तर्गतको विभाग वा कार्यालयमा मन्त्रालयले सरुवा गर्नेछ ।

(२) नेपाल प्रशासन सेवा, लेखा समूहका कर्मचारीलाई महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले सरुवा गर्नेछ ।

(३) नेपाल स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीलाई स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले सरुवा गर्नेछ ।

(२) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राजपत्राङ्कित विशिष्ट र प्रथम श्रेणीका निजामती कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले सरुवा गर्नेछ ।

(३) निजामती कर्मचारीलाई यथासम्भव सबै भौगोलिक क्षेत्रको अनुभव दिलाउने र पूर्वानुमानयोग्य हुने गरी तोकिए बमोजिमको आधार र प्राथमिकता बमोजिम चक्रीय रुपमा सरुवा गरिनेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सबै भौगोलिक क्षेत्रमा पद नभएका सेवा, समूह र श्रेणी वा तहका कर्मचारीहरुलाई पद भएका क्षेत्रमा तोकिए बमोजिम सरुवा गर्न सकिनेछ ।

(५) निजामती कर्मचारीलाई दुई वर्ष पूरा नभई अर्को कार्यालयमा सरुवा गरिने छैन।

तर नेपाल परराष्ट्र सेवा अन्तर्गतका निजामती कर्मचारीको सरुवा सम्बन्धी व्यवस्था सो सेवा सम्बन्धी नियममा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(६) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राजपत्राङ्कित विशिष्ट र प्रथम श्रेणी वा सो सरहका निजामती कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले जुनसुकै बखत सरुवा गर्न सक्नेछ ।

(७) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा राजपत्र अनङ्कित वा सहायकस्तरका निजामती कर्मचारीलाई सरुवा गर्ने अधिकार प्राप्त अधिकारी भन्दा एक श्रेणी वा तह माथिको अधिकारीको सहमति लिई र राजपत्राङ्कित कर्मचारीलाई मन्त्रालयको सहमति लिई सो बमोजिमको अवधि पुरा नभई सरुवा गर्न सकिनेछः-

(क) कुनै स्थानमा कार्यरत निजामती कर्मचारी अशक्त भई सो स्थानमा निजको उपचार हुन नसक्ने देखिएको कुरा नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको मेडिकल बोर्डले सिफारिस गरेमा,

(ख) कुनै निजामती कर्मचारीलाई निजको काम कारबाही, व्यवहार र आचरणको कारण कार्यरत कार्यालयमा राखी राख्न उपयुक्त नभएको पर्याप्त आधार र कारण भएमा,

(ग) सङ्घीय निजामती सेवाको कुनै दरबन्दी कटौती भई सो दरबन्दीमा कार्यरत निजामती कर्मचारी फाजिलमा परेमा ।

(८) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अध्ययन विदामा रहेको वा स्वतः निलम्बनमा रहेको वा छ महिनाभन्दा बढी अवधिसम्म अन्य कुनै विदामा रहेको वा तीन महिनाभन्दा बढी अवधि अन्यत्र काजमा खटिएको वा कुनै खास कामको लागि वा कुनै खास आयोजना कार्यान्वयन गर्नको लागि खटाईएको निजामती कर्मचारीको हकमा पदाधिकार रहेको मन्त्रालयको सहमति लिई सो अवधिभरको लागि विशेष पद सिर्जना गरी केन्द्रीयस्तरको निकायमा पदाधिकार सार्न सकिनेछ ।

(९) उपदफा (७) र (८) बमोजिम अवधि नपुग्दै कुनै कर्मचारीलाई सरुवा गर्दा वा सरुवा गर्न सहमति माग गर्दा त्यसरी सरुवा गर्नु परेको कारण खुलाई सोको जानकारी मन्त्रालयलाई दिनु पर्नेछ ।

(१०) यस दफा विपरित मन्त्रालयले गरेको सरुवा नेपाल सरकारले र अन्य निकाय वा अधिकारीले गरेको सरुवा मन्त्रालयले बदर गर्नेछ ।

(११) यस दफा विपरीत सरुवा गर्ने अधिकारीलाई अख्तियारवालाले विभागीय कारबाही गर्नेछ ।

(१२) यस दफा बमोजिम सरुवा हुने कर्मचारी बाटोको म्याद बाहेक तोकिएको समयभित्र बरबुझारथ गरी खटिएको कार्यालयमा हाजिर हुन जानु पर्नेछ ।

(१३) उपदफा (१२) बमोजिम हाजिर हुन जानु पर्ने कर्मचारीलाई रमाना दिई पठाउनु सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखको जिम्मेवारी हुनेछ ।

(१४) उपदफा (१२) र (१३) विपरीत हाजिर हुन नजाने वा रमाना नदिने कर्मचारीलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

(१५) सरुवा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२३. **भौगोलिक क्षेत्रको वर्गीकरण:** यस ऐनको प्रयोजनको लागि नेपालको भौगोलिक क्षेत्रलाई तोकिए बमोजिम "क", "ख", "ग" र "घ" गरी चार वर्गमा वर्गीकरण गरिनेछ ।

२४. **काज सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) निजामती कर्मचारीलाई सामान्यतया: एउटा कार्यालयबाट अर्को कार्यालयमा काजमा खटाइने छैन।

(२) निजामती कर्मचारीको विशिष्ट ज्ञान, सीप, योग्यता र अनुभवको उपयोग गर्न आवश्यक परेको अवस्थामा निज कार्यरत मन्त्रालय, सचिवालय वा आयोग अन्तर्गतको कार्यालयमा एक आर्थिक वर्षमा बढीमा तीन महिनाको लागि मात्र काज खटाउन सकिनेछ ।

तर निर्वाचन, लेखापरीक्षण, परीक्षा सञ्चालन, तथ्याङ्क सङ्कलन, तालिम, नापी टोली, सर्वेक्षण, कुनै घटनाको जाँचबुझ वा छानबिन, महामारी वा संक्रामक रोग नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन लगायतका काम र अस्थायी प्रकृतिका आयोग वा समितिको काम गर्न कुनै निजामती कर्मचारीलाई सम्बन्धित मन्त्रालय, सचिवालय वा आयोगले मन्त्रालयको सहमति लिई बढीमा एक वर्षसम्म काज खटाउन सक्नेछ ।

(३) कुनै निजामती कर्मचारीलाई सङ्घीय निजामती सेवाको पद नभएको निकाय वा नेपाल सरकारको आयोजनाका लागि स्वीकृत अस्थायी दरबन्दीमा काज खटाउँदा राजपत्र अनङ्कित वा सहायक स्तरका कर्मचारीको हकमा सम्बन्धित केन्द्रीय निकायको र राजपत्राङ्कित वा अधिकृतस्तरको कर्मचारीको हकमा मन्त्रालयको सहमति लिई बढीमा एक आर्थिक वर्षका लागि तोकिए बमोजिम काज खटाउन सकिनेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम कुनै मन्त्रालय, सचिवालय वा आयोगको निजामती कर्मचारीलाई अर्को मन्त्रालय, सचिवालय वा आयोग अन्तर्गत काजमा खटाउनु पर्ने भएमा काज खटिने निकायको माग र कर्मचारीको पदाधिकार रहेको निकायको सहमतिमा मन्त्रालयले काज खटाउन सक्नेछ ।

(५) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै पनि निजामती कर्मचारीलाई विभागीय प्रमुख वा कार्यालय प्रमुखको पदमा पदाधिकार राखी अन्यत्र निकाय वा आयोजनामा काज खटाइने छैन ।

(६) कुनै मन्त्रालय, सचिवालय वा आयोगमा कार्यरत कर्मचारीको विशेषज्ञ सेवा अर्को मन्त्रालय, सचिवालय वा आयोगलाई आवश्यक परेमा माग गर्ने निकायको अनुरोध र पदाधिकार रहेको निकायको सहमतिमा मन्त्रालयले बढीमा तीन महिनाका लागि काज खटाउन सक्नेछ ।

(७) यस दफा बमोजिमको काजको अवधि समाप्त हुनासाथ सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखले त्यस्तो कर्मचारीको पदाधिकार रहेको कार्यालयमा हाजिर हुन रमाना दिई पठाउनु पर्नेछ ।

(८) यस दफा बमोजिम काज अवधि समाप्त भएपछि पदाधिकार रहेको निकायमा हाजिर हुन नजाने कर्मचारीलाई त्यस्तो अवधिको तलब भत्ता भुक्तानी गर्नु हुँदैन ।त्यस्तो कर्मचारीलाई तलब भत्ता भुक्तानी गरेमा सम्बन्धित कार्यालय प्रमुख, लेखा प्रमुख र भुक्तानी दिने कर्मचारीबाट असूल उपर गरिनेछ।

(९) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि निजामती कर्मचारीलाई प्रदेश वा स्थानीय तहको माग बमोजिम प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवाको समान श्रेणी वा तहको मिल्दो रिक्त पदमा एक पटकमा बढीमा दुईवर्षको लागि खटिएको तहबाटै तलब भत्ता खाने गरी काज खटाउन सकिनेछ।

(१०) प्रदेश तथा स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न तोकिए बमोजिमका विशिष्टिकृत पदहरुमा सङ्घीय निजामती सेवाका कर्मचारीहरुबाट निश्चित समय अवधि तोकी कर्मचारी खटाउन सकिनेछ ।

(११) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सङ्घीय निजामती सेवाको कुनै सेवा, समूह वा श्रेणीको दरबन्दीमा अन्य सेवा, समूह, उपसमूह वा श्रेणीको कर्मचारी वा प्रदेश वा स्थानीय तहको सेवाका कर्मचारीलाई काजमा खटाउन सकिने छैन ।

(१२) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम प्रदेश वा स्थानीय तहमा कामकाज गर्न खटिएका कर्मचारीलाई अर्को निकायमा खटाउने सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(१३) यस दफा विपरित मन्त्रालयले खटाएको काज नेपाल सरकारले र अन्य निकाय वा अधिकारीले खटाएको काज मन्त्रालयले बदर गर्न सक्नेछ ।

(१४) यस दफा विपरीत काज खटाउने अधिकारीलाई विभागीय कारबाही हुनेछ।

परिच्छेद-५

बढुवा

२५. **बढुवा समिति**: (१) सङ्घीय निजामती सेवाको राजपत्राङ्कित पदमा बढुवाका लागि सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमका बढुवा समिति रहनेछन्:-

(क) मुख्य सचिव बाहेक राजपत्राङ्कित विशिष्ट, प्रथम र द्वितीय श्रेणीको पदका लागि,-

(१) लोक सेवा आयोगको अध्यक्ष वा निजले तोकेको लोकसेवा आयोगको सदस्य — अध्यक्ष

(२) नेपाल सरकारको मुख्य सचिव — सदस्य

(३) कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयको सचिव — सदस्य

(४) मन्त्रालयको सचिव — सदस्य-सचिव

(ख) राजपत्र अनङ्कित प्रथम श्रेणीको पदबाट राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीको पदका लागि,-

(१) लोक सेवा आयोगको अध्यक्षले तोकेको सो आयोगको सदस्य —अध्यक्ष

(२) मन्त्रालयको सचिव — सदस्य

(३) कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयको सचिव — सदस्य

(४) सेवा, समूह वा उपसमूह सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा निकायको सचिव — सदस्य

(५) सेवा, समूह वा उपसमूह सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा निकायको सचिवले तोकेको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीको अधिकृत — सदस्य-सचिव

(२) बढुवा समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयको विशेषज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (क) को उपखण्ड (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि मन्त्रालयमा कायम मुकायम वा निमित्त सचिव रहेको अवस्थामा मुख्य सचिवले तोकेको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको सचिवले सो बढुवा समितिको सदस्य-सचिव भई कामकाज गर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिमको बढुवा समितिको सचिवालय मन्त्रालयमा र खण्ड (ख) बमोजिमको बढुवा समितिको सचिवालय सेवा, समूह वा उपसमूह सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा निकायमा रहनेछ ।

(५) उपदफा (१) को खण्ड (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल न्याय सेवाको राजत्राङ्कित विशिष्ट, प्रथम र द्वितीय श्रेणीको पदमा न्याय सेवा आयोगको सिफारिसमा र नेपाल स्वास्थ्य सेवाको पदमा दफा १११ बमोजिमको बढुवा समितिको सिफारिसमा बढुवा हुनेछ ।

(६) राजपत्र अनङ्कित पदमा बढुवाका लागि सिफारिस गर्न तोकिए बमोजिमको बढुवा समिति रहनेछ ।

(७) बढुवा समितिले बढुवा सिफारिस गर्दा अपनाउने कार्यविधि बढुवा समिति आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(८) बढुवा समितिले बढुवा सिफारिसको नामावली प्रकाशन गर्दा बढुवाको लागि आवेदन गरेका सबै सम्भाव्य उम्मेदवारको योग्यताक्रम प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

(९) बढुवा समितिले बढुवा आवेदन फाराम बुझाउने अन्तिम मितिले नब्बे दिनभित्र बढुवाको नतिजा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

२६. **<u>राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीमा बढुवा</u>**: (१) राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको मुख्य सचिवको पदमा बहालवाला राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीका सचिव वा सो सरहका कर्मचारीमध्येबाट नेपाल सरकारले ज्येष्ठता तथा कार्यकुशलताको आधारमा छनौट गरी बढुवा गर्नेछ।

(२) मुख्य सचिव बाहेक सङ्घीय निजामती सेवाको राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा बढुवा गर्दा दफा २५ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिमको बढुवा समितिको सिफारिसमा गरिनेछ ।

(३) राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव वा सो सरहको पदमा देहाय बमोजिम बढुवा गरिनेछः-

(क) रिक्त पदमध्ये बीस प्रतिशत पदमा दफा ३७ बमोजिम नकारात्मक सूचीमा नपरेका र सम्बन्धित सेवाको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहको पदमा सबैभन्दा बढी सेवा अवधि भएको सम्भाव्य उम्मेदवारलाई बढुवा समितिको सिफारिशमा नेपाल सरकारले बढुवा गर्नेछ ।

(ख) रिक्त पदमध्ये असी प्रतिशत पदमा कार्यसम्पादन मुल्याङ्कनको आधारमा सबैभन्दा बढी अङ्क प्राप्त गर्ने सम्बन्धित सेवाका सम्भाव्य उम्मेदवारहरु मध्येबाट जेष्ठताको आधारमा बढुवा समितिले उपलब्ध भएसम्म रिक्त पदको तेब्बर सङ्ख्यामा सिफारिस गरेका उम्मेदवारहरु मध्येबाट नेपाल सरकारले ज्येष्ठता, कार्यकुशलता तथा निर्णय क्षमताको आधारमा उपयुक्त ठहराएको उम्मेदवारलाई बढुवा गर्नेछ।

तर कुनै सेवामा तेब्बर सङ्ख्यामा सम्भाव्य उम्मेदवार नभएको अवस्थामा सोभन्दा कम सङ्ख्यामा उम्मेदवार सिफारिस गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव वा सो सरहको पदमा सम्भाव्य उम्मेदवार हुन राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीका कर्मचारीले नेपाल सरकारले तोकेको अवधिको उच्चस्तरीय व्यवस्थापन तालीम समेत उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम पदपूर्तिको लागि लोकसेवा आयोगले पद सङ्ख्या निर्धारण गर्नेछ ।

(६) राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा बहाल रहेको निजामती कर्मचारी उमेर वा पदावधिको कारणले अनिवार्य अवकाश भई पद रिक्त हुने भएमा त्यसरी पद रिक्त हुनु भन्दा कम्तीमा पन्ध्र दिन अगावै बढुवा समितिले सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

तर राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा बहाल रहेको कर्मचारीको पद अन्य कारणले रिक्त भएको अवस्थामा रिक्त भएको पन्ध्रदिन भित्र बढुवा समितिले सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम बढुवा समितिले सिफारिस गरेको पन्ध्र दिनभित्र नेपाल सरकारले त्यस्तो रिक्त पद पूर्ति गर्नु पर्नेछ ।

२७. **<u>बढुवाको लागि न्यूनतम सेवा अवधि र शैक्षिक योग्यता</u>**: (१) बढुवाको लागि उम्मेदवार हुन बढुवा हुने पदको श्रेणी भन्दा एक श्रेणी मुनिको पदमा बढुवाको लागि विज्ञापन हुनुभन्दा अघिको असार मसान्तसम्ममा देहाय बमोजिमको न्यूनतम सेवा अवधि पुगेको हुनु पर्नेछः-

(क) राजपत्र अनङ्कित वा सहायकस्तरका पदको लागि तीन वर्ष,

(ख) राजपत्राङ्कित वा अधिकृतस्तरका पदको लागि पाँच वर्ष ।

(२) यस दफा र दफा ३३ को प्रयोजनको लागि कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम सरकारी सेवाबाट प्रदेश र स्थानीय तहमा समायोजन भई दफा ८ को उपदफा (१३) बमोजिम बढुवाको लागि उम्मेदवार हुने कर्मचारीको हकमा समायोजन हुनु पूर्वको सेवा अवधिसमेत हाल बहाल रहेको सेवा अवधिमा तोकिए बमोजिम गणना गरिनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम बढुवाको लागि उम्मेदवार हुन बढुवा हुने पदको श्रेणी वा तहभन्दा एक श्रेणी वा तह मुनिको पदको लागि तोकिए बमोजिमको शैक्षिक योग्यता हासिल गरेको हुनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राजपत्राङ्कित विशिष्ट, प्रथम र द्वितीय श्रेणी वा सो सरहको पदमा बढुवाको लागि सम्बन्धित सेवा, समूह वा उपसमूहको राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी वा सो सरहको पदमा सेवा प्रवेशको लागि निर्धारित न्यूनतम शैक्षिक योग्यतालाई न्यूनतम शैक्षिक योग्यता मानिनेछ ।

(५) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ भएपछि नियुक्त हुने निजामती कर्मचारीले राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी वा सो सरहको पदमा सेवा प्रवेशको लागि निर्धारित न्यूनतम शैक्षिक योग्यता हासिल नगरी राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी वा सो सरहको पदमा बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुने छैन ।

२८. **<u>बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुन नपाउने</u>**: दफा २७ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै पनि निजामती कर्मचारी देहायको अवस्थामा देहायको अवधिभर बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुन पाउनेछैन :-

(क) निलम्बन भएकोमा निलम्बन भएको अवधिभर,

(ख) नसिहत पाएकोमा नसिहत पाएको मितिले तीन महिना सम्म,

(ग) बढुवा रोक्का भएकोमा बढुवा रोक्का भएको अवधिभर,

(घ) तलब बृद्धि रोक्का भएकोमा तलव वृद्धिरोक्का भएको अवधिभर,

(ङ) दफा ४३ वमोजिम सेवा वा समूह परिवर्तन गरेको कर्मचारी भए त्यसरी सेवा वा समूह परिवर्तन भएको मितिले तीन बर्षको अवधिभर,

(च) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको कर्मचारीको हकमा प्रचलित कानून बमोजिम गठन भएको स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यावसायिक परिषद्‌मा नाम दर्ता निलम्बन भएको भए त्यस्तो निलम्बनको अवधिभर ।

२९. **<u>बढुवा नियुक्तिको रोक्का</u>**: (१) बढुवाका लागि सिफारिस भइसकेको कुनै निजामती कर्मचारीले बढुवा नियुक्ति नपाउँदै निलम्बन, बढुवा रोक्का, तलबवृद्धि रोक्का भएमा वा नसिहत पाएमा दफा २८ बमोजिमको अवधिभर निजको बढुवा नियुक्ति रोक्का गरी सो अवधि समाप्त भएको भोलिपल्टको मितिबाट ज्येष्ठता कायम हुने गरी बढुवा नियुक्ति दिइनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बढुवा नियुक्ति रोक्का भएको निजामती कर्मचारीले लागेको आरोपबाट सफाई पाएमा वा निलम्बन अवधि समाप्त भएमा निजको बढुवा नियुक्ति रोक्का नभए सरह बढुवा भएको पदको ज्येष्ठता कायम गरिनेछ ।

३०. **<u>जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनद्वारा हुने बढुवा</u>**: (१) बढुवा समितिले जेष्ठता र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा बढुवाको लागि सिफारिस गर्दा बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार भएका देहायका कर्मचारी मध्ये जेष्ठ कर्मचारीको नाम सिफारिस गर्नेछः–

(क) बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुन जति वर्षको सेवा अवधि आवश्यक पर्ने हो पछिल्लो त्यति वर्षको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको औसतमा पन्चानब्बे प्रतिशत वा सोभन्दा बढी अङ्क प्राप्त गरेको,

(ख) दफा २७ बमोजिम बढुवाको लागि आवश्यक पर्ने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता हासिल गरेको,

(ग) बढुवा हुने पदभन्दा एक श्रेणी मुनिको पदमा सम्बन्धित सेवा, समूह वा उपसमूहसँग सम्बन्धित विषयमा तीस कार्यदिन वा सोभन्दा बढीको सेवाकालीन तालीम लिएको ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि जेष्ठता निर्धारण गर्दा देहायको आधारमा निर्धारण गरिनेछ :-

(क) बढुवा हुने पदभन्दा एक श्रेणी मुनिको पदमा जेष्ठता लागू भएको मितिको आधारमा,

(ख) खण्ड (क) बमोजिम जेष्ठता निर्धारण हुन नसकेमा सो पदमा लोक सेवा आयोग वा बढुवा समितिको सिफारिसको योग्यताक्रमको आधारमा,

(ग) खण्ड (ख) बमोजिम समेत जेष्ठता निर्धारण हुन नसकेमा सो भन्दा तल्लो श्रेणीको पदमा जेष्ठता लागू भएको मितिको आधारमा,

(घ) खण्ड (ग) बमोजिम समेत जेष्ठता निर्धारण हुन नसकेमा उमेरको जेष्ठताको आधारमा ।

(३) यस ऐन बमोजिम बढुवा गर्दा यस दफा बमोजिम गरिने बढुवाको कारबाही सम्पन्न गरी सिफारिस गरेपछि कार्यक्षमताको मूल्याङ्कनद्वारा गरिने बढुवाको सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

३१. **कार्यक्षमताको आधारमा हुने बढुवाको आधार:** (१) बढुवा समितिले निजामती कर्मचारीलाई कार्यक्षमता बापत पाएको कुल अङ्कको आधारमा बढुवाको लागि सिफारिस गर्नेछ ।

(२) निजामती कर्मचारीको कार्यक्षमताको मूल्याङ्कन गर्दा देहाय बमोजिम बढीमा एक सय अङ्क दिइनेछः–

(क) कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन बापत	–चालीस अङ्क
(ख) ज्येष्ठता बापत	–तीस अङ्क
(ग) शैक्षिक योग्यता बापत	–बाह्र अङ्क
(घ) भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरे बापत	–सोह्र अङ्क
(ङ) तालिम बापत	–दुई अङ्क

(३) सम्भाव्य उम्मेदवारको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन बापत अङ्क गणना गर्दा आषाढ मसान्तसम्मको हिसाबले र अन्य अङ्कको गणना गर्दा बढुवाको दरखास्त दिने अन्तिम म्यादसम्म हासिल गरेको अङ्क गणना गरिनेछ ।

३२. **कार्यसम्पादनको मूल्याङ्कनः** (१) निजामती कर्मचारीको कार्यसम्पादनको मूल्याङ्कन गर्न तोकिए बमोजिमको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम प्रयोग गरिनेछ ।

(२) निजामती कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको कुल अङ्कको विभाजन देहाय बमोजिम हुनेछः–

(क) सुपरीवेक्षकले दिन सक्ने अधिकतम	–पच्चीस अङ्क

(ख) पुनरावलोकनकर्ताले दिन सक्ने अधिकतम –दश अङ्क

(ग) पुनरावलोकन समितिले दिन सक्ने अधिकतम –पाँच अङ्क

(३) सुपरीवेक्षक, पुनरावलोकनकर्ता, पुनरावलोकन समितिले निजामती कर्मचारीहरूको कार्य सम्पादनबापत अङ्क दिंदा यस दफा र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराममा उल्लिखित आधार अनुरूप दिनुपर्नेछ ।

(४) निजामती कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन वार्षिक रूपमा गरिनेछ ।

(५) राजपत्र अनङ्कित निजामती कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्दा सम्बन्धित कार्यालय प्रमुख तथा विभागीय प्रमुखले तोकिएको अवधिभित्र मूल्याङ्कन गरी, गराई त्यसको तीन प्रति तयार गरी एक प्रति लोकसेवा आयोग, एक प्रति बढुवा समितिको सचिवालयमा पठाई अर्को एक प्रति सम्बन्धित कार्यालयमा राख्नु पर्नेछ ।

(६) राजपत्राङ्कित निजामती कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्दा सम्बन्धित मन्त्रालय, सचिवालय वा आयोग वा केन्द्रीय निकायको सचिवले तोकिएको अवधिभित्र मूल्याङ्कन गरी गराई त्यसको तीन प्रति तयार गरी एक प्रति लोकसेवा आयोग र एक प्रति बढुवा समितिको सचिवालयमा पठाई अर्को एक प्रति सम्बन्धित मन्त्रालय, सचिवालय वा आयोग वा केन्द्रीय निकायमा राख्नु पर्नेछ ।

(७) कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने प्रत्येक निकायले तोकिएको अवधिभित्र आफूले मूल्याङ्कन गरेको फाराम पेस गर्नुपर्ने निकायमा पठाएको नामावलीसहितको सूचना सात दिनभित्र आफ्नो कार्यालयको सूचना पाटी वा वेबसाइटमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(८) एक वर्षमा एकभन्दा बढी कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीले सरुवा भई रमाना लिई आउँदा तोकिए बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित सुपरीवेक्षकबाट कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम भराई सो समेत लिई आउनु पर्नेछ ।

(९) प्रत्येक निजामती कर्मचारीले आफ्नो कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम भरी तोकिएको समयावधिभित्र सम्बन्धित कार्यालयमा दर्ता गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो अवधिभित्र दर्ता गर्न नसकी सोको मनासिब कारणसहित म्याद थपको लागि सम्बन्धित कर्मचारीले निवेदन दिएमा र सुपरिवेक्षकले निवेदनमा उल्लिखित कारण मनासिब देखेमा तोकिएको समयावधि समाप्त भएको मितिले पन्ध्र दिनसम्मको म्याद थप गर्न सक्नेछ ।

(१०) उपदफा (९) बमोजिम थपिएको म्याद पछि सोही आर्थिक वर्षभित्रै कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम दर्ता हुन आएमा दर्ता भएको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराममा मूल्याङ्कन बापत कुल प्राप्ताङ्कबाट पुनरावलोकन समितिले एक अङ्क घटाउनेछ ।

(११) कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम भर्ने समयावधिमा कुनै निजामती कर्मचारी वैदेशिक तालिम, गोष्ठी वा अध्ययन भ्रमण आदिमा काजमा जानुपर्ने अवस्था परेमा त्यसरी जानुभन्दा अगावै

कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम भरी सम्बन्धित कार्यालयमा दर्ता गराउनु पर्नेछ । त्यसरी दर्ता भएको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फारामलाई निर्धारित समयमै दर्ता भएको मानी मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ ।

(१२) निजामती कर्मचारीले समयमा नै भरी दर्ता गरेको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम तोकिएको अवधिभित्र मूल्याङ्कन नगर्ने पदाधिकारीलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

(१३) प्रत्येक वर्ष पुनरावलोकन समितिबाट कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन भइसकेपछि सम्बन्धित कर्मचारीले त्यस वर्ष प्राप्त गरेको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको कुल अङ्क निजले निवेदन दिई माग गरेमा पुनरावलोकन समितिको सचिवालयले जानकारी दिनु पर्नेछ ।

तर पुनरावलोकन समितिले दिएको अङ्क जानकारी गराइने छैन ।

(१४) उपदफा (१३) बमोजिम जानकारी लिएपछि सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्ताले गरेको मूल्याङ्कन कुनै कर्मचारीलाई चित्त नबुझेमा सोको ठोस आधार र कारणसहित सात दिनभित्र तोकिएबमोजिमको अधिकारीसमक्ष उजुरी गर्न सक्नेछ । त्यसरी उजुरी गरेकोमा त्यस्तो अधिकारीले उजुरीउपर सम्बन्धित सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्तासंग परामर्श गरी आवश्यक छानबिन गर्नेछ र आवश्यक देखिएमा त्यस्तो मूल्याङ्कन फाराममा प्राप्त अङ्क तोकिएबमोजिम संशोधन गर्न सक्नेछ ।

(१५) कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनबापत सुपरिवेक्षक वा पुनरावलोकनकर्ताले पन्चानब्बे प्रतिशतभन्दा बढी वा पचहत्तर प्रतिशतभन्दा कम अङ्क प्रदान गरेकोमा सोको स्पष्ट कारण खुलाउनु पर्नेछ र पचहत्तर प्रतिशतभन्दा कम अङ्क दिएकोमा सम्बन्धित कर्मचारीलाई जानकारी गराई निजले प्रतिक्रिया दिएमा सो समेत राखी पुनरावलोकन समितिसमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(१६) कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनमा पुनरावलोकन समितिलाई सुपरिवेक्षक वा पुनरावलोकनकर्ता वा दुवैको सो मूल्याङ्कन चित्त नबुझेमा सोको स्पष्ट कारणसमेत खुलाई फिर्ता पठाउन सक्नेछ । त्यसरी फिर्ता पठाएकोमा सम्बन्धित मूल्याङ्कनकर्ताले पुनः मूल्याङ्कन गरी वा पहिले गरेको मूल्याङ्कनमा संशोधन गर्न आवश्यक नभए सोको औचित्यपूर्ण कारण खुलाई पठाउनु पर्नेछ ।

(१७) कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको प्रयोजनको लागि अङ्क गणना गर्दा बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुन जति वर्षको सेवा आवश्यक पर्ने हो पछिल्लो त्यति वर्षको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन फारामको औसतबाट हिसाब गरिनेछ ।

तर,

(१) अध्ययन वा तालिममा गएको वा निलम्बन भई निलम्बन फुकुवा भएकोमा अध्ययन, तालिम वा निलम्बन अवधिको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन बापत त्यस्तो अध्ययन वा तालिममा जानुभन्दा वा निलम्बन हुनुभन्दा तत्काल अघिको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा जति अङ्क पाएको छ सोही अनुपातमा नै अङ्क गणना गरिनेछ ।

(२) असाधारण बिदामा बसेको अवधिलाई कटाएर मात्रै सम्भाव्य उम्मेदवारको हिसाब गरिनेछ र त्यस्तो बिदा अवधिको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन फाराम भरिने छैन । असाधारण बिदामा बसेको कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको प्रयोजनको निमित्त अङ्क गणना गर्दा असाधारण बिदामा बसेको अवधि कटाई सोभन्दा अगाडि वा पछाडिका वर्षहरूका बढुवाको लागि आवश्यक पर्ने अवधिको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनबापतको अङ्क गणना गरिनेछ ।

(१८) कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम निजामती सेवाबाट प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन भएका कर्मचारीको हकमा समेत यसै ऐन बमोजिम कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

(१९) कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

३३. **ज्येष्ठता वापतको अङ्कः** निजामती कर्मचारीलाई ज्येष्ठता बापतको अङ्क गणना गर्दा हाल बहाल रहेको पदमा काम गरे बापत प्रत्येक वर्षको लागि दुई दशमलव पाँच अङ्क गणना गरिनेछ ।

तर,

(१) ज्येष्ठताबापत अङ्क गणना गर्दा एक वर्षभन्दा बढी चानचुन महिना वा दिनको लागि दामासाहीको हिसाबले अङ्क दिइनेछ ।

(२) यस दफाको प्रयोजनको लागि गयल भएको वा असाधारण बिदामा बसेको अवधिको अङ्क दिइने छैन ।

३४. **भौगोलिक क्षेत्रको विभाजनः** (१) निजामती कर्मचारीलाई बिभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरेको अनुभवको अङ्क प्रदान गर्दा दफा २३ बमोजिमको भौगोलिक क्षेत्रको वर्गीकरणको आधारमा एक वा एकभन्दा बढी वर्गमा काम गरेको अनुभव बापत सोह्र अङ्कमा नबढ्ने गरी देहायबमोजिम अङ्क दिइनेछः–

(क) "क" वर्गमा काम गरेको प्रत्येक वर्षको लागि अङ्क ४.०० का दरले,

(ख) "ख" वर्गमा काम गरेको प्रत्येक वर्षको लागि अङ्क ३.२५ का दरले,

(ग) "ग" वर्गमा काम गरेको प्रत्येक वर्षको लागि अङ्क २.५० का दरले,

(घ) "घ" वर्गमा काम गरेको प्रत्येक वर्षको लागि अङ्क १.६० का दरले ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो दफा प्रारम्भ हुँदाका बखत कुनै कर्मचारीले भौगोलिक क्षेत्र बापत प्राप्त गरिसकेको अङ्क घट्ने छैन।

(३) कुनै एक भौगोलिक क्षेत्रमा कम्तीमा दुई सय तेत्तीस दिन रुजु हाजिर नभई सो भौगोलिक क्षेत्रको अङ्क पाइने छैन । दुई सय तेत्तीस दिनभन्दा बढी अवधिको लागि दामासाहीको दरले सोही भौगोलिक क्षेत्रको र सोभन्दा कम अवधिको लागि जुनसुकै भौगोलिक क्षेत्रमा काम

गरेको भए पनि "घ" वर्गसरहको अङ्क दिइनेछ । भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरेबापत पाउने अङ्क जुन श्रेणी वा तहमा बढुवा हुने हो सो श्रेणी वा तहभन्दा एक श्रेणी वा तह मुनिको पदमा प्राप्त गरेको भए मात्र गणना गरिनेछ ।

स्पष्टीकरणः यस उपदफाको प्रयोजनको लागि रुजू हाजिर भन्नाले सार्वजनिक विदा, किरिया विदा, भैपरी आउने र पर्व विदाको अवधिलाई समेत जनाउँछ ।

(५) विदेशस्थित नेपाली कूटनैतिक नियोग वा अन्य कुनै कार्यालयमा काम गर्ने कर्मचारीलाई "घ" वर्गसरहको र अध्ययन बिदा तथा वैदेशिक तालिममा काजमा जाने निजामती कर्मचारीलाई "घ" वर्गको लागि तोकिएको अङ्कको आधा अङ्क दिइनेछ ।

३५. **शैक्षिक योग्यता र तालिमको मूल्याङ्कनः** (१) निजामती कर्मचारीहरुलाई शैक्षिक योग्यताको अङ्क दिँदा सङ्घीय निजामती सेवाको कुनै पदमा प्रवेश गर्न आवश्यक पर्ने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता बापत एकमुष्ठ नौ अङ्क र सेवा प्रवेशको निमित्त तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यताभन्दा माथिको सेवा, समूह वा उप–समूहसँग सम्बन्धित विषयको एक अतिरिक्त शैक्षिक उपाधि बापत एकमुष्ट तीन अङ्क दिइनेछ । सेवा प्रवेश गर्न आवश्यक न्यूनतम शैक्षिक योग्यताभन्दा माथिल्लो शैक्षिक उपाधि मात्र पाएको अवस्थामा पनि सोही बराबरको दुवै अङ्क दिइनेछ ।

(२) दफा ८ को उपदफा (१) र (२) बमोजिम राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी वा सो सरह वा सो भन्दा माथिको पदमा बढुवाको लागि पनि राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी वा सो सरहको सेवा प्रवेशको लागि निर्धारित न्यूनतम शैक्षिक योग्यतालाई न्यूनतम शैक्षिक योग्यता मानिनेछ ।

(३) सेवाकालीन तालिम बापत प्रथम श्रेणीको लागि दुई अङ्क, द्वितीय श्रेणीको लागि एक दशमलव सात पाँच अङ्क र तृतीय श्रेणीको लागि एक दशमलव पाँच अङ्क प्रदान गरिनेछ ।

(४) निजामती कर्मचारीलाई तालिमको अङ्क दिँदा तीस कार्य दिन वा सो सोभन्दा बढी अवधिको सेवासँग सम्बन्धित विषयको सेवाकालीन तालिम बापत अङ्क दिइनेछ । तालिमको अङ्क गणना गर्दा जुन श्रेणीमा छँदा तालिम लिएको हो सोही श्रेणी वा तह भन्दा एक श्रेणी वा तह माथीको पदमा बढुको लागि मात्र गणना गरिनेछ ।

(५) निजामती कर्मचारीले बढुवाको दरखास्त साथ शैक्षिक योग्यता र सेवाकालीन तालिमको प्रमाणपत्र बापतको प्रमाणित प्रतिलिपि पेश गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो प्रमाणपत्र पेश नगरेमा त्यसबापत अङ्क दिइने छैन ।

(६) निजामती कर्मचारीले बढुवा प्रयोजनको लागि दरखास्तसँग पेस गरेको शैक्षिक योग्यता सो सेवा, समूह, उपसमूहसँग सम्बन्धित हो वा होइन भन्ने सम्बन्धमा तोकिए बमोजिमको सम्बद्धता निर्धारण समितिले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ । बढुवा प्रयोजनको लागि दरखास्तसंग पेस गरेको शैक्षिक योग्यताको सम्बद्धता निर्धारण बढुवा समितिको बैठक बस्नुभन्दा अगाडिको मितिसम्म भएमा त्यस्तो शैक्षिक योग्यताको अङ्क बढुवाको लागि गणना गरिनेछ ।

(७) यस दफाको अधीनमा रही तालिम दिने संस्था र तालिमको स्तर सम्बन्धी व्यवस्था सेवा, समूह वा उपसमूह सञ्चालन गर्ने मन्त्रालयसँग समन्वय गरी मन्त्रालयले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(८) निजामती कर्मचारीलाई तालिमको लागि मनोनयन गर्दा तालिमको आवश्यकता मूल्याङकन गरी ज्येष्ठताको आधारमा मनोनयन गर्नु पर्नेछ ।

(९) राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सोभन्दा माथिको निजामती कर्मचारीको तोकिए बमोजिम नेतृत्व मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

३६. **विद्युतीय माध्यमबाट दरखास्त पेश गर्न सक्ने**: (१) कुनै निजामती कर्मचारीले सरकारी काम वा अध्ययन वा काजको सिलसिलामा विदेशमा रही वा विपद् वा काबू बाहिरको परिस्थिति परी दरखास्त सङ्कलन गर्ने निकायमा बढुवाको दरखास्त पेश गर्न नसक्ने भएमा बढुवा सूचनाको म्यादभित्र तोकिए बमोजिम विद्युतीय माध्यमबाट आफु कार्यरत विभाग वा कार्यालयमा दरखास्त पेश गर्न सक्नेछन् ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विद्युतीय माध्यमबाट दरखास्त फाराम प्राप्त भएमा सम्बन्धित विभागीय प्रमुख वा कार्यालय प्रमुखले त्यस्तो दरखास्त फाराम म्यादभित्र दरखास्त सङ्कलन गर्ने निकायमा पठाउनु पर्नेछ ।

३७. **नकारात्मक सूची**: (१) देहायको अवस्थामा निजामती कर्मचारी नकारात्मक सूचीमा परेको मानिनेछः-

(क) दफा २८ बमोजिम उम्मेदवार हुन अयोग्य भएको,

(ख) बढुवाको सम्भाव्य उम्मेदवार हुन जति वर्षको सेवा आवश्यक पर्ने हो पछिल्लो त्यति वर्षको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा औसतमा पन्चानब्बे प्रतिशतभन्दा कम अङ्क प्राप्त गरेको।

(२) कुनै उम्मेदवारले बढुवाको दरखास्त फाराम भर्दा बढुवामा तात्विक असर पर्ने गरी झुट्टा विवरण पेश गरेको प्रमाणित भएमा निजलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको झुट्टा विवरणको आधारमा कुनै निजामती कर्मचारीको बढुवा भएमा निजको बढुवा रद्द हुनेछ ।

३८. **बढुवा मिति र बढुवा नियुक्ति**: (१) दफा २५ को उपदफा (८) बमोजिम बढुवा नतिजा प्रकाशन भए पछि बढुवा उजूरीको प्रयोजनको लागि सो नतिजा प्रकाशन भएको मितिबाट पन्ध्र दिनसम्म बढुवा सिफारिस पाउने उम्मेदवारलाई बढुवा नियुक्ति नदिई प्रतिक्षा सूचीमा राखिनेछ । त्यस्तो बढुवा सिफारिस उपर उजूरी नपरेमा सो नामावली प्रकाशन भएको मितिले सोह्रौं दिनको मितिबाट बढुवा हुने श्रेणी वा तहको ज्येष्ठता कायम हुने गरी नियुक्ति दिनु पर्नेछ ।

(२) बढुवा सिफारिस उपर उजूर परेमा देहाय अनुसार ज्येष्ठता मिति कायम गरी नियुक्ति दिनु पर्नेछ :-

(क) उजूरी खारेज भएमा वा पहिलेको बढुवा सिफारिस नै कायम भएमा पहिलो पटक बढुवा नतिजा प्रकाशन भएको मितिले सोह्रौं दिनदेखि,

(ख) दफा ३९ को उपदफा (२) बमोजिम बढुवा सिफारिस संशोधन गर्ने निर्णय भएमा सो बमोजिम संशोधित नतिजा प्रकाशन भएको मितिदेखि, र

(ग) कुनै बढुवा सम्बन्धमा अदालतमा मुद्दा परी बढुवा बदर भई पुनः बढुवा समितिबाट बढुवा सम्बन्धी निर्णय गरेमा पछिल्लो पटक बढुवा समितिबाट निर्णय भएको मितिदेखि ।

३९. **<u>बढुवाको उजूरी</u>**: (१) बढुवा समितिले गरेको बढुवाको सिफारिसमा चित्त नबुझ्ने सम्बन्धित निजामती कर्मचारीले त्यस्तो सिफारिस गरेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र लोकसेवा आयोगमा उजूरी दिन सक्नेछ र त्यसरी परेको उजूरीमा उजूरी गर्ने म्याद समाप्त भएको मितिले तीस दिनभित्र टुङ्गो लगाइनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पर्न आएका उजूरी टुङ्गो लागेपछि पहिले प्रकाशित बढुवा नामावलीमा संशोधन गर्नुपर्ने भएमा लोक सेवा आयोगले सोको सूचना बढुवा समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

४०. **<u>बढुवा सम्बन्धी विशेष व्यवस्था</u>**: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि एउटै पदमा कम्तीमा पन्ध्र वर्ष बहाल रहिरहेका राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरह वा सो भन्दा मुनिका निजामती कर्मचारीलाई दफा ५४ को उपदफा (१) वा (२) बमोजिम अवकाश हुने मिति भन्दा एक महिना अगावै साविकको श्रेणी वा तहको पदभन्दा माथिल्लो पदमा बढुवा गरी अवकाश दिइनेछ ।

(२) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि एउटै पदमा कम्तीमा पन्ध्र वर्ष वहाल रहिरहेका राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरह वा सो भन्दा मुनिका कुनै निजामती कर्मचारीले दफा ५७ को उपदफा (१) बमोजिम स्वेच्छिक अवकाश लिन चाही निवेदन दिएमा निजलाई एक श्रेणी वा तह माथिको पदमा बढुवा गरी अवकाश दिईनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम बढुवा गर्नका लागि स्वतः विशेष पद सृजना हुनेछ र त्यस्तो कर्मचारी अवकाश भएपछि सो पद स्वतः खारेज हुनेछ ।

(४) एउटै पदमा उपदफा (१) बमोजिमको अवधि पूरा भएको कुनै निजामती कर्मचारीको मृत्यु भएमा त्यस्तो कर्मचारीको परिवारलाई साविकको श्रेणी वा तहको पदभन्दा माथिल्लो पदको निवृत्तभरण लगायत अन्य सुविधा प्रदान गरिनेछ ।

४१. **<u>बढुवाको शर्तमा परिवर्तन</u>**: दफा २७, २८ २९, ३०, ३१, ३२, ३३, ३४, ३५, ३८, ३९ तथा सो अन्तर्गत बनेका नियमहरुमा कुनै संशोधन वा परिवर्तन भएमा त्यस्तो संशोधन वा परिवर्तन भएको मितिले एक वर्ष पछिको मितिदेखि मात्र लागू हुनेछन् ।

४२. **<u>राजपत्र अनङ्कित पाँचौ श्रेणीका कर्मचारीको स्तरवृद्धि सम्बन्धी व्यवस्था</u>**: (१) राजपत्र अनङ्कित पाँचौ श्रेणीको पदको स्तर देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) प्रथमस्तर

(ख) द्वितीयस्तर

(ग) तृतीयस्तर

(घ) चतुर्थस्तर

(ङ) पाँचौस्तर

(२) राजपत्र अनङ्कित पाँचौ श्रेणीको पदमा शुरु नियुक्ति हुने निजामती कर्मचारीको प्रथमस्तर कायम हुनेछ ।

(३) अख्तियारवालाले राजपत्र अनङ्कित पाँचौ श्रेणीको निजामती कर्मचारीको देहाय बमोजिम स्तरवृद्धि गर्नेछः-

(क) पाँच वर्ष वा सोभन्दा बढी तर दश वर्षभन्दा कम सेवा अवधि भएकोलाई द्वितीयस्तर,

(ख) दश वर्ष वा सोभन्दा बढी तर पन्ध्र वर्षभन्दा कम सेवा अवधि भएकोलाई तृतीयस्तर,

(ग) पन्ध्र वर्ष वा सोभन्दा बढी तर बीस वर्षभन्दा कम सेवा अवधि भएकोलाई चतुर्थस्तर,

(घ) बीस वर्ष वा सोभन्दा बढी सेवा अवधि भएकोलाई पाँचौस्तर ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा २८ को खण्ड (क), (ख), (ग) र (घ) बमोजिमको अवधिभर स्तरवृद्धि हुनेछैन ।

(५) यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि श्रेणीविहिन पदमा बहाल रहेको कर्मचारी यो ऐन प्रारम्भ भए पछि उपदफा (३) बमोजिमको राजपत्र अनङ्कित पाँचौं श्रेणीको सोही स्तरमा कायम रहनेछ ।

४३. **सेवा, समूह वा उपसमूह परिवर्तन सम्बन्धी व्यवस्था**: (१) कुनै सेवा, समूह वा उपसमूहको कुनै पद लगातार दुई वर्षसम्म पूर्ति हुन नसकी अन्य सेवा, समूह वा उपसमूहबाट सेवा परिवर्तन गरी पूर्ति गर्नु पर्ने भएमा नेपाल सरकारले लोक सेवा आयोगमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सहमति माग भएमा लोक सेवा आयोगले सम्बन्धित सेवा, समूह वा उपसमूह र पदको लागि निर्धारण गरिएको न्युनतम शैक्षिक योग्यता भएका समान श्रेणी वा तहको पदमा बहाल रहेका कर्मचारीहरु प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षामा सहभागी हुन सक्ने गरी विज्ञापन प्रकाशन गर्नेछ । यसरी हुने प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षाको माध्यमबाट छनौट भएका कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले सेवा, समूह वा उपसमूह परिवर्तन गर्नेछ ।

(३) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकारले नेपाल स्वास्थ्य सेवामा बहाल रहेको कुनै कर्मचारीलाई विशेष योग्यता हासिल गर्न अध्ययनमा पठाएकोमा त्यस्तो

कर्मचारी अध्ययन पूरा गरी सेवामा हाजिर भएपछि लोक सेवा आयोगको परामर्शमा निजको विशेष योग्यतासँग सम्बन्धित सेवाको अन्य समूह वा उपसमूहमा तोकिए बमोजिम परिवर्तन गर्न सक्नेछ।

(४) उपदफा (१), (२) र (३) मा व्यवस्था भए बमोजिम बाहेक निजामती कर्मचारीको सेवा, समूह वा उपसमूह परिवर्तन हुने छैन ।

परिच्छेद-६

तलब, भत्ता र अन्य सुविधा

४४. **तलब, भत्ता**: (१) निजामती कर्मचारीले हाजिर भएको दिनदेखि तलब, भत्ता पाउनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि काठमाडौं उपत्यकाभित्र रहेका कार्यालयमा कार्यरत निजामती कर्मचारीको हकमा राष्ट्रिय किताबखानाबाट र अन्य जिल्लामा रहेका कार्यालयमा कार्यरत निजामती कर्मचारीको हकमा तोकिएको कार्यालयबाट तलबी प्रतिवेदन पारित नगराई तलब भुक्तानी गर्नु हुँदैन ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी तलब भुक्तानी गरेमा त्यस्तो निजामती कर्मचारीले पाएको तलब, भत्ता त्यसरी तलब भुक्तानी गर्ने पदाधिकारीबाट असुल उपर गरिनेछ ।

(४) प्रत्येक निजामती कर्मचारीले एक वर्षको सेवा अवधि पूरा गरेपछि तोकिए बमोजिम एक दिनको तलब बराबरको रकम तलब वृद्धि पाउनेछ ।

(५) कुनै निजामती कर्मचारीको तलब वृद्धि रोक्का भएकोमा सो तलब वृद्धि कुन मितिदेखि फुकुवा हुने हो सो कुरा सम्बन्धित अधिकारीले लिखित रुपमा जनाई अभिलेख राख्नु पर्नेछ।

४५. **पकाएको तलब भत्ता पाउने**: (१) निजामती कर्मचारीले प्रत्येक महिना भुक्तान भएपछि पकाएको तलब र भत्ता पाउने भए भत्ता समेत पाउनेछ ।

(२) निजामती कर्मचारी जुनसुकै तरिकाले सेवामा नरहे पनि पकाएको तलब र भत्ता पाउनेछ ।

(३) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमहरुमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक कुनै पनि निजामती कर्मचारीको तलब वा भत्ता कट्टा गरिने छैन ।

४६. **निलम्बन भएमा पाउने तलब**: (१) कुनै निजामती कर्मचारी सरकारी कामको सम्बन्धमा वा नेपाल सरकारको तर्फबाट भएको कारबाहीको फलस्वरुप वा प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल सरकार वादी हुने फौजदारी कसूरमा मुद्धा चली थुनामा रहेको कारण निलम्बन भएमा सो निलम्बनको अवधिभर निजले आफ्नो तलबको आधा मात्र पाउनेछ ।

तर निजले सफाई पाएमा निलम्बन रहेको अवधिमा आधा तलब पाएको भए सो कट्टा गरी बाँकी र नपाएको भए पूरै तलब (तलब वृद्धि हुने भएमा सो समेत) पाउनेछ र कसूरदार ठहरिएमा निलम्बन भएको मितिदेखिको बाँकी तलब भत्ता पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै अदालतमा मुद्दा दायर भएको कारणले कुनै निजामती कर्मचारी निलम्बन भएकोमा त्यस्तो मुद्दामा अदालतबाट कसूरदार ठहरी फैसला भएमा त्यस्तो फैसला भएको मितिदेखि निजले तलब पाउने छैन ।

तर त्यस्तो फैसला उपर पुनरावेदन परी त्यस्तो निजामती कर्मचारीले सफाई पाएमा सो अवधिको पुरा तलब पाउनेछ ।

४७. **चाडपर्व खर्च**: (१) निजामती कर्मचारीले आफ्नो धर्म, संस्कृति, परम्परा अनुसार मनाउने चाडपर्वको लागि खाइपाइ आएको एक महिनाको तलब बराबरको रकम प्रत्येक आर्थिक वर्षमा एकपटक चाडपर्व खर्चको रुपमा पाउनेछ ।

(२) निवृत्तभरण पाउने गरी अवकाश प्राप्त कर्मचारी वा निजको पारिवारिक निवृत्तभरण पाउने व्यक्तिले निजले पाउने एक महिनाको निवृत्तभरण बराबरको रकम चाडपर्व खर्चको रुपमा पाउनेछ ।

४८. **कर्मचारी सञ्चय कोष**: निजामती कर्मचारीको मासिक तलबबाट दश प्रतिशतका दरले हुने रकम कट्टा गरी सो रकममा नेपाल सरकारले शत प्रतिशत रकम थप गरी कर्मचारी सञ्चय कोषमा जम्मा गरिदिनेछ ।

४९. **सावधिक जीवन बीमा**: (१) नेपाल सरकारले निजामती कर्मचारीको योगदानमा आधारित सावधिक जीवन बीमा गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सावधिक जीवन बीमाको व्यवस्थापन गर्न एक सावधिक जीवन बीमा कोषको स्थापना गरिनेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि लाभाशं सहित कर्मचारीलाई बढी सुविधा दिने प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित कोष मार्फत सावधिक जीवन बीमाको व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

(४) सावधिक जीवन बीमा तथा बीमा कोष सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५०. **उपचार खर्च**: (१) निजामती कर्मचारीले तोकिए बमोजिम उपचार खर्च पाउनेछन् ।

(२) भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिएको अवस्थामा बाहेक अरु जुनसुकै व्यहोराबाट निजामती कर्मचारी सेवाबाट अलग हुँदा तोकिए बमोजिम सेवा अवधिभरमा पाउने उपचार खर्चमध्ये केही लिई वा नलिई उपचार खर्च लिन बाँकी रहेको भए त्यस्तो बाँकी रकम एकमुष्ट लिन पाउनेछ ।

(३) बीस वर्ष, पच्चीस वर्ष वा सोभन्दा बढी सेवा अवधि भई निवृत्तभरण पाउने गरी सेवाबाट अलग भएको निजामती कर्मचारीले उपदफा (२) बमोजिम उपचार खर्च बापत लिन बाँकी रकममा क्रमश: दश, पन्ध्र र बीस प्रतिशत थप गरी हुन आउने रकम एकमुष्ट लिन पाउनेछ ।

(४) दश वर्ष सेवा अवधि नपुगेको कुनै निजामती कर्मचारीलाई औषधि उपचारको लागि खर्च दिँदा तोकिएको रकमलाई दश वर्ष सेवा गरे बापत पाउने रकम मानी दामासाहीले हुन आउने रकम मात्र दिइनेछ ।

(५) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकारले यो ऐन प्रारम्भ भएपछि सङ्घीय निजामती सेवामा प्रवेश गर्ने निजामती कर्मचारीको हकमा यस दफा बमोजिमको उपचार खर्चको सट्टा स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम लागू गर्न सक्नेछ ।

५१. **आवास कर्जा तथा शैक्षिक वीमा सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) नेपाल सरकारले निजामती कर्मचारीलाई जग्गा खरिद तथा आवास निर्माणका लागि सस्तो व्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराउन आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि निजामती कर्मचारीका बढीमा दुई सन्ततिलाई स्नातक तहसम्म अध्ययन गर्न आवश्यक पर्ने खर्चको निमित्त शैक्षिक वीमा योजना लागू गर्न सकिनेछ ।

५२. **विशेष आर्थिक सुविधा**: कुनै निजामती कर्मचारीको सेवामा छँदै मृत्यु भएमा निजको परिवारलाई त्यस्तो निजामती कर्मचारीले खाइपाई आएको बाह्र महिनाको तलब बराबरको रकम एकमुष्ट विशेष आर्थिक सुविधा प्रदान गरिनेछ।

५३. **तलब तथा सुविधा पुनरावलोकन समिति**: (१) निजामती कर्मचारीको तलब, भत्ता तथा अन्य सुविधा पुनरावलोकन गर्न देहाय बमोजिमको समिति रहनेछ:-

(क) मुख्य सचिव, नेपाल सरकार — अध्यक्ष
(ख) सचिव, नेपाल सरकारको अर्थ मन्त्रालय — सदस्य
(ग) सचिव, मन्त्रालय — सदस्य-सचिव

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिमा विषयसँग सम्बन्धित विज्ञ, पदाधिकारी वा आधिकारिक ट्रेड यूनियनको अध्यक्षलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले प्रत्येक वर्ष उपभोक्ता मूल्य सूचीको आधारमा महङ्गी भत्ता निर्धारण गरी सिफारिस गर्नेछ र सोही आधारमा नेपाल सरकारले निजामती कर्मचारीलाई महङ्गी भत्ता उपलब्ध गराउनेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले प्रत्येक दुई वर्षमा आर्थिक वृद्धिदर, कूल दरबन्दी सङ्ख्या, नेपाल सरकारको आर्थिक स्रोत र क्षमता तथा विगतमा मूल्य सूचीको आधारमा प्रदान गरिएको महङ्गी भत्ता समेतलाई आधार बनाई तलब, भत्ता तथा अन्य सुविधा पुनरावलोकन गरी सिफारिस गर्नेछ ।

(५) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले आफ्नो कार्यविधि आफैं निर्धारण गर्नेछ ।

(६) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(७) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको सचिवालय मन्त्रालयमा रहनेछ ।

परिच्छेद-७

अवकाश, उपदान र निवृत्तभरण

५४. **अनिवार्य अवकाश**: (१) सङ्घीय निजामती सेवाको कर्मचारीले अन्ठाउन्न वर्ष उमेर पूरा भएपछि अनिवार्य अवकाश पाउनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीले साठी वर्ष उमेर पुरा भए पछि अनिवार्य अवकाश पाउनेछ ।

(३) दफा २० र १११ मा उल्लिखित पदाधिकारी र कर्मचारीको पदावधिको सम्बन्धमा सोही दफामा लेखिए बमोजिम हुनेछ ।

५५. **उमेर गणना**: (१) यस ऐन बमोजिम अनिवार्य अवकाश वा अन्य प्रयोजनका लागि निजामती कर्मचारीको उमेर गणना गर्दा निजले पेश गरेको शिक्षण संस्थाको प्रमाणपत्रमा किटिएको जन्म दिन वा वर्षबाट हुन आउने उमेर वा निजको नागरिकताको प्रमाणपत्रमा किटिएको जन्म दिन वा वर्षबाट हुन आउने उमेर वा निजले व्यक्तिगत विवरण (सिटरोल) मा लेखी दिएको जन्म दिन वा वर्षबाट हुन आउने उमेर मध्ये जुन उमेरबाट पहिले अवकाश हुन्छ सोही आधारमा गणना गरिनेछ ।

(२) कुनै निजामती कर्मचारीको शैक्षिक योग्यता वा नागरिकताको प्रमाणपत्र र व्यक्तिगत विवरणमा वर्ष, संवत् वा उमेर मात्र उल्लेख भएकोमा देहायको आधारमा जन्म मिति कायम गरिनेछ:-

(क) नागरिकताको प्रमाणपत्रको हकमा प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको मितिको आधारमा,

(ख) शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको हकमा प्रमाणपत्र जारी भएको मितिको आधारमा,

(ग) व्यक्तिगत विवरण (सिटरोल) को हकमा शुरु नियुक्ति भएको मितिको आधारमा ।

(३) निजामती कर्मचारीले पेश गरेको कुनै प्रमाणपत्रमा वर्ष मात्र उल्लेख भएको र अर्को प्रमाणपत्रमा पूरा जन्म मिति खुलेको भएमा र सो प्रमाणपत्रमा उल्लिखित जन्म मितिहरुको बीचमा एक वर्षसम्मको अन्तर देखिएमा पूरा जन्म मिति खुलेको प्रमाणपत्रको आधारमा जन्ममिति कायम गरी उमेर गणना गरिनेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम छुट्टा छुट्टै प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको जन्म मितिको अन्तर एक वर्षभन्दा बढी देखिएमा उपदफा (२) बमोजिम कायम हुने जन्ममितिको आधारमा निज जुन

मितिबाट पहिले अवकाश हुन्छ सोही मितिलाई जन्म मिति कायम गरी निजको उमेर गणना गरिनेछ ।

५६. **असमर्थ कर्मचारी सम्बन्धी विशेष व्यवस्था**: कुनै निजामती कर्मचारी शारीरिक वा मानसिक रोगको कारणबाट नियमित रुपमा सेवा गर्न असमर्थ छ भनी नेपाल सरकारले गठन गरेको मेडिकल बोर्डबाट प्रमाणित भई आएमा नेपाल सरकारले निजलाई निजको सेवा अवधिमा बढीमा सात वर्ष सेवा अवधि थप गरी अवकाश दिन सक्नेछ ।

५७. **स्वेच्छिक अवकाश**: (१) निवृत्तभरण पाउने अवस्था र उमेरको हद पचास वर्ष पूरा भएका निजामती कर्मचारीले नेपाल सरकारद्वारा नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचनामा तोकिएको अवधिभित्र सोही सूचनामा उल्लिखित शर्तमा स्वेच्छिक अवकाश लिन सक्नेछ ।

तर दरबन्दी मिलान हुन नसकी फाजिलमा परेको वा नेपाल सरकारलाई आवश्यक नभएका पदमा कार्यरत कर्मचारीको हकमा छुट्टै शर्त र सुविधा तोकी नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी स्वेच्छिक अवकाशका लागि निवेदन माग गर्न सकिनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि निवृत्तभरण पाउने अवस्था भएको, उमेरको हद पचास वर्ष पुगेको र एउटै श्रेणी वा तहमा पन्ध्र वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेको निजामती कर्मचारीले स्वेच्छिक अवकाश लिन चाहेमा निजलाई एक श्रेणी वा तहमाथिको पदमा बढुवा गरी स्वेच्छिक अवकाश दिन सकिनेछ ।

५८. **उपदान**: पाँच वर्ष वा सोभन्दा बढी सेवा गरेको तर निवृत्तभरण पाउने अवधि नपुगेको निजामती कर्मचारीले अवकाश पाएमा वा राजीनामा स्वीकृत गराई पदबाट अलग भएमा वा भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी पदबाट हटाइएमा देहायको दरले उपदान पाउनेछ :-

(क) पाँच वर्षदेखि दश वर्षसम्म सेवा गरेकोमा काम गरेको प्रत्येक वर्षको निमित्त आखिरी आधा महिनाको तलब,

(ख) दश वर्षभन्दा बढी पन्ध्र वर्षसम्म सेवा गरेकोमा काम गरेको प्रत्येक वर्षको निमित्त आखिरी एक महिनाको तलब,

(ग) पन्ध्र वर्षभन्दा बढी बीस वर्षभन्दा कम सेवा गरेकोमा काम गरेको प्रत्येक वर्षको निमित्त आखिरी डेढ महिनाको तलब ।

स्पष्टीकरण : यस दफा र दफा ५९ को प्रयोजनको लागि "आखिरी तलब" भन्नाले सम्बन्धित निजामती कर्मचारीको अवकाश प्राप्त गर्ने अवस्थाको तलबलाई जनाउँछ र त्यसरी अवकाश प्राप्त गर्ने अवस्थामा कुनै निजामती कर्मचारी असाधारण विदा वा निलम्बन रहेको भए त्यस्तो अवधिको निमित्त पनि पूरै तलबको हिसाब गरिनेछ ।

५९. **निवृत्तभरण**: (१) बीस वर्ष वा सोभन्दा बढी अवधि सेवा गरेको निजामती कर्मचारीले अवकाश पाएमा वा राजीनामा स्वीकृत गराई पदबाट अलग भएमा वा भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी पदबाट हटाइएमा देहाय बमोजिमको मासिक निवृत्तभरण आजीवन पाउनेछ:-

$$\frac{\text{जम्मा सेवा वर्ष } \mathbf{x} \text{ आखिरी तलबको रकम}}{\text{५०}}$$

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि निवृत्तभरणको न्यूनतम रकम समान पदको बहालवाला निजामती कर्मचारीको तलबको शुरु अङ्कको आधाभन्दा कम र अधिकतम रकम समान पदको बहालवाला निजामती कर्मचारीको तलबको शुरु स्केलभन्दा बढी हुने छैन ।

(३) पन्ध्र वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेको कुनै निजामती कर्मचारीको मृत्यु भएमा निजको सेवा अवधिमा बढीमा पाँच वर्ष अवधिसम्म थप गरी निजको परिवारलाई निवृत्तभरण वा उपदान जुन लिन चाहन्छ सो रोजेर लिन दिइनेछ ।

(४) कुनै सरकारी पदमा अघि गरेको सेवा वापत निवृत्तभरण पाइरहेको व्यक्ति पछि सङ्घीय निजामती सेवाको पदमा नियुक्ति भएमा निजले पछि गरेको सेवा अवधिमा अघि गरेको सेवा अवधि जोडी यस दफा बमोजिम निवृत्तभरण लिन पाउनेछ ।

(५) संवत् २०४९ साल कार्तिक २१ गते भन्दा अघिदेखि निजामती सेवामा बहाल भई अन्ठाउन्न वर्ष उमेर पूरा भएको कारणबाट दफा ५४ को उपदफा (१) बमोजिम अनिवार्य अवकाश हुने निजामती कर्मचारीको सेवा अवधिमा निवृत्तभरण प्रयोजनको लागि दुई वर्ष अवधि थप गरी निजको जम्मा सेवा अवधि कायम गरिनेछ ।

(६) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि नेपाल सरकारले खटाएको कार्यसम्पादन गर्ने सिलसिलामा द्धन्दका कारण वा दुर्घटनामा परी कुनै निजामती कर्मचारीको अङ्गभङ्ग भएको वा चोटपटक लागेको कारणले शारीरिक वा मानसिक रुपमा सरकारी सेवाको लागि अशक्त भएमा त्यस्तो निजामती कर्मचारीको सेवा अवधि बीस वर्षभन्दा कम रहेछ भने बाँकी अवधि थप गरी उपदफा (१) बमोजिमको निवृत्तभरणको रकम आजीवन दिइनेछ।

६०. **निवृत्तभरणमा वृद्धि**: बहालवाला निजामती कर्मचारीको तलव बृद्धि हुँदा तलबको सुरु अङ्कमा जति वृद्धि भएको छ त्यसको दुई तिहाइ रकम समान पदका सेवा निवृत्त निजामती कर्मचारीको निवृत्तभरण रकममा पनि थप गरिनेछ ।

६१. **पारिवारिक निवृत्तभरण र उपदान**: (१) कुनै निजामती कर्मचारीको सेवामा छँदै मृत्यु भएमा निजको मृत्यु भएको सात वर्षसम्म र निवृत्तभरण पाउन थालेको सात वर्ष नपुग्दै मृत्यु भएमा सात वर्ष पुग्न बाँकी अवधि निजको परिवारका सदस्य वा निजमा आश्रित दाजु, भाई, दिदी, बहिनीलाई दफा ५८ वा ५९ मा लेखिए बमोजिम उपदान वा निवृत्तभरण प्राप्त हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि निजामती कर्मचारीको सेवामा छँदै मृत्यु भएकोमा यस्तो निवृत्तभरण सात वर्ष भन्दा बढी समय प्राप्त हुने छैन र निवृत्तभरण पाउन थालेको सात वर्ष नपुग्दै मृत्यु भएकोमा सात वर्ष अवधि व्यतित भएपछि निवृत्तभरण प्राप्त हुने छैन ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि निवृत्तभरण पाउने व्यक्ति नाबालक रहेछ भने निज बालिग नभएसम्म त्यस्तो निवृत्तभरण पाउनेछ ।

(४) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (१) बमोजिमको पारिवारिक निवृत्तभरण त्यस्तो मृतक निजामती कर्मचारीको पति वा पत्नीले पाउने भएमा त्यस्तो निजामती कर्मचारीको सेवामा छँदै मृत्यु भएकोमा मृत्यु भएको सात वर्ष पछि, निवृत्तभरण पाउन थालेको सात वर्ष नपुग्दै मृत्यु भएकोमा सात वर्ष अवधि व्यतित भए पछि र निवृत्तभरण पाउन थालेको सात वर्ष व्यतित भई सकेपछि मृत्यु भएकोमा निज कर्मचारीको मृत्यु भएको मितिदेखि आजीवन निजले पाउने निवृत्तभरणको आधा रकम मृतक निजामती कर्मचारीको पति वा पत्निले पाउनेछ ।

तर त्यस्तो पति वा पत्नीले अर्को विवाह गरेमा निजले त्यस्तो निवृत्तभरण सुविधा पाउने छैन ।

(५) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि मृतक निजामती कर्मचारीको निवृत्तभरण पाइरहेको निजको पति वा पत्नीको मृत्यु भएमा वा निजले अर्को विवाह गरेमा त्यस्तो निजामती कर्मचारीको छोरा छोरीले एक्काइस वर्ष उमेर पुरा नभएसम्म त्यस्तो निवृत्तभरण रकम तोकिए बमोजिम पाउनेछ ।

(६) बहालवाला निजामती कर्मचारीको तलब वृद्धि हुँदा तलबको शुरु अङ्कमा जति वृद्धि भएको छ, त्यसको दुई तिहाई रकम उपदफा (१), (३), (४) र (५) बमोजिम पारिवारिक निवृत्तभरण पाइहेको व्यक्तिले खाइपाई आएको पारिवारिक निवृत्तभरण रकममा पनि थप गरिनेछ ।

(७) कुनै निजामती कर्मचारीको यस ऐन बमोजिम पाउने कुनै रकम लिन नपाउदै मृत्यु भएमा सो रकम निजको परिवारका सदस्य वा निजमा आश्रित दाजु, भाइ, दिदी, बहिनीमध्ये यस ऐन बमोजिम निजको निवृत्तभरण वा उपदान पाउने ठहरिएको व्यक्तिले लिन पाउनेछ ।

(८) निवृत्तभरण वा उपदान दिँदा मृत निजामती कर्मचारीले आफ्नो परिवारको सदस्य वा आश्रित दाजु, भाई, दिदी, बहिनी कसैलाई इच्छाएको रहेछ भने सो व्यक्तिलाई र कुनै कारणले सो व्यक्तिले पाउन नसक्ने अवस्था भएमा वा कसैलाई पनि नइच्छाएको भएमा क्रमश: त्यस्तो कर्मचारीको सगोलको पति वा पत्नी, छोराछोरी, बाबु आमा, बाजे बज्यै, सासु ससुरा र तोकिए बमोजिमका अन्य हकवालालाई दिइनेछ ।

६२. **सुविधा दाबी गर्नु पर्नेः** (१) सेवा निवृत्त हुने निजामती कर्मचारी वा निजको परिवारका सदस्यले सेवा सम्बन्धित कार्यालय मार्फत नियमानुसार पाउने निवृत्तभरण, उपदान लगायतका सुविधा लिनका लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेको एक महिनाभित्र राष्ट्रिय किताबखानाले सुविधा निर्धारण गरी निवृत्तभरण व्यवस्थापन कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ र निवृत्तभरण व्यवस्थापन कार्यालयले यसरी प्राप्त भए पछि यथाशीघ्र निवृत्तभरण उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

६३. **बेपत्ता भएको कर्मचारीको निवृत्तभरण र उपदानः** (१) सङ्घीय निजामती सेवामा रही काम गरेको कुनै कर्मचारी हराई बेपत्ता भई दुई वर्षसम्म जीवित रहे नरहेको पत्ता नलागेमा त्यस्तो कर्मचारीले दफा ५८ वा ५९ बमोजिम पाउने उपदान वा निवृत्तभरणको रकम दफा ६१ बमोजिम निजको हकवालालाई दिइनेछ।

(२) बेपत्ता भएको कर्मचारी पछि फेला परेमा दफा ५८ बमोजिमको उपदान भुक्तानी दिई नसकेको भए सो उपदान वा दफा ५९ बमोजिम पाउने निवृत्तभरणको रकम निजले दाबी गर्न आएको मितिदेखि निजलाई नै दिइनेछ ।

तर उपदफा (१) बमोजिम भुक्तानी दिई सकेको पारिवारिक निवृत्तभरण वा उपदान रकममा पछि फेला परेको व्यक्तिले दाबी गर्न पाउने छैन ।

६४. **पारिवारिक निवृत्तभरण सम्बन्धी विशेष व्यवस्थाः** (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ भएपछि नेपाल सरकारले खटाएको कार्यसम्पादन गर्ने सिलसिलामा द्वन्दका कारण वा दुर्घटनामा परी कुनै निजामती कर्मचारीको तत्काल मृत्यु भएमा वा त्यसको कारणबाट निको नहुँदै पछि मृत्यु भएमा त्यस्तो कर्मचारीको सेवा अवधि बीस वर्ष पुगेको भएमा सेवा अवधिको आधारमा र बीस वर्ष नपुगेको भएमा बाँकी अवधि थप गरी निजको पति वा पत्नीलाई दफा ५९ बमोजिमको निवृत्तभरणको रकम आजीवन दिइनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवृत्तभरण प्राप्त गर्ने व्यक्तिले दफा ६१ बमोजिम पारिवारिक निवृत्तभरण वा उपदान पाउने छैन ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम मृत्यु भएको निजामती कर्मचारीको पति वा पत्नी नभएमा वा निजले अर्को विवाह गरेमा वा निजको मृत्यु भएमा त्यस्तो निजामती कर्मचारीको नाबालक छोरा छोरीले एक्काइस वर्ष उमेर पुरा नभएसम्म त्यस्तो निवृत्तभरण रकम तोकिए बमोजिम पाउनेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम मृत्यु भएको निजामती कर्मचारीको पति, पत्नी वा नाबालक छोरा छोरी रहेनछन् र त्यस्तो निजामती कर्मचारीको आश्रित आमा बाबु दुबै वा तीमध्ये कुनै एक रहेछन् भने निजहरुको गुजाराको निमित्त उपदफा (१) बमोजिम हुने रकमको दुई तिहाईमा नबढ्ने गरी निवृत्तभरण वापत रकम दिइनेछ ।

(५) बहालवाला निजामती कर्मचारीको तलब वृद्धि हुँदा तलबको शुरु अङ्कमा जति वृद्धि भएको छ त्यसको दुई तिहाई रकम यस दफा अनुसार निवृत्तभरण पाइरहेका व्यक्तिले खाइपाइ आएको पारिवारिक निवृत्तभरण रकममा पनि वृद्धि हुनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम निवृत्तभरण पाइरहेको व्यक्तिको मृत्यु भएमा वा निजले अर्को विवाह गरेमा त्यस्तो निवृत्तभरणको रकम मृतक कर्मचारीको छोरा छोरी भए त्यस्ता छोरा छोरीले एक्काइस वर्ष उमेर पुरा नभएसम्म तोकिए बमोजिम पाउनेछन् ।

(७) कुनै निजामती कर्मचारी सरकारी कामको सिलसिलामा दुर्घटना वा द्वन्द्वमा परी घाइते भएमा वा अङ्गभङ्ग भएमा त्यस्तो कर्मचारीको सुविधा सम्पन्न अस्पतालमा उपचारको तत्काल व्यवस्था नेपाल सरकारले मिलाउनेछ र लाग्ने सम्पूर्ण खर्च समेत नेपाल सरकारले व्यहोर्नेछ ।

६५. **<u>निवृत्तभरण नपाउने</u>:** यस ऐन बमोजिम निवृत्तभरण वा पारिवारिक निवृत्तभरण पाइरहेको व्यक्तिले देहायको अवस्थामा त्यस्तो निवृत्तभरण पाउने छैन :-

(क) भ्रष्टाचार, किर्ते, राष्ट्रविरुद्ध जासूसी, लागू औषध कारोबार, सम्पत्ति शुद्धीकरण, पुरातात्विक वस्तु बेचबिखन, मानव बेचबिखन, अपहरण, शरीर बन्धक, जबरजस्ती करणी तथा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसूरदार ठहरी त्यस्तो फैसला अन्तिम भएको,

(ख) प्रचलित कानून बमोजिम राज्य विरुद्धको कसूर मानिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसूरदार ठहरी त्यस्तो फैसला अन्तिम भएको।

६६. **<u>योगदानमा आधारित निवृत्तभरण</u>**: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि योगदानमा आधारित निवृत्तभरण सम्बन्धी कानूनमा उल्लेख भएको अवधि पछि नियुक्ति हुने निजामती कर्मचारीले योगदानमा आधारित निवृत्तभरण पाउनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अघिदेखि नै निजामती सेवामा बहाल रहेको वा कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम निजामती सेवाबाट प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवामा समायोजन भएको कर्मचारी खुला वा अन्तरसेवा प्रतियोगितामा छनौट भई वा बढुवा भई सङ्घीय निजामती सेवामा निरन्तर सेवामा रहेको भएमा निजको हकमा यो दफा आकर्षित हुने छैन।

(३) यस दफा बमोजिम दिइने निवृत्तभरण र सो सँग सम्बन्धित अन्य सुविधा प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको निवृत्तभरण कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

(४) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस दफा बमोजिम योगदानमा आधारित निवृत्तभरण पाउने निजामती कर्मचारीले दफा ५७, ५८, ५९, ६०, ६१, ६२, ६३ र ६४ बमोजिमका सुविधा पाउने छैन ।

परिच्छेद-८

<u>तालिम, अध्ययन र छात्रवृत्ति</u>

६७. **<u>तालिम सम्बन्धी व्यवस्था</u>**: (१) नेपाल सरकारले निजामती कर्मचारीको सीप र क्षमता वृद्धिको लागि आवश्यकता अनुसार तालिम दिने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रत्येक कार्यालय प्रमुख वा विभागीय प्रमुखले आफ्नो मातहतमा कार्यरत कर्मचारीमध्ये कुन कर्मचारीलाई के कस्तो तालिम आवश्यक पर्ने भन्ने विषयमा प्रत्येक आर्थिक वर्ष सुरु भएको एक महिनाभित्र तालिमको आवश्यकता पहिचान गर्नुको साथै त्यस्तो तालिम उपलब्ध गराउन आवश्यक पहल गर्नु पर्नेछ ।

(३) तालिम सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

६८. **<u>तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमण</u>**: (१) सम्बन्धित मन्त्रालय, आयोग वा सचिवालयले आफ्नो मातहतका कर्मचारीलाई तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणमा पठाउनका लागि प्रत्येक वर्ष सो सम्बन्धी विवरण तयार गरी मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

<u>स्पष्टीकरण</u>: यस दफाको प्रयोजनको लागि,-

(१) "तालिम" भन्नाले अध्ययन बाहेक कुनै संस्थाद्वारा निश्चित पाठ्यक्रम अनुसार निश्चित अवधिमा सञ्चालन हुने सीप आर्जन गर्ने प्रशिक्षण कार्यक्रम सम्झनु पर्छ ।

(२) "अध्ययन" भन्नाले सेवा, समूह वा उपसमूहसँग सम्बन्धित विषयमा स्नातक, स्नातकोत्तर, विद्यावारिधि वा कुनै शैक्षिक उपाधि हासिल गर्नको निमित्त गरिने अध्ययन सम्झनु पर्छ ।

(३) "अध्ययन भ्रमण" भन्नाले अध्ययन र तालीम बाहेक बढीमा छ हप्ताको गोष्ठी, सेमिनार वा अवलोकन भ्रमण सम्झनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विवरण प्राप्त भएपछि तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणका लागि विषयगत आधारमा सङ्ख्या किटान गरी त्यसको विवरण मन्त्रालयले उपदफा (३) बमोजिमको समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ।

(३) नेपाल सरकारको जुनसुकै निकायमा प्राप्त भएका तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणको बाँडफाँट गर्न देहाय बमोजिमको समिति रहनेछ :-

(क) मुख्य सचिव, नेपाल सरकार – अध्यक्ष

(ख) सचिव, नेपाल सरकारको अर्थ मन्त्रालय – सदस्य

(ग) सचिव, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय —सदस्य

(घ) सचिव, राष्ट्रिय योजना आयोग —सदस्य

(ङ) सचिव, मन्त्रालय – सदस्य-सचिव

(४) उपदफा (३) बमोजिमको समितिले मापदण्ड बनाई सो बमोजिम तालिम, अध्ययन, अध्ययन भ्रमण वा छात्रवृत्ति बाँडफाँट गर्नेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिमको समितिले विषयवस्तु, आवश्यकता र औचित्य हेरी उपदफा (४) बमोजिम वैदेशिक तालिम, अध्ययन, अध्ययन भ्रमण वा छात्रवृत्ति बाँडफाँट गर्दा सबै सेवा, समूह वा उपसमूहका निजामती कर्मचारी, प्रदेशका निजामती सेवाका कर्मचारी, स्थानीय सेवाका कर्मचारी एवं अन्य सङ्घीय सरकारी सेवाका कर्मचारीबीच न्यायोचित तवरले बाँडफाँट गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (३) बमोजिमको समितिबाट स्वीकृत नगराई वैदेशिक तालिम, अध्ययन र अध्ययन भ्रमणमा पठाउन पाइने छैन । कसैले सो समितिको स्वीकृति नलिई कुनै निजामती कर्मचारीलाई मनोनयन गरेमा मनोनयन गर्ने अधिकारीलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

६९. **<u>तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमण पूरा गरेपछि सेवा गर्नुपर्ने अवधि</u>**: नेपाल सरकारको मनोनयनमा तीन महिनाभन्दा बढी अवधिको तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणमा जाने निजामती कर्मचारीले तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमण पूरा गरेपछि उक्त अवधिको न्यूनतम दोब्बर अवधिसम्म अनिवार्य रुपले सेवा गर्नु पर्नेछ ।

७०. **<u>कबुलियत गर्नुपर्ने</u>**: (१) कुनै निजामती कर्मचारीले सरकारी मनोनयनमा तालीम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणमा जानु अघि दफा ६९ बमोजिमको सेवा गर्ने गरी तोकिए बमोजिम कबुलियत गर्नु पर्नेछ ।

(२) तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमण पूरा गरेको निजामती कर्मचारीले उपदफा (१) बमोजिमको न्यूनतम सेवा अवधि पूरा नगरी निजलाई अर्को पटक तीन महिनाभन्दा बढी अवधिको तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणको लागि मनोनयन गरिने छैन ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको कबुलियत अनुसार सेवा अवधि पूरा नगरेमा त्यस्तो कर्मचारीबाट तालीम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणमा जाँदा कबुलियत गरेको अवधिको आखिरी तलब तथा भत्ता रकमको दोब्बर रकम असुल उपर गरिनेछ ।

(४) अख्तियारवालाको पूर्व स्वीकृति लिई निजी प्रयासमा बेतलवी अध्ययन विदामा जाने निजामती कर्मचारीले अध्ययन पूरा गरेपछि अध्ययन विदा बराबरको अवधि सेवा गर्ने कबुलियत गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस ऐन बमोजिम अध्ययन, तालिम वा अध्ययन भ्रमणमा जाने कर्मचारीले त्यस्तो कार्यक्रमको प्रत्येक वर्ष वा सेमेष्टरको नतिजा वा प्रगति विवरण त्यस्तो नतिजा प्रकाशन भएको तीस दिनभित्र पदाधिकार रहेको निकाय, राष्ट्रिय किताबखाना र मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (१) र (४) बमोजिम तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणमा गएका निजामती कर्मचारीले तालिम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमण पूरा गरेपछि कबुलियत बमोजिमको सेवा अवधि पूरा नगरेमा त्यस्ता कर्मचारीको अध्ययन, तालीम वा अध्ययन भ्रमणको अवधि निजको सेवा अवधिमा गणना गरिने छैन ।

(७) उपदफा (३) बमोजिम रकम असुल उपर गर्दा सम्बन्धित कर्मचारीले पाउने रकमबाट असुल गर्नुपर्नेछ र त्यस्तो रकमबाट असुल गर्न नसकिएमा वा रकम अपुग भएमा सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ ।

(८) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि तालीम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणमा गएको कर्मचारी दफा ५४ बमोजिम अनिवार्य अवकाश भएको वा मृत्यु भएको कारणले दफा ६९ बमोजिमको सेवा अवधि पूरा गर्न नसकेमा निज वा निजको परिवारबाट कुनै रकम असुल उपर गरिने छैन ।

(९) तालीम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमणमा गएको निजामती कर्मचारी त्यस्तो तालीम, अध्ययन वा अध्ययन भ्रमण पूरा गरेको मितिले तीस दिनभित्र सम्बन्धित कार्यालयमा हाजिर हुनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-९

आचरण

७१. **समयपालना र नियमितता**: निजामती कर्मचारीले नेपाल सरकारबाट निर्धारित समयमा नियमित रुपले कार्यालयमा उपस्थित रही तोकिएको कार्य गर्नु पर्नेछ र सकेसम्म पहिले विदाको स्वीकृति नलिई कार्यालयमा वा खटाइएको काम गर्ने स्थानमा अनुपस्थित हुनु हुँदैन ।

७२. **अनुशासन र आदेशपालना**: निजामती कर्मचारीले देहाय अनुसारको अनुशासन र आदेशपालना गर्नु पर्नेछः-

(क) अनुशासनमा रही आफ्नो कर्तव्य इमान्दारी र तत्परतासाथ पालना गर्नुपर्ने,

(ख) सरकारी काम सम्बन्धी कुरामा आफूभन्दा माथिको अधिकृतले दिएको आदेशलाई शीघ्रताका साथ पालना गर्नुपर्ने,

(ग) आफूभन्दा माथिका सबै कर्मचारीहरु प्रति उचित आदर देखाउनु पर्ने र आफू मातहतका कर्मचारीहरु प्रति उचित व्यवहार गर्नुपर्ने,

(घ) उच्छृङ्खल र अराजक गतिविधि गर्न नहुने ।

७३. **राजनीतिक वा अवाञ्छनीय प्रभाव पार्न नहुने**: कुनै निजामती कर्मचारीले आफ्नो सेवा सम्बन्धी कुरामा स्वार्थ पूरा गर्ने मनसायले अन्य कर्मचारी वा पदाधिकारीमाथि कुनै राजनीतिक वा अवाञ्छनीय प्रभाव पार्नु वा प्रभाव पार्ने प्रयत्न गर्नु हुँदैन ।

७४. **राजनीतिक क्रियाकलापमा संलग्न हुन नपाउने**: निजामती कर्मचारीले राजनीतिक दल वा सङ्गठनको सदस्यता लिन, राजनीतिक क्रियाकलापमा संलग्न हुन वा अन्य कुनै पनि राजनीतिक गतिविधिमा भाग लिन हुँदैन ।

७५. **सरकारको आलोचना गर्न नहुने**: (१) नेपाल सरकारको नीतिको विपरीत हुने गरी वा नेपाल सरकार र जनताको पारस्परिक सम्बन्धमा वा कुनै विदेशी राष्ट्रसँगको सम्बन्धमा खलल पर्न सक्ने गरी कुनै निजामती कर्मचारीले आफ्नो वास्तविक वा काल्पनिक नामबाट वा बेनामी कुनै लेख प्रकाशन गर्न, सञ्चार माध्यमलाई कुनै खबर दिन, रेडियो, टेलिभिजन आदिद्वारा मन्तव्य प्रसारण गर्न, कुनै सार्वजनिक मन्तव्य दिन, कुनै वक्तव्य प्रकाशन, विद्युतीय माध्यम वा सामाजिक सञ्जालमा प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न हुँदैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रचलित कानून र नेपाल सरकारको नीतिको विपरीत नहुने गरी लेख प्रकाशन वा प्रसारण गर्न बाधा पर्ने छैन ।

७६. **सरकारी कामकाज सम्बन्धी समाचार प्रकाश गर्नमा प्रतिबन्ध**: (१) कुनै निजामती कर्मचारीले अख्तियारी नपाई आफूले सरकारी कर्तव्य पालना गर्दा जानकारीमा आएको कुनै गोप्य वा कानूनद्वारा निषेधित विषय आफूले लेखेको वा सङ्कलन गरेको कुनै कागजपत्र वा समाचार प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपबाट अरु अनधिकृत कर्मचारी वा गैरसरकारी व्यक्ति वा सञ्चार माध्यमलाई दिनु वा बताउनु हुँदैन। यो प्रतिबन्ध जुनसुकै कारणबाट सरकारी सेवामा नरहेको व्यक्तिको हकमा समेत लागू रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) विपरीत सरकारी सेवाबाट अवकाश पाएको व्यक्तिले सरकारी कामकाज सम्बन्धी समाचार प्रकाशन गरेमा निजले यो ऐन बमोजिम पाउने सेवा सुविधा तोकिए बमोजिम रोक्का गर्न सकिनेछ ।

७७. **दान, उपहार, चन्दा आदि प्राप्त गर्न र सापटी लिनमा प्रतिबन्ध**: (१) सरकारी काममा कुनै पनि प्रकारले असर पर्न सक्ने गरी कुनै निजामती कर्मचारीले नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृति नलिई आफूले वा आफ्नो परिवारको कुनै सदस्यद्वारा कुनै व्यक्तिबाट कुनै प्रकारको दान, दातव्य, कोसेली वा उपहार स्वीकार गर्न वा चन्दा माग्न वा सरकारी कामसँग सम्बन्धित व्यक्तिसँग सापटी लिन हुँदैन ।

(२) निजामती कर्मचारीलाई कुनै विदेशी सरकार वा विदेशी सरकारको कुनै प्रतिनिधिबाट कुनै उपहार प्राप्त हुन आएमा निजले नेपाल सरकारलाई सो कुराको सूचना दिई निकासा भए बमोजिम गर्नु पर्नेछ।

तर कुनै द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय वा अन्तर्राष्ट्रिय संस्था वा अन्य कुनै सरकारी निकायबाट कुनै कार्यक्रमको अन्त्यमा औपचारिक रुपमा प्रदान गरिने मायाको चिनो स्वीकार गर्न बाधा पर्ने छैन ।

७८. **कम्पनी स्थापना वा सञ्चालन गर्न वा व्यापार व्यवसाय गर्न नहुने**: निजामती कर्मचारीले नेपाल सरकारको स्वीकृति बिना कुनै बैंक, कम्पनी वा सहकारी संस्था स्थापना गर्न वा सञ्चालनको काममा भाग लिन तथा कानून बमोजिम दर्ता गराउनु पर्ने कुनै व्यापार वा व्यवसाय गर्न हुँदैन ।

७९. **अन्यत्र नोकरी गर्न वा सेवा गर्न नहुने**: (१) निजामती कर्मचारीले अख्तियारवालाको पूर्व स्वीकृति नलिई अन्यत्र कुनै प्रकारको नोकरी गर्न वा आर्थिक लाभ वा कुनै सुविधा प्राप्त गर्ने गरी परामर्शदाता, सल्लाहकार, विशेषज्ञ वा कुनै हैसियतले सेवा प्रदान गर्ने कार्य गर्नु हुँदैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि निजामती कर्मचारीले नेपाल सरकारको नीति विपरीत नहुने गरी साहित्यिक, वैज्ञानिक, कलात्मक, अनुसन्धानात्मक, सांस्कृतिक, मानव कल्याण, परोपकार वा खेलकुद सम्बन्धी कार्य गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै निजामती कर्मचारीले देहायको कार्य गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन:-

(क) प्रचलित कानून बमोजिम अध्ययन विदा लिई स्वदेशी वा विदेशी शैक्षिक संस्थामा अध्ययन गर्दाको बखत सम्बन्धित शैक्षिक संस्थामा कुनै सेवा पुऱ्याउन वा त्यस्तो संस्थाले लगाएको कुनै कार्य गर्न,

(ख) अख्तियारवालाको स्वीकृति लिई नेपाल सरकारको नीति विपरित नहुने गरी स्वदेश वा विदेशस्थित कार्यक्रममा सहभागी हुन, प्रवचन दिन वा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्न,

(ग) अख्तियारवालाको पूर्वस्वीकृति लिई कार्यालय समय बाहेकको समयमा शैक्षिक, प्राज्ञिक वा प्रशिक्षण संस्थामा प्रशिक्षण वा अनुसन्धान गर्न,

(घ) नेपाल सरकारद्वारा सञ्चालित वा नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको प्रशिक्षण संस्थामा कार्यालयको काममा बाधा नपर्ने गरी प्रशिक्षण सम्बन्धी कार्य वा अनुसन्धान गर्न,

(ङ) राष्ट्रिय वा अन्तराष्ट्रिय शैक्षिक, प्राज्ञिक वा अनुसन्धानमूलक संघसंस्था वा नेपाल सदस्य राष्ट्र रहेको क्षेत्रीय वा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाको सेवा सम्बन्धित सेवा, समूह, उपसमूहको लागि उपयोगी हुने देखी अख्तियारवालाले विदा स्वीकृत गरेकोमा सम्बन्धित निकायमा सेवा गर्न,

(च) आर्थिक लाभ वा कुनै सुविधा नलिने, कार्यालयको काममा बाधा नपर्ने र नेपाल सरकारको अहित नहुने गरी आफ्नो गैरराजनीतिक पेशागत सङ्गठन वा अन्य कुनै सामाजिक संस्थामा आबद्ध हुन,

स्पष्टीकरण: यस खण्डको प्रयोजनको लागि "सामाजिक संस्था" भन्नाले सामाजिक आवश्यकता पूरा गर्ने सिलसिलामा परम्परा देखि समुदायमा आधारित भई समाजमा क्रियाशिल रहेका सामाजिक संघ संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका साहित्य, कला, संस्कृति,

खेलकुद, सङ्गीत, विज्ञान, धर्म वा अन्य यस्तै कुनै विधा वा क्षेत्रसँग सम्बन्धित संस्थालाई समेत जनाउँछ ।

(छ) कर्मचारीको योगदानमा आधारित सरकारी आयोजना तथा कार्यक्रममा लगानी गर्न ।

(४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि लोक सेवा आयोग वा सार्वजनिक निकायबाट पदपूर्तिका लागि लिइने प्रतियोगितात्मक परीक्षाको प्रक्रियामा संलग्न हुने कर्मचारीले त्यस्तो प्रशिक्षण कार्यक्रममा प्रशिक्षण दिन र त्यस्तो प्रशिक्षण कार्यक्रममा प्रशिक्षण दिएको कर्मचारीले त्यसपछि एक वर्षसम्म सञ्चालन हुने त्यस्तो परीक्षाको प्रक्रियामा संलग्न हुन पाउने छैन ।

(५) राजपत्राङ्कित विशिष्ट र राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहको पदबाट सेवा निवृत्त भएको व्यक्तिले नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृति विना सेवा निवृत्त भएको मितिले दुई वर्षसम्म देहायका काम गर्नु हुँदैन:-

(क) संवैधानिक, कुटनीतिक नियुक्ति वा कानून बमोजिम नेपाल सरकारले गर्ने अन्य कुनै नियुक्ति बाहेकको पदमा नियुक्ति लिन,

(ख) नेपालस्थित कुटनीतिक नियोग, अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था वा दातृ निकायहरुबाट सञ्चालित आयोजनाहरुमा कर्मचारी वा परामर्शदाताको रुपमा कार्य गर्न ।

(६) उपदफा (५) विपरीतको काम गर्ने व्यक्तिले त्यस्तो काम गरेको अवधि भर यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली बमोजिमको सेवा सुविधा लिन पाउने छैन ।

८०. **निर्वाचनमा भाग लिन नहुने**: निजामती कर्मचारीले कुनै पनि राजनीतिक पदको लागि हुने निर्वाचनमा भाग लिन, प्रचार-प्रसार गर्न, जुलुसमा भाग लिन, चन्दा दिन वा कसैको लागि मत माग्न वा निर्वाचनमा कुनै प्रकारको प्रभाव पार्न हुँदैन।

तर प्रचलित कानून बमोजिम मताधिकार प्रयोग गर्न बाधा पर्ने छैन ।

८१. **प्रदर्शन र हड्ताल गर्न प्रतिबन्ध**: (१) निजामती कर्मचारीले प्रदर्शन गर्न, बन्द हड्तालमा भाग लिन, थुनछेक गर्न, बाधा अवरोध गर्न, घेराउ गर्न, दबाब दिन, कलम बन्द गर्न, सरकारको विरुद्ध दवाव सिर्जना गर्ने उद्देश्यले अनसनमा बस्न वा अन्य कुनै तरिकाबाट सरकारी काममा बाधा पुऱ्याउन वा सो कार्य गर्ने उद्देश्यले अरुलाई उक्साउन समेत हुँदैन ।

(२) यस दफा विपरित कार्य गरी कुनै सार्वजनिक, सरकारी, सामुदायिक वा निजी सम्पत्तिमा क्षति पुऱ्याएमा वा कुनै पदाधिकारीलाई शारीरिक वा मानसिक क्षति पुऱ्याएमा त्यस्तो निजामती कर्मचारीलाई विभागीय कारबाही गरी त्यस्तो क्षतिपूर्ति समेत भराइनेछ ।

८२. **प्रतिनिधित्व गर्न नहुने**: निजामती कर्मचारीले आफूलाई मर्का परेको विषयमा आफैले वा वारेसद्वारा सम्बन्धित निकाय वा अधिकारी समक्ष निवेदन दिन बाहेक अरु व्यक्ति वा समूहको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्न हुँदैन ।

८३. **यौनजन्य दुर्व्यवहार गर्न नहुने**: कुनै निजामती कर्मचारीले यौनजन्य दुर्व्यवहार गर्नु हुँदैन।

८४. **यातना दिन नहुने**: निजामती कर्मचारीले कसैलाई पनि यातना दिनु हुँदैन ।

८५. **सम्पत्ति विवरण पेश गर्नुपर्ने**: (१) निजामती कर्मचारीले प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र आफ्नो सम्पत्तिको विवरण पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पेश भएको सम्पत्ति विवरण मन्त्रालयले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको मितिदेखि लागू हुने गरी विद्युतीय माध्यमबाट सुरक्षित एवं गोप्य किसिमले अभिलेख रहने व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

८६. **स्थायी आवासीय अनुमति लिन नहुने**: (१) निजामती कर्मचारीले अन्य मुलुकको स्थायी आवासीय अनुमति लिन वा सोको लागि आवेदन दिन हुँदैन ।

(२) कुनै निजामती कर्मचारीको सगोलको पति वा पत्नीले स्थायी आवासीय अनुमति प्राप्त गरेमा सो प्राप्त भएको मितिले साठी दिनभित्र सम्बन्धित निजामती कर्मचारीले आफू कार्यरत कार्यालयमा सोको विवरण पेश गर्नु पर्नेछ ।

८७. **आचरण पालना गराउने**: (१) विभागीय प्रमुख र कार्यालय प्रमुखले आफू र आफ्ना मातहतका कर्मचारीलाई यस ऐन र नियम बमोजिम तोकिएको आचरणको पालना गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम आचरण पालना गर्नु पर्ने कर्मचारीले त्यस्तो आचरण उल्लङ्घन गरेमा अख्तियारवालाले समयमै विभागीय कारबाही गर्नु पर्नेछ ।

(३) विभागीय प्रमुख र कार्यालय प्रमुखले उपदफा (१) र (२) बमोजिम कार्य गरे वा नगरेको भन्ने विषयलाई समेत निजको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनको आधार बनाईनेछ ।

परिच्छेद -१०

सेवाको सुरक्षा

८८. **निजामती कर्मचारीको सेवाको सुरक्षा**: देहायका अवस्थामा बाहेक कुनै पनि निजामती कर्मचारीलाई सफाईको मनासिब मौका नदिई सङ्घीय निजामती सेवाबाट हटाइने वा बर्खास्त गरिने छैन:-

(क) भ्रष्टाचार, किर्ते, राष्ट्रविरुद्ध जासूसी, लागू औषध कारोबार, सम्पत्ति शुद्धीकरण, पुरातात्विक वस्तु बेचविखन, मानव बेचविखन, अपहरण, शरीर बन्धक, जबरजस्ती करणी तथा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसूरदार ठहरी त्यस्तो फैसला अन्तिम भएको,

(ख) भागी, हराई वा वेपत्ता भई पत्ता नलागेको वा सम्पर्क स्थापित गर्न सम्भव नभएको पर्याप्त आधार भएको,

(ग) सरकार वादी हुने फौजदारी कसूरमा एक वर्ष वा सो भन्दा बढी अवधि कैदमा नै बस्नु पर्ने ठहरी त्यस्तो फैसला अन्तिम भएको ।

८९. **निजामती कर्मचारीको बचाउ**: (१) निजामती कर्मचारीले आफ्नो ओहोदाको कर्तव्य पालना सम्झी गरेको कामको सम्बन्धमा अख्तियारवालालाई जानकारी नदिई निज उपर मुद्दा चलाउन सकिने छैन ।

(२) कुनै निजामती कर्मचारी बहाल छँदा आफ्नो ओहोदाको कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा गरेको कामको सम्बन्धमा बहाल टुटिसकेपछि पनि नेपाल सरकारको स्वीकृति नभई निज उपर मुद्दा चल्न सक्ने छैन ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम मुद्दा चलाउन नेपाल सरकारले स्वीकृति दिएमा निजको प्रतिरक्षा नेपाल सरकारले गर्नेछ ।

९०. **निजामती कर्मचारीको सेवा शर्तको सुरक्षा**: (१) कुनै निजामती कर्मचारी नियुक्ति हुँदा तत्काल लागू रहेको तलब, उपदान, निवृत्तभरण र अन्य सुविधा सम्बन्धी सेवाका शर्तहरुमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी परिवर्तन गरिने छैन।

(२) कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम सरकारी सेवाबाट प्रदेश र स्थानीय तहमा समायोजन भएका कर्मचारीको निवृत्तभरण, उपदान र उपचार खर्च वापतको रकम नेपाल सरकारले व्यहोर्नेछ ।

परिच्छेद-११

विभागीय सजाय र पुनरावेदन

९१. **विभागीय सजाय**: उचित र पर्याप्त कारण भएमा निजामती कर्मचारीलाई सजाय दिने अधिकारीले देहाय बमोजिमको विभागीय सजाय गर्न सक्नेछ :-

(क) सामान्य सजाय :

(१) नसिहत दिने,

(२) बढीमा पाँच तलब वृद्धि रोक्का गर्ने वा बढीमा पाँच वर्षसम्म बढुवा रोक्का गर्ने ।

(ख) विशेष सजाय:

(१) भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट हटाउने,

(२) भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गर्ने ।

९२. **नसिहत दिने**: देहायको कुनै अवस्थामा निजामती कर्मचारीलाई नसिहत दिने सजाय गर्न सकिनेछ:-

(क) निजले सम्पादन गरेको काम सन्तोषजनक नभएमा,

(ख) पूर्वस्वीकृति नलिई एक महिनामा दुई पटकभन्दा बढी कार्यालयमा अनुपस्थित रहेमा,

(ग) प्रचलित कानून बमोजिम बरबुझारथ नगरेमा,

(घ) मादक पदार्थ सेवन गरी कार्यालयमा उपस्थित भएमा वा कार्यालय समयमा कार्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरेमा,

(ङ) कुनै सार्वजनिक पदाधिकारी, सरकारी कर्मचारी वा सेवाग्राही माथि गाली गलौज वा दुर्व्यवहार गरेमा,

(च) दफा ११४ बमोजिम चेतावनी पाएको कर्मचारीले सोही पदमा रहँदा पुन: सोही दफा बमोजिमको कुनै काम गरेमा,

(छ) दफा ९४ को उपदफा (२) को खण्ड (क) मा उल्लिखित कसूर सम्बन्धी अभियोग बाहेक अन्य नेपाल सरकार वादी हुने कुनै फौजदारी अभियोगमा जरिबानाको सजाय भई त्यस्तो फैसला अन्तिम भएमा,

(ज) अख्तियार प्राप्त अधिकारीको स्वीकृति बिना अध्ययन वा तालीमको लागि वैदेशिक भ्रमण गरेमा ।

९३. <u>**बढीमा पाँच तलब वृद्धि रोक्का गर्ने वा बढीमा पाँच वर्षसम्म बढुवा रोक्का गर्ने**</u>: (१) देहायको कुनै अवस्थामा निजामती कर्मचारीलाई बढीमा पाँच तलब वृद्धि रोक्का गर्ने वा बढीमा पाँच वर्षसम्म बढुवा रोक्का गर्ने सजाय गर्न सकिनेछ:-

(क) यो ऐन वा प्रचलित कानूनले तोकेको पदीय दायित्व जिम्मेवारीपूर्वक पूरा नगरेमा,

(ख) अनुशासनहीन काम गरेमा,

(ग) सेवाग्राहीको पीर मर्का र उजूरी पटकपटक बेवास्ता गरेको सम्बन्धमा आफूभन्दा माथिल्लो अधिकारीले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा,

(घ) दफा ९२, ९४ र ११४ मा उल्लिखित आचरण बाहेक यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमहरुमा उल्लिखित अन्य आचरण सम्बन्धी कुराहरु पालना नगरेमा,

(ङ) व्यवस्थापन परीक्षणबाट देखिएका अनियमितता सम्बन्धमा दिएको निर्देशन पालना नगरेमा,

(च) कुनै सार्वजनिक पदाधिकारी, सरकारी कर्मचारी वा सेवाग्राही माथि हातपात गरेमा,

(छ) बढुवाको दरखास्त फाराम भर्दा बढुवामा तात्विक असर पर्ने गरी झुट्टा विवरण पेश गरेको प्रमाणित भएमा,

(ज) हालको पदमा दफा ९२ बमोजिम दुई पटक नसिहत पाएकोमा पूनः सोही दफा बमोजिम सजाय हुने काम गरेमा,

(झ) दफा ९४ को उपदफा (२) को खण्ड (क) मा उल्लिखित कसूर सम्बन्धी अभियोग बाहेक अन्य कुनै नेपाल सरकार वादी हुने फौजदारी अभियोगमा एक वर्ष वा सोभन्दा कम अवधि कैद हुने ठहरी वा कैदमा नै बस्नु नपर्ने गरी एक वर्ष भन्दा बढि अवधिको कैदको सजाय हुने ठहरी त्यस्तो फैसला अन्तिम भएमा।

(२) निजामती कर्मचारीले उपदफा (१) को खण्ड (झ) बमोजिम कैदको सजाय पाएको अवधि निजको सेवा अवधिमा गणना गरिने छैन ।

९४. **<u>सेवाबाट हटाउने वा बर्खास्त गर्ने</u>**: (१) देहायको कसुर प्रमाणित भएमा निजामती कर्मचारीलाई भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट हटाउन सकिनेछः-

(क) आफ्नो पदको काम वा जिम्मेवारी पूरा गर्न नसकेमा वा त्यस्तो काम वा जिम्मेवारीको पटक पटक बेवास्ता गरेमा,

(ख) राजनीतिक दल वा सङ्गठनको सदस्यता लिएमा, राजनीतिक क्रियाकलापमा संलग्न भएमा वा अन्य कुनै पनि राजनीतिक गतिविधिमा भाग लिएमा वा राजनीतिक पदको लागि हुने निर्वाचनमा उम्मेदवार बनेमा,

(ग) विदा स्वीकृत नगराई लगातार नब्बे दिनसम्म आफ्नो कार्यालयमा अनुपस्थित रहेमा,

(घ) विदा स्वीकृत गराएकोमा बाहेक वैदेशिक अध्ययन, तालिम वा अध्ययन भ्रमणमा गएको कर्मचारी त्यस्तो अध्ययन, तालिम वा अध्ययन भ्रमण पूरा गरेको मितिले तीस दिनभित्र सम्बन्धित कार्यालयमा हाजिर नभएमा,

(ङ) उपदफा (२) को खण्ड (क) मा उल्लिखित कसूर सम्बन्धी अभियोग बाहेक नेपाल सरकार वादी हुने अन्य कुनै फौजदारी अभियोगमा एक वर्ष वा सो भन्दा बढी अवधि कैदमा नै बस्नु पर्ने ठहरी त्यस्तो फैसला अन्तिम भएमा,

(च) दफा ९३ बमोजिम दुई पटक सजाय पाएकोमा पूनः सोही दफा बमोजिम सजाय हुने काम गरेमा ।

(२) देहायको कुनै अवस्थामा निजामती कर्मचारीलाई भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिनेछः-

(क) भ्रष्टाचार, किर्ते, राष्ट्रविरुद्ध जासूसी, लागू औषध कारोबार, सम्पत्ति शुद्धीकरण, पुरातात्विक वस्तु बेचविखन, मानव बेचविखन, अपहरण, शरीर बन्धक, जबरजस्ती करणी तथा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसूरदार ठहरिएमा,

(ख) अन्य मुलुकको स्थायी आवासीय अनुमति लिएमा वा सोको लागि आवेदन दिएमा,

(ग) सरकारी सेवामा नियुक्त हुने वा बहाल रहने उद्देश्यले नागरिकता, उमेर वा योग्यता ढाँटेको प्रमाणित भएमा ।

९५. **<u>हाजिरी र गयलकट्टी सम्बन्धी व्यवस्था</u>**: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विदा स्वीकृत नगराई आफ्नो कार्यालयमा अनुपस्थित हुने निजामती कर्मचारीलाई सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखले गयल र तलबकट्टी गर्न सक्नेछ । यसरी गयल भएको अवधि सेवा अवधिमा गणना गरिने छैन ।

(२) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ९४ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) वा (घ) विपरीत विदा स्वीकृत नगराई अनुपस्थित हुने वा हाजिर नहुने निजामती कर्मचारीलाई हाजिर गराइने छैन र सो अवधिपछि प्राप्त निवेदनका आधारमा कुनै पनि प्रकारको विदा समेत स्वीकृत गरिनेछैन ।

(३) कसैले उपदफा (२) विपरीत कुनै निजामती कर्मचारीलाई हाजिर गराएमा वा दफा ९४ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) वा (घ) बमोजिमको अवधि समाप्त भएपछि प्राप्त निवेदन बमोजिम विदा स्वीकृत गरेमा त्यस्तो हाजिरी वा विदालाई मान्यता दिइने छैन र त्यसरी हाजिर गराउने वा विदा स्वीकृत गर्ने पदाधिकारीलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

(४) दफा ९४ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) वा (घ) बमोजिम सजायको निर्णय गर्दा सो बमोजिमको अवधि पूरा भएको भोलिपल्टदेखि लागू हुने गरी निर्णय गर्नु पर्नेछ। यसरी अनुपस्थित रहेको अवधि गयलकट्टी गरिनेछ ।

(५) उपदफा (१) बमोजिमको गयल र तलबकट्टीको विवरण सेवा सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा निकाय र राष्ट्रिय किताबखानामा पठाउनु पर्नेछ ।

(६) यस दफा बमोजिमको कारबाही त्यस्तो जानकारी पाएको पन्ध्र दिनभित्र सुरु गरी बढीमा छ महिनाभित्र टुङ्ग्याई सक्नु पर्नेछ ।

९६. **<u>विभागीय सजाय दिने अधिकारी</u>**: (१) निजामती कर्मचारीलाई दफा ९१ को खण्ड (ख) बमोजिमको सजायको आदेश दिने अधिकार देहायको अधिकारीलाई हुनेछः-

(क) राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहको पद र सोभन्दा माथिको पदमा कार्यरत निजामती कर्मचारीलाई नेपाल सरकार,

(ख) राजपत्राङ्कित द्वितीय र तृतीय श्रेणी वा सो सरहको पदमा कार्यरत निजामती कर्मचारीलाई निज कार्यरत निकायको राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणी वा सो सरहको अधिकारी,

(ग) राजपत्र अनङ्कित वा सो सरहको पदमा कार्यरत निजामती कर्मचारीलाई विभागीय प्रमुख वा निज कार्यरत कार्यालयको राजपत्राङ्कित वा सो सरहको कार्यालय प्रमुख ।

(२) दफा ९१ को खण्ड (क) बमोजिमको सजायको आदेश दिने अधिकारी तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

९७. **निलम्बन गर्ने**: (१) कुनै निजामती कर्मचारीको सम्बन्धमा दफा ९४ मा लेखिएको कुनै अभियोगको जाँचबुझ गर्नु परेमा जाँचवुझ समाप्त नहुन्जेलसम्म उक्त कर्मचारीलाई सजायको आदेश दिने अधिकारीले निलम्बन गर्न सक्नेछ ।

तर देहायको अवस्था नभई साधारणतयाः निलम्बन गरिने छैन:-

(क) निलम्बन नगरी ओहदाको काम गर्न दिँदा झुट्टा सबुत प्रमाण सङ्कलन गर्न सक्ने वा आफ्नो विरुद्धको सबुत प्रमाण गायब गर्न सक्ने सम्भावना देखिएमा,

(ख) निलम्बन नगरी ओहोदाको काम गर्न दिँदा सरकारी हानि नोक्सानी हुने सम्भावना देखिएमा, वा

(ग) सरकारी कामको सिलसिलामा गरेको कामको सम्बन्धमा अदालतमा नेपाल सरकारवादी भई मुद्दा दायर भएमा ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क) र (ख) बमोजिम कुनै निजामती कर्मचारीलाई निलम्बन गर्दा साधारणतयाः साठी दिनभन्दा बढी गरिने छैन । सो अवधिभित्रै कर्मचारी उपरको कारबाही किनारा लगाउनु पर्नेछ । कुनै असाधारण अवस्था परी उक्त अवधिभित्र कारबाही किनारा लगाउन नसकिने भई निलम्बनको अवधि बढाउनु परेमा तीस दिनसम्म निलम्बनको अवधि बढाउन सकिनेछ ।

(३) कुनै फौजदारी अभियोगमा न्यायिक हिरासतमा रहेको निजामती कर्मचारी त्यसरी हिरासतमा रहेको अवधिभर स्वतः निलम्बन भएको मानिनेछ ।

(४) कुनै निजामती कर्मचारीका विरुद्ध भ्रष्टाचार, किर्ते, राष्ट्र विरुद्ध जासूसी, लागू औषध कारोबार, मानव वेचविखन, अपहरण, शरीर बन्धक, जबरजस्ती करणी तथा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी अभियोगमा मुद्दा दायर भएमा त्यस्तो कर्मचारी स्वतः निलम्बन भएको मानिनेछ ।

९८. **निलम्बनको समाप्ति**: कुनै निजामती कर्मचारी आफ्नो पदमा पुनः स्थापित भएमा, दफा ९७ को उपदफा (२) बमोजिमको अवधि पूरा भएमा, निलम्बन फुकुवा भएमा, सेवाबाट हटाइएमा वा बर्खास्त गरिएमा वा निजलाई लागेको अभियोगबाट सफाई पाएमा निजको निलम्बन समाप्त हुनेछ ।

९९. **सफाई पेश गर्ने मौका दिनुपर्ने**: (१) विभागीय सजायको आदेश दिने अधिकारीले कुनै निजामती कर्मचारीलाई सजायको आदेश दिनुभन्दा अघि कारबाही गर्न लागिएको कारणको उल्लेख गरी कम्तीमा सात दिनको म्याद दिई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ ।

तर नेपाल सरकारले सजायको आदेश दिनु पर्नेमा त्यसरी सफाईको मौका दिने प्रयोजनको लागि कुनै अधिकारीलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरेको अवस्थामा त्यस्तो अधिकारीले सम्बन्धित कर्मचारीलाई सफाईको मौका दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मौका दिँदा निजमाथि लगाइएको आरोप स्पष्ट रुपले किटिएको र प्रत्येक आरोप कुन कुन तथ्य र कारणमा आधारित छ सो समेत खुलाउनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम सफाइको मौका दिइएकोमा सम्बन्धित निजामती कर्मचारीले पनि म्यादभित्र आफ्नो सफाई पेश गर्नु पर्नेछ र यसरी पेश हुन आएको सफाईलाई सम्बन्धित अधिकारीले गम्भीरतापूर्वक लिनु पर्नेछ ।

(४) विभागीय सजायको आदेश दिने अधिकारीले आवश्यक ठानेमा स्वयं वा अन्य कुनै अधिकृतद्वारा जाँचबुझ गराउन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम जाँचबुझ गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यविधिको पालना गर्नु पर्नेछ ।

१००. **विशेष सजायको आदेश दिनुभन्दा पहिले सजाय प्रस्ताव गर्नुपर्ने**: विशेष सजायको आदेश दिनुभन्दा पहिले दफा ९९ बमोजिम सफाई पेश गर्न दिइएको म्यादभित्र सम्बन्धित निजामती कर्मचारीले सफाई पेश नगरेमा वा पेश हुन आएको सफाई सन्तोषजनक नभएमा विभागीय सजायको आदेश दिने अधिकारीले त्यस्तो निजामती कर्मचारीलाई दिन लागिएको प्रस्तावित सजाय किन नदिने भनी त्यस सम्बन्धमा कम्तीमा पन्ध्र दिनको म्याद दिई स्पष्टीकरण माग्नु पर्नेछ ।

१०१. **लोक सेवा आयोगको परामर्श लिनुपर्ने**: (१) विभागीय सजाय गर्ने सन्दर्भमा सम्बन्धित निजामती कर्मचारीले दफा ९९ बमोजिम दिएको सफाई वा दफा १०० बमोजिम दिएको स्पष्टीकरण सन्तोषजनक नभएमा वा म्यादभित्र सफाई वा स्पष्टीकरण प्राप्त नभई त्यस्तो कर्मचारीलाई सजाय गर्नुपर्ने देखिएमा विभागीय सजायको आदेश दिने अधिकारीले त्यस्तो निजामती कर्मचारीलाई दिन लागिएको सजाय प्रस्ताव गरी लोक सेवा आयोगको परामर्श लिनु पर्नेछ ।

(२) उपदपफा (१) बमोजिम परामर्श माग गरेकोमा लोक सेवा आयोगले एक महिनाभित्र आवश्यक परामर्श उपलब्ध गराउनेछ ।

१०२. **<u>सजाय सम्बन्धी निर्णय गर्ने</u>**: (१) दफा १०१ बमोजिम लोक सेवा आयोगको परामर्श प्राप्त भएपछि विभागीय सजायको आदेश दिने अधिकारीले उपलब्ध सबुद प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी पन्ध्र दिन भित्र विभागीय सजायको सम्बन्धमा निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निर्णय सम्बन्धी जानकारी यथाशीघ्र सम्बन्धित कर्मचारी र तोकिएको निकायलाई दिनु पर्नेछ ।

१०३. **<u>जानकारी दिन सकिने</u>**: (१) दफा ८६ विपरित कुनै निजामती कर्मचारीले अन्य मुलुकको स्थायी आवासीय अनुमति लिएको वा सोको लागि आवेदन दिएको जानकारी कसैलाई प्राप्त भएमा त्यस्तो व्यक्तिले सो जानकारी सम्बन्धित निजामती कर्मचारी कार्यरत कार्यालय वा मन्त्रालयमा दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको जानकारी कुनै कार्यालयमा प्राप्त हुन आएमा सम्बन्धित कार्यालयले त्यस्तो जानकारी प्राप्त भएको मितिले सात दिनभित्र सेवा सञ्चालन गर्ने मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम वा अन्य कुनै स्रोतबाट कुनै निजामती कर्मचारीले अन्य मुलुकको स्थायी आवासीय अनुमति लिएको वा सोको लागि आवेदन दिएको जानकारी प्राप्त हुन आएमा मन्त्रालयले त्यस्तो कर्मचारीको सम्बन्धमा छानबिन गर्न विभागीय सजायको आदेश दिने अधिकारीलाई लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम लेखी आएमा विभागीय सजायको आदेश दिने अधिकारीले त्यस्तो निजामती कर्मचारीको सम्बन्धमा तीन दिनभित्र छानबिन प्रारम्भ गरी सोको जानकारी मन्त्रालयलाई दिनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम छानबिन गर्दा विभागीय सजायको आदेश दिने अधिकारीले सेवा सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा अन्य कुनै सरकारी निकायसँग कुनै कुराको जानकारी वा सहयोग माग गर्न सक्नेछ र त्यस्तो जानकारी वा सहयोग उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम छानबिन र कारबाही गर्दा कुनै निजामती कर्मचारीले स्थायी आवासीय अनुमति लिएको वा सोको लागि आवेदन दिएको देखिएमा सजायको आदेश दिने अधिकारीले निजलाई तीन महिनाभित्र प्रचलित कानून बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी यस ऐन बमोजिम सजाय गरी सोको जानकारी पन्ध्र दिनभित्र मन्त्रालय र सेवा सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा निकायलाई दिनु पर्नेछ ।

१०४. **<u>प्रशासकीय अदालत</u>**: (१) यस ऐन बमोजिम दिइएको विभागीय सजायको आदेश उपर पुनरावेदन सुन्नको लागि देहाय बमोजिमको एक प्रशासकीय अदालत गठन गरिनेछ :-

(क) उच्च अदालतको मुख्य न्यायाधीश वा मुख्य न्यायाधीश हुन योग्यता पुगेका व्यक्ति मध्येबाट नेपाल सरकारले तोकेको वा नियुक्त गरेको व्यक्ति -अध्यक्ष

(ख) उच्च अदालतको न्यायाधीश वा न्यायाधीश हुन योग्यता पुगेका व्यक्ति मध्येबाट नेपाल सरकारले तोकेको वा नियुक्त गरेको व्यक्ति -सदस्य

(ग) मन्त्रालयको सचिव -सदस्य

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क) र (ख) बमोजिम उच्च अदालतको बहालवाला मुख्य न्यायाधीश वा न्यायाधीशलाई प्रशासकीय अदालतको अध्यक्ष वा सदस्य तोक्नु पर्ने भएमा न्याय परिषद्को परामर्श लिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (क) र (ख) बमोजिम नियुक्त भएको अध्यक्ष वा सदस्यको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ र निज पून: एक अवधिको लागि नियुक्ति हुन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) को व्यवस्था यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि प्रशासकीय अदालतको अध्यक्ष वा सदस्य पदमा नियुक्ति भई बहाल रहेको व्यक्तिको हकमा समेत लागू हुनेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम अध्यक्ष वा सदस्य पदमा नियुक्त भएको व्यक्ति बढीमा त्रीसट्ठी वर्षको उमेर सम्म पदमा बहाल रहन पाउनेछ ।

(६) मन्त्रालयको सचिवले कुनै मुद्दा हेर्न नमिल्ने भएमा त्यस्तो मुद्दाको हकमा नेपाल सरकारले तोकेको सचिवले प्रशासकीय अदालतको सदस्यको रुपमा रही त्यस्तो मुद्दा हेर्नेछ।

(७) प्रशासकीय अदालतमा पुनरावेदन गर्ने पुनरावेदकले चाहेमा आफैं वा वारिस मार्फत तारिखमा बस्न र कानून व्यवसायीद्वारा बहस पैरवी गराउन सक्नेछ ।

(८) प्रशासकीय अदालतमा आवश्यक पर्ने कर्मचारी नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउनेछ ।

(९) यस ऐन बमोजिम विभागीय सजाय पाउने निजामती कर्मचारीले विभागीय सजायको आदेश पाएको वा त्यसको सूचना पाएको मितिले पैतीस दिनभित्र प्रशासकीय अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

तर काबू बाहिरको परिस्थितिले गर्दा म्याद गुज्रिएकोमा बढीमा तीस दिनसम्मको म्याद थामिन सक्नेछ ।

(१०) प्रशासकीय अदालतले आफू समक्ष परेको पुनरावेदनमा त्यस्तो पुनरावेदन परेको मितिले सामान्यतया: छ महिनाभित्र निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

(११) प्रशासकीय अदालतको कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(१२) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत कायम रहेको प्रशासकीय अदालतमा रहेका मुद्धाहरु यस दफा बमोजिमको प्रशासकीय अदालतमा सर्नेछन् ।

(१३) यस दफा बमोजिम प्रशासकीय अदालत गठन नभएसम्म निजामती सेवा ऐन, २०४९ बमोजिम गठित प्रशासकीय अदालतले नै काम गर्नेछ ।

१०५. **निर्णयमा असर नपर्ने**: कुनै निजामती कर्मचारीको सम्बन्धमा यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमहरु बमोजिम कर्मचारीले गरेको काम कारबाहीमा तात्विक असर नपर्ने सानोतिनो त्रुटिबाट निर्णयमा असर पर्ने छैन ।

१०६. **सजायको अभिलेख**: (१) कुनै निजामती कर्मचारी उपर विभागीय सजाय गरिएमा सम्बन्धित कार्यालयले सोको अभिलेख राखी आफ्नो तालुक विभाग वा केन्द्रीय निकाय, सेवा, समूह वा उपसमूह सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा निकाय र राष्ट्रिय किताबखानामा समेत पठाउनु पर्नेछ ।

(२) सेवा, समूह वा उपसमूह सञ्चालन गर्ने मन्त्रालय वा निकायले आफूले सञ्चालन गर्ने सेवा, समूह, उपसमूहका प्रत्येक निजामती कर्मचारीको विभागीय सजायको अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद -१२

नेपाल स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी थप व्यवस्था

१०७. **नेपाल स्वास्थ्य सेवामा स्तर वृद्धि सम्बन्धी व्यवस्था**:(१) यस ऐनको दफा ८ को उपदफा (३०) बमोजिमका नेपाल स्वास्थ्य सेवाको पदहरुमा तोकिए बमोजिम स्तर वृद्धि गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्तरवृद्धि हुँदा त्यस्तो पद स्वतः माथिल्लो तहको पदमा कायम हुनेछ र त्यसरी स्तरवृद्धि भएको निजामती कर्मचारी जुनसुकै कारणले सो पदमा नरहेमा त्यस्तो पद साविककै तहमा कायम रहनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम स्तरवृद्धि गर्दा सम्बन्धित निजामती कर्मचारीले खाईपाई आएको तलब भन्दा घटी हुने भएमा खाईपाई आएको तलब भन्दा घटी नहुने गरी ग्रेड मिलान गरिनेछ ।

(४) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवधिभर सो सेवाका निजामती कर्मचारीलाई स्तरवृद्धि गरिने छैनः-

(क) निलम्बन भएकोमा निलम्बन भएको अवधिभर,

(ख) तलबवृद्धि वा बढुवा रोक्का भएकोमा तलववृद्धि वा बढुवा रोक्का भएको अवधिभर,

(ग) असाधारण विदामा बसेकोमा सो विदाको अवधिभर, र

(घ) प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित परिषद्बाट नाम दर्ता निलम्बन भएकोमा त्यस्तो निलम्बनको अवधिभर।

(५) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको स्तर वृद्धि सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०८. **<u>नेपाल स्वास्थ्य सेवामा करार सेवामा कामकाज गराउने सम्बन्धी व्यवस्था</u>**: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकारको स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले देहायको अवस्थामा नेपाल स्वास्थ्य सेवाको रिक्त पदमा करारद्वारा पदपूर्ति गर्न सक्नेछः-

(क) लोक सेवा आयोगमा पदपूर्तिको लागि माग भएको तर पदपूर्ति भईनसकेको अवधिभर,

(ख) अध्ययन र असाधारण विदा स्वीकृत भएको अवधिभर ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम करारमा नियुक्ति गर्दा लोक सेवा आयोगको बैकल्पिक वा अस्थायी सूचीमा रहेका व्यक्तिहरुलाई सोझै करारमा नियुक्ति गर्न सकिनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम पूर्ति हुन नसकेमा नेपाल सरकारको स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले स्वीकृत गरेको कार्यविधि बमोजिम करारद्वारा पूर्ति गरिनेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको अवधि सकिए पछि करार अवधि स्वतः समाप्त भएको मानिनेछ ।

(६) लोक सेवा आयोगबाट स्थायी पदपूर्तिको लागि सिफारिस भई नआएसम्म यस दफा बमोजिम करार सेवाको म्याद थप गर्न सकिनेछ ।

(७) यस दफा विपरित कसैले अस्थायी वा करार सेवामा नियुक्ति गरे गराएमा त्यस्तो नियुक्ति भएको कर्मचारीले खाइपाई आएको तलब, भत्ता र अन्य सुविधा बापतको रकम नियुक्ति गर्ने पदाधिकारीबाट सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गरिनेछ ।

१०९. **<u>नेपाल स्वास्थ्य सेवाको लागि बढुवा समिति सम्बन्धी व्यवस्था</u>**: (१) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको अधिकृत तहको पदमा बढुवाको लागि सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमको बढुवा समिति रहनेछः-

(क) लोक सेवा आयोगको अध्यक्ष वा निजले तोकेको लोकसेवा आयोगको सदस्य - अध्यक्ष

(ख) नेपाल सरकारको मुख्य सचिव - सदस्य

(ग) मन्त्रालयको सचिव - सदस्य

(घ) नेपाल सरकारको स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयको सचिव - सदस्य-सचिव

(२) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको सहायक तहको पदमा बढुवा सिफारिस गर्न तोकिए बमोजिमको बढुवा समिति रहनेछ ।

(३) यस दफा बमोजिमको बढुवा समितिले कर्मचारीहरुको बढुवाको सिफारिस गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(४) यस दफा बमोजिमको बढुवा समितिले बढुवा आवेदन फाराम सङ्कलन गर्ने निकायबाट बढुवा आवेदन फाराम र आवश्यक कागजात प्राप्त गरेको मितिले नब्बे दिनभित्र बढुवाको नतिजा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(५) बढुवा समितिले सम्बन्धित विषयको विशेषज्ञलाई बढुवा समितिमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

११०. **<u>नेपाल स्वास्थ्य सेवाको बढुवाको लागि न्यूनतम योग्यता र सेवा अवधि</u>:** (१) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको कर्मचारीले बढुवाको लागि उम्मेदवार हुन बढुवा हुने पदका लागि तोकिए बमोजिमको शैक्षिक योग्यता प्राप्त गरेको र बढुवा हुने तहभन्दा एक तह मुनिको पदमा रही तीन वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेको हुनु पर्नेछ ।

तर आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति हुने अधिकृत स्तरको पदको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुन पाँच वर्ष सेवा अवधि पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बढुवाको लागि उम्मेदवार हुन कम्तीमा दुई वर्ष तोकिए बमोजिमको "क" वा "ख" वर्गको भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरेको हुनु पर्नेछ ।

तर "क" वा "ख" वर्गको भौगोलिक क्षेत्रमा पद नभएको अवस्थामा त्यस्तो क्षेत्रमा काम गरेको अवधि पूरा नभएकै कारणले कुनै कर्मचारीलाई बढुवा हुनबाट बञ्चित गरिने छैन ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बढुवा हुने पदको लागि तोकिएको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता हासिल गरेको र एउटै तहमा दश वर्ष वा सोभन्दा बढी सेवा गरेको नेपाल स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीले त्यस्तो भौगोलिक क्षेत्रमा काम नगरेकै कारण बढुवा हुनबाट वञ्चित हुने छैन ।

(४) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको पदको हकमा बढुवा हुने पदको लागि तोकिएको न्यूनतम योग्यता वा तालिम नभएको कर्मचारी बढुवाका लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुने छैन् ।

तर स्तरवृद्धिको हकमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१११. **<u>नेपाल स्वास्थ्य सेवाको बाह्रौं तहको पदमा नियुक्ति</u>:** (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल स्वास्थ्य सेवाको बाह्रौं तहको पदमा नियुक्ति गर्ने प्रयोजनको लागि दफा १०९ को उपदफा (१) बमोजिमको बढुवा समितिले सो सेवाको एघारौं तहमा कम्तीमा पाँच वर्ष काम गरेका कर्मचारीमध्येबाट उपलब्ध भएसम्म रिक्त पदको तेब्बर सङ्ख्यामा ज्येष्ठता र कार्यक्षमताको आधारमा उम्मेदवार सिफारिस गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बढुवा समितिले सिफारिस गरेका उम्मेदवारमध्येबाट नेपाल सरकारले ज्येष्ठता. कार्यकुशलता तथा निर्णय क्षमताको आधारमा उपयुक्त ठहऱ्याएको उम्मेदवारलाई नेपाल स्वास्थ्य सेवाको बाह्रौं तहको पदमा नियुक्ति गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नियुक्त बाह्रौं तहको कर्मचारीको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ ।

(४) दफा २६ को उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल स्वास्थ्य सेवाका बाह्रौं तहका अधिकृतहरु मध्येबाट एक जनालाई दफा २५ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिमको बढुवा समितिले जेष्ठता, कार्यकुशलता तथा निर्णय क्षमताको आधारमा गरेको सिफारिस बमोजिम नेपाल सरकारले राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव वा सो सरहको पदमा बढुवा गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बढुवा भएको कर्मचारी जुनसुकै कारणले सङ्घीय निजामती सेवामा नरहेमा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव वा सो सरहको पदमा नेपाल स्वास्थ्य सेवाका बाह्रौं तहका अधिकृत कर्मचारीहरु मध्येबाट सो उपदफा बमोजिम बढुवा गरिनेछ ।

(६) उपदफा (४) बमोजिम बढुवा भएको कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव वा सो सरहको पदमा पदस्थापन गरी आवश्यकता अनुसार सरुवा गर्न सक्नेछ।

(७) यस दफा बमोजिम राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव वा सो सरहको पदमा बढुवा भएको कर्मचारीले बाह्रौ तहमा काम गरेको अवधि समेत राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिव वा सो सरहको पदको अवधिमा गणना हुनेछ ।

(८) यो दफा प्रारम्भ हुनु अघि नेपाल स्वास्थ्य सेवाको सचिव पदमा नियुक्त भएको नेपाल स्वास्थ्य सेवाको कर्मचारी यस दफा बमोजिम बढुवा भएको मानिनेछ र त्यस्तो कर्मचारीको हकमा उपदफा (५) (६) र (७) को व्यवस्था समेत लागू हुनेछ ।

११२. **नेपाल स्वास्थ्य सेवामा सेवा अवधि गणना**: (१) संवत् २०५४ साल जेठ १४ गतेभन्दा अघि निजामती सेवा ऐन, २०४९ बमोजिम नेपाल स्वास्थ्य सेवाको समान स्तरको पदमा रही गरेको सेवा अवधि यस दफा बमोजिम बढुवा प्रयोजनको लागि गणना गरिनेछ ।

(२) यो ऐन प्रारम्भ हुनुअघि छैठौं र सातौं तहमा शुरु नियुक्ति भएका नेपाल स्वास्थ्य सेवाका कर्मचारीको सो तहमा गरेको सेवा अवधि माथिल्लो तहमा स्तरवृद्धि वा बढुवा प्रयोजनको लागि गणना गरिनेछ ।

परिच्छेद-१३

विविध

११३. **सेवा समूह सञ्चालन:** सेवा, समूह वा उपसमूहको सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

११४. **<u>चेतावनी दिन सकिने</u>**: कुनै निजामती कर्मचारीले देहायको कुनै काम गरेमा सुपरीवेक्षकले कारण खोली चेतावनी दिन सक्नेछ र सोको अभिलेख सम्बन्धित कर्मचारीको व्यक्तिगत विवरण फाइलमा राख्नेछ :-

(क) समयपालना नगरेमा,

(ख) सरकारी काम सम्बन्धी कुरामा आफुभन्दा माथिको कर्मचारीले दिएको आदेश पालना नगरेमा,

(ग) पदीय मर्यादा अनुकूल कार्य नगरेमा,

(घ) कार्यालय सम्बन्धी काममा लापरवाही वा ढिलासुस्ती गरेमा, वा

(ङ) सेवाग्राहीलाई शिष्ट, मर्यादित र सहयोगी ब्यवहार नगरेमा वा अनावश्यक हैरानी दिएमा ।

११५. **<u>निजामती कर्मचारीले पाउने विदा</u>**: (१) निजामती कर्मचारीले देहायका विदाहरु तोकिए बमोजिम पाउनेछ :-

(क) भैपरी आउने र पर्व विदा,

(ख) घर विदा,

(ग) विरामी विदा,

(घ) प्रसूती विदा,

(ङ) प्रसूती स्याहार विदा,

(च) किरिया विदा,

(छ) अध्ययन विदा, र

(ज) असाधारण विदा ।

(२) नेपाल स्वास्थ्य सेवाको कर्मचारीले उपदफा (१) बमोजिमका विदा बाहेक तोकिए बमोजिमको सट्टा विदा समेत पाउनेछ ।

(३) बिदा निजामती कर्मचारीको अधिकार होइन, सहुलियत मात्र हो ।

११६. **<u>बेतलवी विदा</u>**: (१) कुनै निजामती कर्मचारीको पति वा पत्नी विदेश स्थित नेपाली राजदूतावास वा कुनै नियोगमा खटिई गएमा त्यस्तो निजामती कर्मचारीले तोकिए बमोजिम बेतलवी विदा पाउनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको विदाको अवधि निजको सेवा अवधिमा गणना गरिनेछैन ।

११७. **<u>भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त भएका कर्मचारीले पाउने सुविधा</u>**: (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ९१ को खण्ड (ख) को उपखण्ड (२) बमोजिम सेवाबाट बर्खास्त भएको निजामती कर्मचारीले दफा ४८ बमोजिमको सञ्चयकोष, दफा ४९ बमोजिमको सावधिक बीमा र दफा ६६ बमोजिमको योगदानमा आधारित

निवृत्तभरण वापत जम्मा भएको रकम मध्ये त्यस्तो कर्मचारीले योगदान गरेको रकम र सोको व्याज बाहेक अन्य कुनै सुविधा पाउने छैन।

तर दफा ९४ को उपदफा (२) को खण्ड (क) बमोजिम सजाय पाई बर्खास्त भएको कर्मचारीले सञ्चित घर विदा र विरामी विदा वापतको रकम तथा उपचार खर्च बापतको रकम समेत पाउनेछ ।

(२) सङ्घीय निजामती सेवाबाट अवकाश प्राप्त व्यक्तिको मृत्यु भई निजको हकवालाले कुनै सुविधा पाउने भएमा त्यस्तो सुविधा पाउने व्यक्तिले अन्य मुलुकको नागरिकता वा स्थायी आवासीय अनुमति पाएको रहेछ भने उपदफा (१) बमोजिमको रकम बाहेक अन्य सुविधा पाउने छैन ।

११८. **नोकरी नथामिने**: कुनै निजामती कर्मचारीले दफा ९१ को खण्ड (ख) बमोजिम विशेष सजाय पाएकोमा पुनरावेदन परी निजको सेवा पुनःस्थापित हुने भएमा सो निर्णयको सूचना पाएको तीस दिन वा निर्णय भएको नब्बे दिन मध्ये जुन पहिले हुन्छ सो अवधिभित्र सम्बन्धित कार्यालयमा उपस्थित हुन नआएमा निजको नोकरी थामिने छैन ।

११९. **सङ्घीय निजामती सेवामा पुनः बहाली भएमा पाउने सुविधा**: (१) कुनै निजामती कर्मचारीलाई दफा ९१ को खण्ड (ख) बमोजिम विशेष सजाय भएकोमा सो सजाय अदालतबाट बदर भई निज सेवामा पुनः बहाली भएमा त्यस्तो कर्मचारीले सेवाबाट अवकाश दिइएको, हटाइएको वा बर्खास्त गरिएको मितिदेखि सेवामा पुनः कायम भएको मितिसम्मको बाँकी तलब, भत्ता, चाडपर्व खर्च र तलब वृद्धि पाउने भए सो समेत पाउनेछ।

(२) यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि निजामती सेवाबाट अवकाश दिइएको, हटाइएको वा बर्खास्त गरिएको निजामती कर्मचारी अदालतको आदेशद्वारा सङ्घीय निजामती सेवामा पुनः बहाली भएमा त्यस्तो कर्मचारीले समेत उपदफा (१) बमोजिम तलब, भत्ता र तलब वृद्धि पाउनेछ ।

(३) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ९४ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) र (घ) बमोजिम सेवाबाट हटाइएको निजामती कर्मचारीले अदालतको आदेशबाट सेवामा पुनःबहाली भएमा कार्यालयमा अनुपस्थित भएको मितिदेखि अदालतबाट पुनःबहाली भई हाजिर भएको अघिल्लो दिनसम्मको तलब, भत्ता र चाडपर्व खर्च पाउने छैन ।

(४) कुनै निजामती कर्मचारीलाई विभागीय सजाय भई सेवाबाट हटाइएको वा बर्खास्त गरिएकोमा कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम समायोजनको कार्य सम्पन्न भइसकेपछि अदालतको निर्णय अनुसार सेवामा पुन:स्थापित हुने भएमा त्यस्तो कर्मचारीलाई सङ्घीय निजामती सेवामा समायोजन गरिनेछ।

१२०. **निजामती कर्मचारीको आधिकारिक ट्रेड यूनियन**: (१) यस ऐनको अधीनमा रही निजामती कर्मचारीको हक हितको लागि सामुहिक संवाद र सहमति गर्न तथा कर्मचारीको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्नको लागी एक आधिकारीक ट्रेड यूनियन हुनेछ ।

(२) आधिकारीक ट्रेड युनियनको निर्वाचन प्रत्येक तीन वर्षमा तोकिए बमोजिम गरिनेछ ।

तर यस ऐन बमोजिम आधिकारीक ट्रेड युनियनको निर्वाचन नभएसम्म यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत कायम रहेको आधिकारीक ट्रेड युनियनलाई नै यस ऐन बमोजिम निर्वाचित भएको मानिनेछ ।

(३) आधिकारीक ट्रेड युनियनको निर्वाचनको प्रयोजनको लागी राष्ट्रियस्तरको निजामती कर्मचारीको ट्रेड युनियन तोकिए बमोजिम दर्ता गर्नु पर्नेछ । यसरी ट्रेड युनियन दर्ता गर्दा सेवागत, जातीगत, लैङ्गिक, पदीय वा क्षेत्रगत आधारमा गरिने छैन।

तर यो ऐन जारी हुँदाका बखत कायम भएका निजामती कर्मचारीको ट्रेड युनियनहरु मध्ये आधिकारीक ट्रेड युनियनको निर्वाचनमा सहभागी भई कूल पाँचहजार वा कुल मतको दश प्रतिशत भन्दा बढी मत प्राप्त गरेका युनियनहरुले पुनः दर्ता गर्नु पर्ने छैन ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम नयाँ ट्रेड युनियन दर्ताका लागि राष्ट्रिय किताबखानाबाट सङ्केत नम्बर प्राप्त गरेका उपदफा (७) बमोजिम निजामती ट्रेड युनियनको सदस्यता प्राप्त गर्न योग्य निजामती कर्मचारीको कुल सङ्ख्याको बीस प्रतिशत कर्मचारीको हस्ताक्षर सहित ट्रेड युनियन दर्ताका लागि तोकिएको निकायमा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(५) आधिकारीक ट्रेड युनियनले निजामती कर्मचारीको सामुहिक हक हितको संरक्षण तथा संवर्द्धनका लागि तोकिए बमोजिम सामुहिक संवाद र सहमति गर्न तथा कानूनमा भएको व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्न तोकिए बमोजिम सामाजिक संवादमा सहभागी हुन पाउनेछ ।

(६) आधिकारीक ट्रेड युनियन बाहेक अन्य कुनै पनि यूनियनले वा निजामती कर्मचारीको समूहले सामुहिक मागदाबी पेश गर्न पाउने छैनन् । आधिकारीक ट्रेड युनियनले माग पुरा गर्नको लागि तोकिएको प्रकृया बमोजिम वार्ता गर्ने, छलफल गर्ने तथा मध्यस्थताको माध्यम अपनाउने बाहेक हडताल वा काम बन्द गर्न पाउने छैनन् ।

(७) निजामती कर्मचारीको ट्रेड युनियनमा कार्यालय प्रमुख भई काम गर्नु पर्ने बाहेक राजपत्राकित तृतीय श्रेणी वा सो भन्दा मुनिको कर्मचारीहरु सहभागी हुन सक्नेछन् ।

(८) सङ्घीय निजामती सेवामा सुधार, सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता अभिवृद्धि र नीति तथा मापदण्ड निर्माणमा सरकारलाई रचनात्मक सहयोग गर्नु आधिकारिक ट्रेड यूनीयन तथा यस दफा बमोजिम दर्ता भएका निजामती कर्मचारी ट्रेड यूनियनको कर्तव्य हुनेछ।

(९) सङ्घीय निजामती सेवालाई तटस्थ, मर्यादित, भ्रष्टाचारमुक्त, अनुशासित, जनमुखी, परिणाममुखी र व्यवसायिक बनाउन क्रियाशिल हुनु आधिकारिक ट्रेड यूनियन तथा यस दफा बमोजिम दर्ता भएका निजामती कर्मचारी ट्रेड युनियनको जिम्मेवारी हुनेछ ।

(१०) एउटै व्यक्ति दुई कार्यकालभन्दा बढी आधिकारिक ट्रेड यूनियनको अध्यक्ष पदमा रहने छैन।

(११) आधिकारिक ट्रेड यूनीयन तथा निजामती कर्मचारी ट्रेड युनियनको कार्यसमितिको पदाधिकारी वा सदस्य भएको कारणले कुनैपनि कर्मचारीले पदीय जिम्मेवारी बमोजिमको काम गर्नबाट उन्मुक्ति वा छुट पाउने छैन । आफ्नो पदीय जिम्मेवारी पूरा गर्नु त्यस्तो पदाधिकारी तथा सदस्यको कर्तव्य हुनेछ ।

१२१. **सामुहिक राजीनामा स्वीकृत गर्न सक्ने** : निजामती कर्मचारीले सामुहिक राजीनामा दिएमा सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीले त्यस्तो राजीनामा सम्बन्धित निजामती कर्मचारीले दिएको यकिन गरी स्वीकृत गर्न सक्नेछ ।

१२२. **संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको प्रशासनिक अन्तरसम्बन्ध**: (१) संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका सरकारी सेवाहरुले यो ऐनलाई मार्गदर्शक ऐनको रुपमा लिनु पर्नेछ ।

(२) प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश सरकारी सेवा र स्थानीय सेवा सम्बन्धी कानून निर्माण गर्दा छनौट, भर्ना, नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, आचरण, विभागीय सजायका विषयमा यस ऐनका आधारभूत सिद्धान्त, मान्यता तथा व्यवस्थालाई आधारको रुपमा लिनु पर्नेछ ।

(३) प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश सरकारी सेवा र स्थानीय सेवाको गठन तथा सञ्चालन गर्दा अन्य विषयका अतिरिक्त देहायका सिद्धान्तहरु समेत अवलम्बन गर्नु पर्नेछः-

(क) योग्यता प्रणालीको सिद्धान्त,

(ख) समान अवसरको सिद्धान्त,

(ग) समावेशीताको सिद्धान्त,

(घ) सेवा शर्त सुरक्षाको सिद्धान्त,

(ङ) राजनीतिक तटस्थताको सिद्धान्त, र

(च) स्वच्छताको सिद्धान्त ।

(४) प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवा सम्बन्धी कानून निर्माण गर्दा देहायका विषय समेत समावेश गर्नु पर्नेछ :-

(क) प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश सरकारी सेवा र स्थानीय सेवाको पदमा प्रदेश लोक सेवा आयोगको सिफारिसमा नियुक्ति हुने व्यवस्था तथा प्रदेश लोक सेवा आयोगको सहमतिमा मात्र कर्मचारीको सेवा, समूह वा उपसमूह परिवर्तन गर्न सकिने व्यवस्था,

(ख) प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश सरकारी सेवा र स्थानीय सेवाका कर्मचारीको सेवा शर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था,

(ग) सम्बन्धित प्रदेशमा रहेका स्थानीय तहमा कार्यरत स्थानीय सेवाका कर्मचारीलाई सम्बन्धित स्थानीय तहको सहमतिको आधारमा सोही प्रदेशभित्रको अर्को स्थानीय तहको समान तहमा सरुवा गर्न सकिने व्यवस्था,

(घ) साविकको निजामती सेवामा कार्यरत रहेका स्थायी कर्मचारी मध्ये समायोजन हुन नसकी फाजिल परेका कर्मचारीलाई सम्बन्धित प्रदेश र स्थानीय तहको सहमतिमा त्यस्तो कर्मचारीले हासिल गरेको शैक्षिक योग्यताको आधारमा प्रदेश वा स्थानीय तहको मिल्दो सेवा, समूहमा मिलान गर्ने व्यवस्था,

(ङ) प्रदेश लोकसेवा आयोगको मापदण्ड सम्बन्धी सङ्घीय कानून तथा प्रदेश तथा स्थानीय सेवाको आधारभूत सिद्धान्त र मापदण्ड सम्बन्धी सङ्घीय कानूनमा उल्लिखित अन्य व्यवस्था ।

(४) निजामती सेवाबाट प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवामा समायोजन भएका कर्मचारीको समायोजन हुँदाका बखत लागू रहेको कानून बमोजिमको तलब, उपदान, निवृत्तभरण, उपचार खर्च र अन्य सुविधा सम्बन्धी सेवाका शर्तहरुमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी कानून बनाउन पाइने छैन ।

(५) प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश सरकारी सेवा र स्थानीय सेवाका कर्मचारीको सेवा शर्त सम्बन्धी कानून बनाउँदा प्रदेश लोक सेवा आयोगको परामर्श लिनु पर्नेछ ।

तर प्रदेश लोक सेवा आयोग गठन नभएसम्म लोक सेवा आयोगको परामर्श लिनु पर्नेछ ।

(६) कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम निजामती सेवाबाट प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवाको पदमा समायोजन भएको कर्मचारी सरुवा, बढुवा वा अवकाश नभएसम्म त्यस्तो पद फाजिलमा पर्ने गरी सङ्गठन संरचना वा दरबन्दी स्वीकृति गर्न पाइने छैन ।

(७) प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले आफ्नो मातहतका स्वास्थ्य सस्थामा दफा १०८ बमोजिम हुने गरी कार्यविधि बनाई करारमा नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(८) प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश सरकारी सेवा र स्थानीय सेवाका कर्मचारीको सेवा शर्त सम्बन्धी कानून बनाउँदा यो ऐन तथा अन्य सङ्घीय कानूनको आधारभूत मापदण्ड र सिद्धान्त विपरीत हुने गरी बनाउनु हुँदैन र यो ऐन वा अन्य सङ्घीय कानूनसँग बाझिएको प्रदेश तथा स्थानीय तहको कानूनको व्यवस्था बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

१२३. **<u>प्रदेश सरकारको प्रमुख सचिव र प्रदेश मन्त्रालयका सचिव सम्बन्धी व्यवस्था:</u>** (१) प्रदेश सरकारको प्रमुख सचिव र प्रदेश सरकारका मन्त्रालयको सचिवको पद सङ्घीय निजामती सेवाको पद मानिनेछ ।

(२) प्रदेश सरकारको प्रमुख सचिव र प्रदेश मन्त्रालयको सचिवको पदमा प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल सरकारले निजामती सेवाबाट कर्मचारी खटाउनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेशको प्रमुख सचिव पदमा खटाउँदा राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीका कर्मचारीहरुमध्येबाट र प्रदेश मन्त्रालयको सचिव पदमा खटाउँदा सम्बन्धित सेवा, समूह वा उपसमूहका राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीका निजामती कर्मचारीहरुमध्येबाट सामान्यतया जेष्ठता र कार्यक्षमताको आधारमा खटाइनेछ ।

तर सेवा अवधि एक वर्ष भन्दा कम भएका कर्मचारीलाई सामान्यतया प्रदेश मन्त्रालयको सचिव पदमा खटाइने छैन ।

(४) दफा ८ को उपदफा (६) बमोजिम सङ्घीय निजामती सेवाको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीको पदमा नियुक्ति भएको कर्मचारीलाई कम्तीमा एक वर्ष प्रदेश मन्त्रालयको सचिवको रुपमा खटाइनेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिमका कर्मचारी यस ऐन बमोजिम सङ्घीय निजामती सेवाको विशिष्ट श्रेणीको पदमा बढुवाको लागि उम्मेदवार हुन सक्नेछ र सो प्रयोजनको लागि त्यस्तो कर्मचारीको प्रदेश निजामती सेवाको एघारौं तहको पदको सेवा अवधि समेत हालको पदमा गणना गरिनेछ ।

१२४. **नगरपालिका वा गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) नगरपालिका वा गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको पद सङ्घीय निजामती सेवाको पद मानिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको पदमा स्वीकृत दरबन्दीका आधारमा मन्त्रालयले प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित सेवाका निजामती कर्मचारीलाई खटाउनेछ ।

तर राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणी वा राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रहने नगरपालिकामा नेपाल सरकारले सो श्रेणीको कर्मचारी खटाउनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नगरपालिका वा गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको पदमा खटाउँदा "क" वा "ख" वर्गको भौगोलिक क्षेत्रमा न्यूनतम एक वर्ष र अन्य भौगोलिक क्षेत्रमा न्यूनतम दुई वर्ष अवधि तोकी खटाइनेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम खटिएको कर्मचारीलाई दफा २२ को उपदफा (७) मा उल्लिखित अवस्थामा बाहेक उपदफा (३) मा उल्लिखित अवधि पुरा नभई अन्यत्र खटाउन वा सरुवा गर्न सकिने छैन ।

(५) यस दफा बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको पदमा कर्मचारी खटाउने सम्बन्धी व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम हुनेछ ।

१२५. **प्रदेश र स्थानीय तहमा समायोजन भएका वा खटिएका कर्मचारी सम्बन्धी विशेष व्यवस्थाः** (१) प्रदेश वा स्थानीय तहको सेवामा समायोजन भएका वा खटाइएका कर्मचारीको तलब तथा अन्य सुविधा सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम प्रदेश वा स्थानीय सेवामा समायोजन भएको वा खटाइएको निजामती कर्मचारी कुनै कारणले सेवाबाट अलग भएमा निजले पाउने उपदान, निवृत्तभरण, उपचार खर्च, सञ्चित बिदाको रकम नेपाल सरकारले व्यहोर्नेछ । यस्तो रकम उपलब्ध गराउँदा सङ्घीय निजामती सेवाको समान श्रेणी वा तहको कर्मचारीले पाउने सुविधाभन्दा घटीबढी नहुने गरी उपलब्ध गराइनेछ ।

तर भविष्यमा सरकारी सेवाका निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त भएको कर्मचारीलाई यस उपदफा बमोजिमको कुनै सुविधा दिइने छैन ।

(३) प्रचलित कानून बमोजिम प्रदेश वा स्थानीय तहमा समायोजन नभई कामकाज गर्न खटिएका कर्मचारी सङ्घीय निजामती सेवाका कर्मचारी मानिनेछन् ।

(४) कर्मचारी समायोजन सम्बन्धी सङ्घीय कानून बमोजिम प्रदेश र स्थानीय तहमा खटिएका कर्मचारीको दरबन्दी कायम राख्ने प्रयोजनको लागि मन्त्रालयमा प्रदेश पुल तथा स्थानीय पुल दरबन्दी रहनेछ ।

(५) प्रदेश वा स्थानीय सेवा गठन नभएको वा प्रदेश वा स्थानीय तहले कर्मचारी पूर्ति गर्न नसकेको कारण त्यस्तो पदमा सङ्घीय निजामती सेवाका कर्मचारी खटाउन सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहले अनुरोध गरेमा नेपाल सरकारले निजामती कर्मचारी खटाउन सक्नेछ । यसरी खटिएको कर्मचारीको दरबन्दी उपदफा (४) बमोजिमको प्रदेश वा स्थानीय पुलमा रहनेछ ।

१२६. **लोक सेवा आयोगले कर्मचारी सिफारिस गर्न सक्नेः** (१) प्रदेश लोक सेवा आयोग गठन नभएसम्म प्रदेश वा स्थानीय तहको सेवाको रिक्त पद पूर्तिको लागि सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहले मन्त्रालय मार्फत लोक सेवा आयोगमा अनुरोध गरी पठाउनु पर्नेछ र यसरी अनुरोध भई आएमा लोक सेवा आयोगले सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहको सेवा सम्बन्धी कानून बमोजिम पदपूर्तिको लागि उम्मेदवार सिफारिस गर्नेछ ।

तर सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहको सेवा सम्बन्धी कानून नबनेसम्म यस ऐन बमोजिम पदसङ्ख्या निर्धारण गरी पदपूर्ति गरिनेछ । यसरी पदपूर्ति गर्दा बढुवाको लागि निर्धारण भएको पदमा बढुवा हुने पदको लागि आवश्यक न्यूनतम योग्यता पुगेका सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहको सेवाका एक तह मुनिका सम्भाव्य उम्मेदवारहरुमध्येबाट यस ऐन बमोजिमको बढुवा समितिले सिफारिस गरी पदपूर्ति गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सिफारिस भएका उम्मेदवारलाई सम्वन्धित तहले सोही बमोजिम प्रदेश निजामती सेवा वा स्थानीय सेवाको पदमा नियुक्त गर्नु पर्नेछ ।

१२७. **निजामती कर्मचारीको पीरमर्का, गुनासो र सुनुवाईको व्यवस्था**: (१) निजामती कर्मचारीले यो ऐन वा प्रचलित कानून बमोजिम अन्यत्र उजूरी वा पुनरावेदन गर्न पाउने व्यवस्था भएकोमा बाहेक यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम प्रदान गरिएका सेवा, शर्त, सुविधा र कर्मचारीसँग सरोकार राख्ने विषयमा आफुलाई मर्का परेको छ भन्ने लागेमा वा सो सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायलाई जानकारी गराउँदा समेत कारबाही नभएमा निजले आफूलाई परेको पीरमर्का तथा गुनासो मन्त्रालयमा तोकिए बमोजिम राख्न सक्नेछ ।

(२) निजामती कर्मचारीको पीरमर्का, गुनासो र सुनुवाई सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१२८. **बरबुझारथ गर्नुपर्ने**: कुनै निजामती कर्मचारीले आफूले बुझाउनु पर्ने नगदी, जिन्सी वा कागजात तोकिएको म्यादभित्र सम्बन्धित कर्मचारीलाई बुझाई दिनु पर्नेछ र सो बुझ्नु पर्नेले पनि सोही म्यादभित्र बुझी लिनु पर्नेछ ।

१२९. **अपाङ्गता भएको कर्मचारीका लागि विशेष व्यवस्था**: (१) अपाङ्गता भएको कर्मचारीको पदस्थापन वा सरुवा गर्दा निजको अपाङ्गताको अवस्थालाई ध्यान दिई सम्भव भएसम्म उपयुक्त स्थानमा गरिनेछ ।

(२) अपाङ्गता भएको कर्मचारीको कार्य सहजताको लागि कार्य वातावरण र कार्यालयको भौतिक संरचना अपाङ्ग मैत्री बनाउन तथा निजको कामलाई सहजीकरण गर्न कार्यालय प्रमुखले आवश्यक व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

१३०. **कर्मचारी कल्याणकारी कोषको स्थापना र सञ्चालन**: (१) सङ्घीय निजामती सेवाका बहालवाला कर्मचारी, अवकाश प्राप्त कर्मचारी र निजको परिवारको सदस्यको कल्याणका लागि कल्याणकारी कोष स्थापना गर्न सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको स्थापना तथा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१३१. **नेपाल सरकारले सेवा निवृत्त पूर्व कर्मचारीको सेवा लिन सक्ने**: (१) सङ्घीय निजामती सेवाबाट अवकाश प्राप्त गरी निवृत्तभरण पाईरहेका कर्मचारीसँग नेपाल सरकारले आवश्यक सेवा लिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सेवा उपलब्ध गराउनु त्यस्ता सेवा निवृत्त पूर्व कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ ।

१३२. **नेतृत्व परीक्षण**: राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहका कर्मचारीहरुको तोकिए बमोजिम नेतृत्व परीक्षण गरिनेछ ।

१३३. **व्यवस्थापन परीक्षण**: (१) लोक सेवा आयोगको कार्यक्षेत्र भित्रका विषयहरु बाहेक मन्त्रालयले नेपाल सरकारका विभिन्न निकायहरुमा कार्यरत निजामती कर्मचारीले प्रचलित कानून तथा अन्य प्रशासकीय नियम र कार्यविधिको पालना गरे नगरेको सम्बन्धमा सुपरीवेक्षण, अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी व्यवस्थापन परीक्षण गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम व्यवस्थापन परीक्षण गर्दा आवश्यकता अनुसार निर्देशन दिन तथा कुनै प्रशासकीय अनियमितता देखिएमा सम्बन्धित निजामती कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्न सम्बन्धित अधिकारीलाई लेखी पठाउन सकिनेछ ।

(३) मन्त्रालयले प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले एक सय बीस दिनभित्र व्यवस्थापन परीक्षणको वार्षिक प्रतिवेदन नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

१३४. **अधिकार प्रत्यायोजन**: (१) नेपाल सरकारले यस ऐन बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सोही सूचनामा तोकिएको निजामती कर्मचारी वा अधिकारीले प्रयोग गर्न पाउने गरी प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिमको कुनै अधिकारीलाई प्राप्त अधिकार आफ्नो सामान्य रेखदेखमा रही प्रयोग गर्ने गरी निजले आफू मातहतका निजामती कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

तर दफा ९९ को उपदफा (१) बमोजिम सफाईको मौका दिने प्रयोजनको लागि अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने बाहेक विभागीय सजाय गर्ने सम्बन्धी अधिकार प्रत्यायोजन गर्न पाइने छैन ।

१३५. **कर्मचारी अभिलेख सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) सङ्घीय निजामती सेवा, प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवाका कर्मचारीको अभिलेख राष्ट्रिय किताबखानाले राख्नेछ । यसरी अभिलेख राख्ने प्रयोजनको लागि राष्ट्रिय किताबखानाले माग गरेको विवरण उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) कर्मचारीको व्यक्तिगत विवरण अद्यावधिक गर्ने गराउने दायित्व कर्मचारी कार्यरत निकाय, राष्ट्रिय किताबखाना र सम्बन्धित कर्मचारी समेतको हुनेछ ।

१३६. **नियम बनाउने अधिकार**: (१) यस ऐनको कार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकारले आवश्यक नियमहरु बनाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम नियम बनाउँदा नेपाल सरकारले सबै सङ्घीय निजामती सेवाहरुमा सामान्य रुपले लागू हुने वा बेग्ला बेग्लै सेवा, समूह वा उपसमूहको लागि पृथक रुपले लागू हुने नियमहरु बनाउन सक्नेछ ।

१३७. **निर्देशिका, कार्यविधि वा मापदण्ड बनाउन सक्ने**: यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको अधीनमा रही मन्त्रालयले निर्देशिका, कार्यविधि वा मापदण्ड बनाउन सक्नेछ ।

१३८. **खारेजी र बचाउ**: (१) निजामती सेवा ऐन, २०४९ र नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ खारेज गरिएका छन्।

(२) निजामती सेवा ऐन, २०४९ र नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ बमोजिम भए गरिएका काम कारबाहीहरु यसै ऐन बमोजिम भए गरिएका मानिनेछन् ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन बमोजिमको रिक्त पद पूर्तिको लागि गरिने पदसङ्ख्या निर्धारण तथा बढुवा सम्बन्धी व्यवस्था यो ऐन प्रारम्भ भएपछिको आर्थिक वर्षबाट हुने विज्ञापनको हकमा लागू हुनेछ र सोभन्दा अघि गरिने पदपूर्ति तथा बढुवाको

विज्ञापनको हकमा निजामती सेवा ऐन, २०४९ वा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को व्यवस्था लागू हुनेछ ।